

**การเจรจาการสถาปนาความสัมพันธ์
ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน
2516 - 2518:
ร่างรายงาน โดย เตช บุนนาค**

Negotiations to Establish Diplomatic
Relations with the People's Republic
of China 1973-1975:
Draft Reports by Tej Bunnag

**การเจรจาการสถาปนาความสัมพันธ์
ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน
2516 - 2518:
ร่างรายงาน โดย เตช บุนนาค**

**Negotiations to Establish Diplomatic Relations
with the People's Republic
of China 1973-1975:**

Draft Reports by Tej Bunnag



INTERNATIONAL STUDIES CENTER

การเจรจาการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน 2516 - 2518: ร่างรายงาน โดย เตช บุนนาค

Negotiations to Establish Diplomatic Relations with the People's Republic
of China 1973-1975: Draft Reports by Tej Bunnag

ISBN 978-616-341-171-6

จัดพิมพ์โดย

ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ

ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ 80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550

ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทร. 02 203 5000 ต่อ 45120

พิมพ์ครั้งที่ 1

พฤษภาคม 2568

จำนวน 700 เล่ม

พิมพ์ที่

บริษัท พี.เพรส จำกัด เลขที่ 129 ถนนสุขุมวิท 81 แขวงอ่อนนุช

เขตสวนหลวง กรุงเทพฯ 10250 โทร. 0-2331-5107

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของสำนักหอสมุดแห่งชาติ

National Library of Thailand Cataloging in Publication Data

การเจรจาการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน 2516 – 2518:

ร่างรายงาน โดย เตช บุนนาค.-- กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (ISC)

กระทรวงการต่างประเทศ, 2568.

159 หน้า.

1. ไทย -- ความสัมพันธ์กับต่างประเทศ -- จีน. I. ชื่อเรื่อง.

327.593051

ISBN 978-616-341-171-6

คำปรารภ

ความสัมพันธ์ทางการทูตอย่างเป็นทางการระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนได้เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘ เมื่อ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี ได้นำคณะไปเยือนกรุงปักกิ่งเพื่อลงนามในแถลงการณ์ร่วมเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับนายโจว เอิน ไหล นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ดำเนินมาครบ ๕๐ ปี ในปี ๒๕๖๘ นี้แล้ว

ก่อนหน้าปี ๒๕๑๘ ความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์ ระบอบการเมืองและเศรษฐกิจ ทำให้รัฐบาลไทยหวาดระแวงจีน ประกอบกับสถานการณ์ระหว่างประเทศในช่วงสงครามเย็น ทำให้รัฐบาลไทยมองว่าจีนเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของประเทศไทย และจีนจึงไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน แต่ความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะในความสัมพันธ์สามเส้าระหว่างจีน สหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา ตั้งแต่ปี ๒๕๑๒ และความเปลี่ยนแปลงทางการเมืองภายในของจีนและของไทยในช่วงเดียวกัน เปิดโอกาสให้ทั้งสองฝ่ายได้พบปะหารือกันในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโสหลายครั้ง เพื่อทำความเข้าใจต่อแนวคิดและนโยบายของแต่ละฝ่าย เป็นการปูทางไปสู่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตเมื่อ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ดำเนินการตามที่ได้หาเสียงเลือกตั้งไว้ในที่สุด

การหารือได้เริ่มขึ้นในโอกาสที่คณะนักกีฬาปิงปองจีนมาเยือนไทย ระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๖ และได้มีอีกหลายครั้งในโอกาสต่อๆ มา ซึ่งการหารือที่สำคัญเป็นการหารือที่ครอบคลุมประเด็นต่างๆ อย่างกว้างขวางและลึกซึ้ง กล่าวคือ ในโอกาสที่คณะนักกีฬาแบดมินตันไทยเดินทางไปแข่งขันเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๕ - ๒๒ สิงหาคม ๒๕๑๖ และในโอกาสที่คณะผู้แทนไทยเดินทางไปเจรจาซื้อน้ำมันโซลาจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๑๙ - ๒๙ ธันวาคม ๒๕๑๖ อันในที่สุดนำไปสู่การเจรจาว่าด้วยข้อความในแถลงการณ์ร่วมเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ณ กรุงปักกิ่ง ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๘ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในข้อราชการระหว่างคณะผู้แทนรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับคณะผู้แทนแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ณ กรุงปักกิ่ง เมื่อ

วันที่ ๓๐ มิถุนายน และ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘ ซึ่งรายละเอียดต่างๆ ปรากฏอยู่ในหนังสือเล่มนี้

ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ (International Studies Center – ISC) ขอขอบพระคุณ ดร. เตช บุนนาค เลขาธิการสภาการศึกษาและประธานคณะกรรมการที่ปรึกษาศูนย์ศึกษาการต่างประเทศเป็นอย่างยิ่ง ที่ได้อนุญาตให้ศูนย์ฯ จัดพิมพ์ร่างบันทึกการสนทนาและร่างรายงานการเจรจาหารือต่างๆ ในช่วงปี ๒๕๑๖ - ๒๕๑๘ ที่รวบรวมจากเอกสารส่วนตัว ซึ่งเดิมเป็นเอกสารที่เขียนด้วยลายมือ เป็นหนังสือเล่มนี้ในโอกาสครบรอบ ๕๐ ปีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตในปี ๒๕๖๘ นี้ ศูนย์ฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบันทึกเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์เหล่านี้จะให้ความรู้แก่ผู้ที่สนใจจากนี้ของประวัติศาสตร์ไทยและเป็นประโยชน์ต่อนักวิชาการใช้ค้นคว้าและวิเคราะห์เชิงวิชาการต่อไป สมดังเจตนารมณ์ของท่านเจ้าของเอกสารและของผู้จัดพิมพ์

ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศ

มิถุนายน ๒๕๖๘

คำนำ

ในบทความเรื่อง “การทูตริมระเบียง” (Corridor Diplomacy) ในความสัมพันธ์ทางการทูตไทย - จีนในหนังสือเรื่อง “ไทยมองจีน” ที่มีศาสตราจารย์ ดร. สิทธิพล เครือรัฐติกาล เป็นบรรณาธิการ ศูนย์ศึกษาการต่างประเทศจัดพิมพ์ขึ้นเนื่องในโอกาสที่ราชอาณาจักรไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘ ครบ ๕๐ ปี ผมได้เขียนไว้ว่าผมจะนำเสนอเอกสารการสนทนาระหว่าง นายแผน วรรณเมธี อธิบดีกรมการเมือง กระทรวงการต่างประเทศ กับ นายลู่ เหวย เจา อธิบดีกรมเอเชีย กระทรวงการต่างประเทศ เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๑๖ ในโอกาสต่อไปซึ่งผมถือว่าการสนทนาครั้งนั้นเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างไทยกับจีนที่มีสาระของการเจรจาอย่างเป็นทางการที่ลึกซึ้งและกว้างขวางที่สุด อันจะนำไปสู่การปรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองให้เป็นปกติ คือการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตที่จะเกิดขึ้นอีก ๒ ปีต่อมา

เดิมผมตั้งใจจะเสนอเอกสารฉบับนี้ในหนังสือเรื่อง “ไทยมองจีน” แต่ได้เสนอเรื่องการติดต่อกับคณะผู้แทนจีนระหว่างการประชุมคณะกรรมการเศรษฐกิจและตะวันออกไกล (ECAFE) สมัยที่ ๒๙ ณ กรุงโตเกียว ระหว่าง ๑๑ - ๒๓ เมษายน ๒๕๑๖ แทน เพราะเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนและเป็นครั้งแรกที่ผมมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ในโอกาสที่ได้พบกับคู่เจรจาโดยตรงของผมในกระทรวงการต่างประเทศจีน นายเฉิง รุ่ยเซิง ผู้อำนวยการกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นครั้งแรกเมื่อเขาเข้ามาแนะนำตัวกับผมริมระเบียงแห่งหนึ่งของที่ประชุม ซึ่ง ๓๐ ปีต่อมาเขาได้ให้สัมภาษณ์กับ ศาสตราจารย์ ดร. จุลชีพ ชินวรโรจน์ว่า “การทูตริมระเบียง (Corridor Diplomacy) ที่โตเกียวครั้งนั้นเป็นจุดเริ่มต้นที่นำไปสู่การเจรจาเพื่อรื้อฟื้นความสัมพันธ์ไทย - จีน ระหว่างกระทรวงการต่างประเทศทั้งสอง”

เมื่อผมเสนอบทความเรื่อง “การทูตริมระเบียง” ซึ่งท่านทูต ดร.อนุสนธิ์ ชินวรโรจน์ ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษาการต่างประเทศเป็นผู้ตั้งชื่อให้แล้ว ผมมีข้อเสนอใหม่ว่าหลังจาก “การทูตริมระเบียง” ของผมที่โตเกียวและก่อนหน้าและหลังการสนทนาระหว่างคุณแผน วรรณเมธี กับ นายลู่ เหวยเจา ที่กรุงปักกิ่ง เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๑๖ ยังมี

เหตุการณ์ที่สำคัญเกิดขึ้นอีกหลายรายการเริ่มต้นด้วยการเยือนไทยของคณะนักกีฬาป้องกันจีนระหว่างวันที่ ๑๗ - ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นการเยือนไทยโดยคณะจีนคณะแรก ซึ่งนายเฉิง รุ่ยเซิง ได้เดินทางมาด้วยในฐานะรองหัวหน้าคณะและมีการสนทนากับฝ่ายไทย กล่าวคือ นายอาสา สารสิน เลขาธิการรัฐมนตรีต่างประเทศ นายสุธี ประศาสน์วินิจฉัย รองอธิบดีกรมการเมือง และพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ซึ่งผมเป็นผู้จัดบันทึกและยังมีเหตุการณ์ที่สำคัญยิ่งกว่านั้น คือ การเดินทางไปซื้อน้ำมันดิบจากจีนโดยพลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นการเอื้อเงินนำโดยหัวหน้าคณะผู้แทนระดับรัฐมนตรีครั้งแรก และเป็นการซื้อสินค้าจากจีนอย่างเป็นทางการครั้งแรกหลังจากที่สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๕๓ ที่ห้ามค้าขายกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งผมเป็นผู้จัดบันทึกไว้เช่นกัน

การเดินทางของท่านรัฐมนตรีชาติชาย เมื่อสิ้นปี ๒๕๑๖ เป็นการเดินทางหลังจากเหตุการณ์ ๑๔ ตุลาคม ที่ทำให้การเมืองไทยเปลี่ยนไปอย่างมาก ทำให้ผมมีความหวังว่า ไทยจะสามารถสถาปนาความสัมพันธ์การทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนได้แล้ว แต่สิ่งนั้นมิได้เกิดขึ้นเพราะรัฐบาลใหม่คงรักษาท่าที่เดิมไว้ คือ อนุญาตให้ดำเนินการความสัมพันธ์ทางการกีฬา วิชาการ และการค้าต่อไปเท่านั้น ทำให้ผมได้เดินทางกับคณะผู้แทนไทยต่างๆ ไปเยือนจีนอีกหลายครั้งในปี ๒๕๑๗ จนกระทั่งเจ้าหน้าที่รับแขกที่โรงแรมปักกิ่งจำได้ แต่ผมก็ได้ใช้ปีนั้นให้เป็นประโยชน์ด้วยการเสนอให้เปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับประเทศคอมมิวนิสต์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้สองประเทศ ได้แก่ มองโกเลียและเกาหลีเหนือจนสำเร็จ

เหตุผลที่ไทยมิได้สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในปี ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗ น.ต. ประสงค์ สุ่นศิริ รองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติขณะนั้นได้กล่าวไว้ว่า “ทาง สมช. เห็นความจำเป็นที่จะต้องติดต่อกับจีนเพื่อเจรจาให้จีนลดการสนับสนุนแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย แต่ในขณะเดียวกัน สมช. เองก็ต้องทำความเข้าใจกับทหารและข้าราชการที่ทำหน้าที่ด้านความมั่นคงที่ยังคงมองจีนด้วยความหวาดระแวงมาโดยตลอด การอธิบายชี้แจงให้เห็นความจำเป็นในการติดต่อกับจีนเพื่อลดการให้ความช่วยเหลือแก่พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย อันจะส่งผลให้ฝ่ายไทยลดการสูญเสียชีวิตของฝ่ายความมั่นคงซึ่งต้องใช้เวลา” (ศาสตราจารย์ ดร. จุลชีพ ชินวรรณ, 8

“๓๐ ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย - จีน: ความร่วมมือระหว่างกัลยาณมิตร ๒๕๑๘ - ๒๕๔๘” กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงการต่างประเทศ ธันวาคม ๒๕๔๘ หน้า ๒๙) ผมได้มีส่วนช่วย สมช. ในการนี้ด้วยการเดินสายไปบรรยายตามสถาบันต่างๆ ของฝ่ายความมั่นคงรวมทั้งรัฐสภาและพรรคการเมืองตลอดปี ๒๕๑๖ - ๒๕๑๗

ในที่สุด ความเป็นจริงในภูมิภาคและภายในประเทศก็ทำให้ไทยสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนเมื่อเป็นที่ประจักษ์ว่าฝ่ายคอมมิวนิสต์กำลังจะชนะในเวียดนาม ลาว และกัมพูชา ในขณะที่เพื่อนบ้านของไทย มาเลเซียและฟิลิปปินส์ ซึ่งสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนไปแล้ว แต่ปัจจัยที่สำคัญที่สุด คือ ในการหาเสียงเลือกตั้งทั่วไปในประเทศไทยเอง พรรคกิจสังคม นำโดย ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้ประกาศอย่างชัดเจนว่าจะสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ตั้งรัฐบาลสำเร็จ พรรคร่วมรัฐบาลก็สนับสนุนนโยบายการต่างประเทศของพรรคกิจสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งพรรคชาติไทย ซึ่งผู้นำพรรคท่านหนึ่ง พลตรีชาติชาย ชุณหะวัณ ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

หลังจากที่รัฐบาลได้แถลงนโยบายต่อรัฐสภาเป็นที่เรียบร้อย กระทรวงการต่างประเทศได้ส่งคณะผู้แทนไปเจรจากับกระทรวงการต่างประเทศจีนเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตที่กรุงปักกิ่ง ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๘ นำโดยนายอานันท์ ปันยารชุน เอกอัครราชทูต ณ กรุงวอชิงตัน และเอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำองค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก อันนำไปสู่การลงนามในแถลงการณ์ร่วมว่าด้วยการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อเย็นวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘ ที่กรุงปักกิ่ง ระหว่าง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช และนายกรัฐมนตรีโจว เอินไหล ก่อนหน้านั้นม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับรองนายกรัฐมนตรี เติ้ง เสี่ยวผิง และหลังจากนั้นได้เข้าพบประธานเหมา เจ๋อตง ก่อนที่รองนายกรัฐมนตรี เติ้ง เสี่ยวผิง จะเลี้ยงอาหารค่ำเพื่อเป็นเกียรติแก่นายกรัฐมนตรีที่มหาศาลาประชาชน

ผมไม่ได้เข้าร่วมในการสนทนาระหว่าง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กับประธานเหมา เจ๋อตง แต่ยกเว้นโอกาสนั้นผมได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์อื่นๆ ทั้งหมดในฐานะหัวหน้า

กองเอเชียตะวันออก กรมการเมือง ซึ่งผมเป็นผู้บันทึกการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ
ยกร่างรายงานทุกครั้ง ส่งให้เสมียนพิมพ์ขึ้นเสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ผมได้
เก็บร่างทั้งหมดไว้จนถึงทุกวันนี้เพราะตระหนักดีว่าผมได้มีส่วนในเหตุการณ์ที่สำคัญยิ่ง
เหตุการณ์หนึ่งในประวัติศาสตร์ไทย บนร่างเหล่านั้นส่วนใหญ่ไม่ปรากฏว่าผู้บังคับบัญชา
ได้แก้ไขแต่ประการใด แต่เมื่อพิมพ์เสร็จแล้วผู้บังคับบัญชาได้แก้ไขมาน้อยเพียงใดก่อนที่
จะนำส่งไปเสนอนายกรัฐมนตรี ผมจำไม่ได้ยกเว้นรายงานการเจรจาแถลงการณ์ร่วม
ไทย - จีน และรายงานการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กับ
รองนายกรัฐมนตรี เติ้ง เสี่ยวผิง ซึ่งผมเสนอร่างให้ท่านทูตอานันท์ ปันยารชุน ตรวจสอบ
ก่อนพิมพ์ ซึ่งท่านก็ดำเนินการและผมได้พิมพ์การแก้ไขของท่านไว้ชัดเจนในหนังสือเล่มนี้

ในการเสนอเอกสารเหล่านี้ ๕๐ ปี หลังจากการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต
กับสาธารณรัฐประชาชนจีน ผมไม่ได้ตรวจสอบกับฝ่ายจดหมายเหตุของกระทรวง
การต่างประเทศหรือสำนักนายกรัฐมนตรี ซึ่งควรจะมีสำเนาหนังสือและหนังสือตัวจริง
เพราะผมอยากเก็บไว้ให้นักวิชาการสืบหาเพื่อตรวจสอบกันในอนาคต ผมเพียงต้องการ
จะเสนอร่างที่ผมเขียนเองเท่านั้น ซึ่งในการนี้ผมขอขอบคุณ คุณธนภัทร ประภัสสรพิพัฒน์
ผู้ช่วยของผมที่สำนักเลขาธิการสภาการศึกษาที่อานาลายมือผมเมื่อ ๕๐ ปีที่แล้วออก
และพิมพ์ให้อย่างสวยงามเป็นการบันทึกเหตุการณ์ที่สำคัญไว้เผื่อจะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่
สนใจฉากนี้ของประวัติศาสตร์ไทยและเพื่อวิเคราะห์เชิงวิชาการต่อไป

เดช บุญนาค

สารบัญ

คำปรารภ.....	5
คำนำ	7
1. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับนาย Cheng Jui-Sheng กองเอเชียตะวันออก กรมการเมือง	12
2. การสนทนากับนาย Cheng Jui-Sheng ผู้อำนวยการกองเอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	16
3. การติดต่อกับฝ่ายจีนเนื่องในโอกาสที่คณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิส สาธารณรัฐประชาชนจีนเดินทางเข้ามาแข่งขันในประเทศไทย	24
4. แนวการเจรจากับฝ่ายจีนเนื่องในโอกาสที่คณะนักกีฬา แบดมินตันไทยเดินทางไปแข่งขัน ณ กรุงปักกิ่ง	40
5. การติดต่อกับฝ่ายจีนเนื่องในโอกาสที่คณะนักกีฬาแบดมินตันไทย เดินทางไปแข่งขันเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน	50
6. ผลการเดินทางไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน (เนื่องในโอกาสที่คณะผู้แทนไทยเดินทางไปเจรจาซื้อน้ำมัน)	78
7. การดำเนินการเพื่อให้มีการรับรองและมีความสัมพันธ์เป็นปกติ กับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน	104
8. การเจรจาว่าด้วยข้อความในแถลงการณ์ร่วมเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน	108
9. บันทึกการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในข้อราชการระหว่าง คณะผู้แทนรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับคณะผู้แทนรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ ประชาชนจีน ณ กรุงปักกิ่ง	114
10. คำปราศรัยตอบของ ฯพณฯ หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทย.....	130
11. ผลการเดินทางไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี.....	138

1.

การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
กับนาย Cheng Jui-Sheng
กองเอเชียตะวันออก กรมการเมือง

๑๗ มิถุนายน ๒๕๑๖

ขอประทานเสนอ

ตามที่ นาย Cheng Jui-Sheng ผู้อำนวยการกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศจีน อาจเข้าพบ ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ ในสัปดาห์นี้ ในการหารือภายในเมื่อวันศุกร์ที่ ๑๔ มิถุนายน ฯพณฯ รัฐมนตรีช่วยว่าการฯ เห็นว่าฝ่ายไทยควรยกเรื่องดังต่อไปนี้ขึ้นขอทราบความคิดเห็นจากฝ่ายจีน

๑. เวียดนามเหนือ กลุ่มการเมืองใดมีอิทธิพลมากที่สุด ณ ฮานอย ถ้าฝ่ายจีนเห็นว่าเป็นพวกที่ฝักใฝ่ฝ่ายสหภาพโซเวียต ฝ่ายไทยอาจแจ้งว่าหากพวกที่นับถือจีนเข้ามา มีอำนาจ จีนอาจควบคุมเหนี่ยวรั้งมิให้เวียดนามเหนือรุกรานประเทศอื่นในอินโดจีนได้ เพราะสหภาพโซเวียตนั้นไม่แยแสต่อชีวิตชาวเอเชีย เพียงต้องการจะก่อความวุ่นวายเพื่อเสริมสร้างอำนาจของตนเองเท่านั้น

๒. พม่า ลาว และเขมร ขอทราบท่าทีของฝ่ายจีน เพราะเป็นที่ทราบกันว่า จีนสนับสนุนขบวนการที่ต่อต้านรัฐบาลพม่าอยู่ สร้างถนนทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของลาวซึ่งบางสายรัฐบาลลาวกล่าวว่ามีได้ขอให้จีนสร้าง และสนับสนุนรัฐบาลพลัดถิ่นของสมเด็จพระเจ้าสีหนุ ส่วนฝ่ายไทยนั้นประสงค์ที่จะเห็นประเทศทั้งสามมีรัฐบาลที่ประชาชนของตนเองต้องการโดยปราศจากการบีบบังคับจากภายนอก และเป็นประเทศที่เป็นกลางอย่างแท้จริง

๓. องค์การสปอ. และกองกำลังทหารอากาศสหรัฐในประเทศไทย ฝ่ายไทยเห็นว่า ยังมีความจำเป็นอยู่ ในกรณีแรกทราบใดที่ยังมีท่าทีว่าจะมีการรุกรานจากภายนอก และ ในกรณีหลังทราบใดที่สถานการณ์ในอินโดจีนยังไม่สงบ

๔. สมาคมอาเซียนและปฏิกิริยาของประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง

๕. มาเลเซีย ฝ่ายจีนมีความรู้สึกร้อยรัดต่อมาเลเซีย หลังจากที่ได้ไปเยือนมาแล้ว

๖. ไทย

๖.๑ ทำไมฝ่ายจีนจึงยังอนุญาตให้วิทยุเสียงประชาชนไทยโจมตีผู้นำของรัฐบาลไทยด้วยถ้อยคำอันหยาบคายอยู่ ในเมื่อรัฐบาลไทยไม่เคยโจมตีผู้นำจีนเป็นการส่วนตัว และได้เลิกประณามสาธารณรัฐประชาชนจีนแล้วโดยสิ้นเชิง

๖.๒ ฝ่ายไทยอาจชี้แจงให้ทราบถึงท่าทีต่อทหารจีนก๊กมินตั๋งที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทย

๖.๓ ฝ่ายไทยยินดีเสมอที่จะติดต่อกับฝ่ายจีน ณ กรุงวอชิงตัน กรุงนิวยอร์ก กรุงเจนีวา และกรุงโตเกียว ในการนี้ฝ่ายไทยอาจขอบคุณฝ่ายจีนที่สถานทูตจีนเริ่มแจ้งให้สถานเอกอัครราชทูตไทยบางแห่ง (โตเกียวและเตหะราน) ทราบว่าได้เปิดปฏิบัติการแล้ว ถึงแม้ว่าประเทศทั้งสองมิได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันซึ่งย่อมเป็นท่าทีที่เป็นมิตรต่อไทย

๗. จีน ฝ่ายไทยเห็นว่าหากจีนปรองดองกันได้โดยสันติวิธี ย่อมเป็นสิ่งที่ดีสำหรับภูมิภาคเอเชียและตะวันออกเฉียงไกล และมีความยินดีที่มีข่าวว่าจีนได้เริ่มเจรจากันแล้ว แต่ไม่ทราบว่าจะจริงหรือไม่เพียงใด

๘. สหประชาชาติ

๘.๑ ฝ่ายไทยขอทราบว่ายี่สิบจะส่งคณะมาตุงาน ECAFE เมื่อใดแน่ เพราะนาย An Shih-yuan หัวหน้าคณะผู้แทนจีนในการประชุม ECAFE ณ กรุงโตเกียว ได้กล่าวไว้ว่า จีนจะส่งคณะมาตุงานภายหลังเดือนกันยายน ศกนี้ เป็นการเร็วที่สุด

๘.๒. อนึ่ง ฝ่ายไทยอาจแสดงความยินดีที่นายแพทย์ Chang Wei-hsun แห่ง

โรงพยาบาล Peking Friendship Hospital ซึ่งเดินทางผ่านประเทศไทยเมื่อต้นปีนี้ ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่ง Chief of Division ด้านกุมารเวชศาสตร์ ในองค์การอนามัยโลก (WHO) ณ กรุงเจนีวา

จึงขอประทานเสนอมาเพื่อโปรดพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง

(นายเดช บุญนาค)

หัวหน้ากองเอเชียตะวันออกเฉียง

2.

การสนทนากับนาย Cheng Jui-Sheng
ผู้อำนวยการกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
กระทรวงการต่างประเทศสาธารณรัฐ
ประชาชนจีน

ขอประทานเสนอ

ด้วยเมื่อวันจันทร์ที่ ๑๘ มิ.ย. ๑๖ ระหว่างเวลา ๑๒.๓๐ น. ถึง ๑๔.๕๐ น. นายสุธี ประศาสน์วินิจัย รองอธิบดีกรมการเมือง ได้เป็นเจ้าภาพในการเลี้ยงอาหารกลางวัน ให้แก่นาย Cheng Jui-Sheng ผู้อำนวยการกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ณ โรงแรมอินทรา ในครั้งนี้ นายอาสา สารสิน เลขาธิการรัฐมนตรี และนายเดช บุณนาค หัวหน้ากองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมการเมือง ได้เข้าร่วมด้วย

ฝ่ายไทยได้ถือโอกาสนี้ชี้แจงให้นาย Cheng ได้ทราบนโยบายการต่างประเทศของไทยอย่างทั่วถึง และได้รับทราบความเห็นของฝ่ายจีนเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ สรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. สมาคมอาเซียน ฝ่ายจีนมีความยินดีที่ประเทศในสมาคมอาเซียนสามารถมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด

๒. ปฏิญญาว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง ฝ่ายจีนสนับสนุนปฏิญญาดังกล่าวเพราะจะอำนวยมิให้มหาอำนาจสามารถเข้ามาแทรกแซงในภูมิภาคนี้ได้อีก ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของจีนที่ต่อต้านลัทธิการเป็นผู้นำ (hegemonism) ของมหาอำนาจ

อย่างไรก็ดี จินทราบตัวว่าจะต้องใช้เวลาอีกนานกว่าจะมีการปฏิบัติตามปฏิญญานี้ได้ แต่เมื่อมีการปฏิบัติแล้วจินก็จะเคารพความเป็นกลางของภูมิภาคนี้

๓. ประเทศเพื่อนบ้านของไทย

๓.๑ พม่า จินมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับพม่าและสนับสนุนรัฐบาลของ อุ เน วิน ในส่วนที่เกี่ยวกับข้อหาว่าจินสนับสนุนขบวนการต่างๆ ที่ต่อต้านรัฐบาลที่ถูกต้องทางกฎหมายของพม่า นั้น ฝ่ายจีนขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่าจินก็ต้องสนับสนุนเพื่อนเก่าของตนบ้าง ซึ่งบุคคลเหล่านั้นได้พึงพาอาศัยจีนมาตั้งแต่ก่อนที่ อุ เน วิน จะขึ้นมามีอำนาจ เช่นเดียวกับที่ฝ่ายไทยก็เคยสนับสนุน อุ นู ซึ่งเป็นเพื่อนเก่าของไทยเหมือนกัน

๓.๒ ลาว ฝ่ายจีนมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับลาวและสนับสนุนรัฐบาลของ เสต็จเจ้า สุวรรณภุมมา ต่อข้อหาว่าจินกำลังสร้างถนนที่ฝ่ายลาวมิได้ขอให้สร้าง และควรจะต้องถอนตัวออกไปเสีย นั้น ฝ่ายจีนขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่าสถานการณ์ในลาวเป็นผลสืบเนื่องมาจากสงครามอินโดจีน ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ กล่าวคือ จินสนับสนุนการต่อต้านฝรั่งเศสและสหรัฐ ในระยะต่อมาเมื่อสถานการณ์ในอินโดจีนสงบลงแล้ว การสนับสนุนของจีนในลาวก็จะไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป ฝ่ายจีนได้กล่าวด้วยว่าฝ่ายไทยก็คงจะมีความรู้สึกเช่นเดียวกันเกี่ยวกับทหารไทยในลาว

๓.๓ เขมร ฝ่ายจีนไม่รับรองรัฐบาลของสาธารณรัฐเขมร ทั้งนี้เพราะรับรองรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้านโรดมสีหนุ ต่อคำถามว่าทำไมจีนจึงไม่รับรองรัฐบาลสาธารณรัฐเขมร ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย ที่ตั้งอยู่ในเขมร แต่กลับสนับสนุนรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้านโรดมสีหนุซึ่งเป็นรัฐบาลพลัดถิ่น ฝ่ายจีนตอบว่าสมเด็จพระเจ้านโรดมสีหนุเป็นเพื่อนเก่าของจีน ฉะนั้นเมื่อสมเด็จพระเจ้านโรดมสีหนุถูกปฏิวัติขณะเดินทางไปเยือนกรุงปักกิ่ง ฝ่ายจีนจึงรู้สึกว่าจะต้องสนับสนุนเพื่อนเก่าผู้นี้ตลอดไป อย่างไรก็ดี ฝ่ายจีนขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่าทั้งนี้มิได้หมายความว่า จินเข้ามาแทรกแซงในกิจการของเขมรโดยตรง เพราะความคลั่งคลายในสถานการณ์ภายในของเขมรย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการของชาวเขมรเอง

๓.๔ เวียดนาม ฝ่ายจีนสนับสนุนเวียดนามเหนือในฐานะเพื่อนบ้านที่ยึดถืออุดมการณ์ทางการเมืองเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ดี เวียดนามเหนือเป็นประเทศอิสระซึ่งถึงแม้ว่าจะมีความสัมพันธ์กับจีนอย่างใกล้ชิดแต่ก็มีได้หมายความว่าจีนมีนโยบายต่างประเทศคล้ายคลึงกับจีนเสมอไป ทั้งนี้เพราะจีนไม่สามารถที่จะเข้าไปบีบบังคับให้

รัฐบาลเวียดนามเหนือทำอะไรได้ ฝ่ายจีนกล่าวด้วยว่า เวียดนามใต้ก็มีมิตรประเทศเช่นกัน เช่นสหรัฐและประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งเคยสนับสนุนเวียดนามใต้ทางทหารโดยตรง

๓.๕ มาเลเซียและอินโดนีเซีย ฝ่ายจีนเคยมีความสัมพันธ์อันดีกับอินโดนีเซีย สมัยประธานาธิบดีซูการ์โน ถึงขนาดที่จีนมิได้รับรองมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศที่อินโดนีเซีย เคยดำเนินนโยบายประจันหน้าต่อต้านอย่างรุนแรง แต่ภายหลังค.ศ. ๑๙๖๕ ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจีนกับอินโดนีเซียระงับไป และความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับมาเลเซีย กลับดีขึ้นเรื่อยๆ จนบัดนี้ประเทศทั้งสองจะเปิดการเจรจาด้วยความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันแล้ว ณ กรุงนิวไอร์ก

๓.๖ ฟิลิปปินส์ ฝ่ายจีนยังมีได้ส่งคณะใดๆ ไปเยือนฟิลิปปินส์ แต่ในเร็วๆ นี้ คงจะส่งคณะผู้แทนทางการค้าไปสำรวจตลาดการค้าฟิลิปปินส์

อนึ่ง ในกระทรวงการต่างประเทศจีน กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ดูแล ประเทศพม่าและประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียน และมีกองอินโดจีนแยกออกต่างหาก ผู้อำนวยการของกองทั้งสองขึ้นกับอธิบดีกรมเอเชียซึ่งรายงานต่อรัฐมนตรีว่าการ กระทรวงการต่างประเทศ Han Nien-lung

ฝ่ายจีนได้กล่าวด้วยว่า จีนทราบดีว่าประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนแต่ละ ประเทศมีสถานการณ์ภายในแตกต่างกัน ฉะนั้น จีนจึงมิได้หวังว่าประเทศทั้ง ๕ นี้จะมีความสัมพันธ์กับจีนในระดับเดียวกันได้ทันที เพราะแต่ละประเทศย่อมจะต้องตัดสินใจ ด้วยตนเอง

๔. ไทย

๔.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน ในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนนั้น ฝ่ายจีนมิได้เรียกร้องให้ไทยตัดความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐจีนเสียก่อนแต่ประการใด (ฝ่ายจีนเรียกว่ารัฐบาลชิงไคเช็ค) เพราะถ้าจีนเรียกร้องเช่นนั้นก็คงจะมีได้มาเยือน ประเทศไทยโดยเร็วเช่นนี้ จีนเข้าใจดีว่าไทยกับสาธารณรัฐจีนเป็นมิตรประเทศกันมาเป็นเวลานาน ฉะนั้น การที่จะตัดสัมพันธ์ภาพเสียย่อมเป็นไปได้ยากลำบาก อย่างไรก็ตาม จีนหวังว่ากาลเวลาจะช่วยแก้ไขความยากลำบากนี้ได้ ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ดีขึ้นเป็นลำดับ การแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาและคณะ

นักธุรกิจ ตลอดจนการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการระหว่างนักการทูตของประเทศทั้งสอง ย่อมนำไปสู่ความเข้าใจดีขึ้นระหว่างประเทศ และระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ

อนึ่ง จีนมีความยินดีที่จะส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาต่อไป เช่น คณะนักกีฬาแบดมินตัน วอลเลย์บอล และบาสเกตบอล นอกจากนั้นจีนยังมีความยินดีที่จะส่งเสริมการแลกเปลี่ยนทางกาแพทย์อีกด้วย ซึ่งข้อเสนอสุดท้ายนี้เป็นสิ่งที่กระทรวงการต่างประเทศสนับสนุนอย่างเต็มที่อยู่แล้ว

๔.๒ วิทยุเสียงประชาชนไทยและการสนับสนุนผู้ก่อการร้าย ฝ่ายจีนขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่า ในหลักการจีนสนับสนุนเพื่อนชาวต่างประเทศที่ยึดถืออุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน แต่ในขณะเดียวกันจีนไม่สามารถบีบบังคับให้เพื่อนชาวต่างประเทศดังกล่าวทำอะไรได้ เพราะจะถูกกล่าวหาว่าถืออำนาจควบคุมเพื่อนให้เป็นแค่บริวารของตนเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น สหภาพโซเวียตยกกองทัพบกเข้าไปควบคุมเช็กโกสโลวะเกีย เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติสำหรับกรณีวิทยุเสียงประชาชนไทย ฝ่ายจีนขอย้ำว่าเป็นกิจการซึ่งดำเนินโดยเพื่อนชาวไทย และไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลจีนโดยตรง วิทยุเสียงประชาชนไทยจะกระจายเสียงเช่นไรนั้น ขอให้ฝ่ายไทยถือว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อออกอากาศและเป็นสิ่งเล็กน้อยเท่านั้น ในขณะเดียวกันขอให้ฝ่ายไทยฟังวิทยุปักกิ่งซึ่งเป็นสถานีของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทยเพราะจะสังเกตได้ว่า แนวการออกข่าวได้เปลี่ยนไปมากแล้ว

สำหรับการสนับสนุนการก่อการร้ายก็เช่นกัน ในหลักการจีนสนับสนุนเพื่อนชาวไทยที่ยึดถืออุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน และการสนับสนุนนี้ได้ทำอย่างเปิดเผยมาโดยตลอด จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสนับสนุนที่เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์ อย่างไรก็ตาม ขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่า จีนนั้นไม่มีวันที่จะระดมรื้อพลเข้ามารอบครองประเทศไทย และแม้แต่ในการสนับสนุนเพื่อนชาวไทย จีนก็ตระหนักดีว่าการปฏิวัตินั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถที่จะส่งออกมาบีบบังคับให้กันได้ (Revolution Cannot be Exported) หากประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่ไม่ต้องการการปฏิวัติแล้ว การปฏิวัติก็จะมีทางบังเกิดขึ้นได้ในประเทศไทย

อนึ่ง ฝ่ายจีนขอให้ฝ่ายไทยแยกการพิจารณาการกระทำของจีนออกเป็นนโยบายของพรรคและนโยบายของรัฐบาล กล่าวคือ พรรคคอมมิวนิสต์จีนอาจจะสนับสนุนพรรค

คอมมิวนิสต์ไทย แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าไทยกับจีนจะมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐบาลต่อรัฐบาลกันไม่ได้

๔.๓ กองกำลังทางอากาศของสหรัฐในประเทศไทย ในหลักการฝ่ายจีนไม่เห็นชอบด้วยในการที่สหรัฐ หรือมหาอำนาจอื่นใดมีกองกำลังทหารและฐานทัพอยู่ในภูมิภาคเอเชียและตะวันออกไกล นอกจากนั้นในหลักการจีนไม่เห็นด้วยกับสนธิสัญญาป้องกันทั้งหลายที่มีมหาอำนาจสนับสนุนอยู่ด้วย ฝ่ายจีนมิได้เอ่ยถึงองค์กร สปอ. แต่ประมวลความคิดของสหภาพโซเวียตที่จะให้มีระบบความมั่นคงร่วมกันในเอเชีย อย่างไรก็ตามในส่วนที่เกี่ยวกับกองกำลังทหารสหรัฐในภูมิภาคนี้รวมทั้งในประเทศไทยด้วยนั้น ฝ่ายจีนเข้าใจดีว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากการณ์ในอดีต เมื่อสถานการณ์ดังกล่าวนั้นเปลี่ยนแปลงไปแล้ว จีนก็หวังว่าความจำเป็นสำหรับกองกำลังทหารสหรัฐก็จะหมดสิ้นไปเช่นกัน ในการนี้จีนตระหนักดีว่าอาจจะต้องใช้เวลานานเพื่อยังให้สถานการณ์ที่ทุกฝ่ายพึงปรารถนาบังเกิดขึ้น แต่เมื่อกองกำลังทหารสหรัฐและทหารต่างชาติอื่นๆ ได้ถอนไปแล้ว ประเทศในภูมิภาคนี้ก็จะสามารถดำเนินการปรับภูมิภาคให้เป็นเขตแห่งความเป็นกลางได้อย่างแท้จริง

๔.๔ ทหารจีนก็กมินตั๋งที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทย ฝ่ายไทยได้แจ้งให้ทราบถึงนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับเรื่องนี้ ซึ่งฝ่ายจีนรับฟังแต่ก็แสดงความเป็นห่วงใยว่าบุคคลเหล่านี้จำนวนหนึ่งยังถืออาวุธครบครันอยู่ ซึ่งย่อมก่อให้เกิดสภาพที่ไม่พึงปรารถนาขึ้นทางภาคเหนือของประเทศไทยที่ใกล้ชิดกับประเทศจีน และในการมาเยือนประเทศไทยครั้งนี้ คณะผู้แทนจีนก็มีความเป็นห่วงในแง่ของความปลอดภัยเกี่ยวกับจีนก็กมินตั๋งที่ยังถืออาวุธอยู่เหมือนกัน

๕. ECAFE

๕.๑ คณะดูงาน กระทรวงการต่างประเทศจีนกำลังเตรียมตัวบุคคลที่จะมาดูงาน ECAFE และดูสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่น คณะดูงานดังกล่าวนี้จะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่จะมาประจำสำนักงานถาวรของจีนประจำ ECAFE

๕.๒ การติดต่อทางโทรคมนาคม ฝ่ายจีนหวังว่าฝ่ายไทยจะอำนวยความสะดวกให้แก่สำนักงานถาวรของจีนประจำ ECAFE โดยการอนุญาตให้ติดตั้งเครื่องติดต่อทางโทรคมนาคมกับกระทรวงการต่างประเทศจีน ณ กรุงปักกิ่งด้วย เพราะเครื่องติดต่อดังกล่าวเป็นของธรรมดาและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทูตปัจจุบัน ซึ่งหากไม่มีเสียแล้วผู้แทนถาวรของจีนก็จำเป็นต้องบินกลับไปปรึกษาหารือยังกรุงปักกิ่งบ่อยครั้ง และจะไม่ใช่ผู้แทนถาวรที่แท้จริงตามชื่อ

อนึ่ง ฝ่ายจีนตระหนักดีว่าสำนักงานถาวรของจีนที่จะเปิด ณ กรุงเทพฯ นั้นย่อมมีหน้าที่โดยตรงเพื่อติดต่อกับ ECAFE เท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่จีนมีสำนักงานอยู่ที่กรุงเทพฯ ย่อมจะมีผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนต่อไป

จึงขอประทานเสนอมาเพื่อโปรดพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง

(นายเดช บุญนา)

หัวหน้ากองเอเชียตะวันออก

3.

การติดต่อกับฝ่ายจีน
เนื่องในโอกาสที่คณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิส
สาธารณรัฐประชาชนจีน
เดินทางเข้ามาแข่งขันในประเทศไทย

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

ตามที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้มีบัญชาอนุมัติให้ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศสามารถติดต่อกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเมืองประจำคณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิสสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เดินทางเข้ามาแข่งขันในประเทศไทย ระหว่างวันที่ ๑๗ มิ.ย. ถึง ๒๔ มิ.ย. ๒๕๑๖ นั้น

ในการนี้ ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศได้ทำการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเมืองประจำคณะนักกีฬาจีน คือ นาย Cheng Jui-sheng ผู้อำนวยการกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กระทรวงการต่างประเทศจีน สองครั้งด้วยกัน กล่าวคือ

๑. เมื่อวันที่ ๑๘ มิ.ย. ๒๕๑๖ ระหว่างเวลา ๑๒.๓๐ - ๑๔.๕๐ น. ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศประกอบด้วย นายสุธี ประศาสน์วินิจฉัย รองอธิบดีกรมการเมือง นายอาสา สารสิน เลขาธิการรัฐมนตรี และนายเดช บุญนาค หัวหน้ากองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ได้รับประทานอาหารกลางวันกับนาย Cheng Jui-sheng ณ โรงแรมอินทรา

๒. เมื่อวันที่ ๒๑ มิ.ย. ๒๕๑๖ ระหว่างเวลา ๑๙.๐๐ - ๒๓.๓๐ น. นาย Cheng Jui-sheng ได้เข้าเยี่ยมคำนับรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศอย่างไม่เป็นทางการ ณ บ้านซอยราชครู ในโอกาสที่รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้

เลี้ยงอาหารเป็นเกียรติแก่นาย Cheng ด้วย ซึ่งในงานดังกล่าวฝ่ายจีนมีนาย Lu Jung-chi ล่าม เป็นผู้ติดตาม ส่วนฝ่ายไทยประกอบด้วยข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศชุดเดิม กับที่ได้กล่าวมาข้างต้น

ในการติดต่อยังไม่เป็นทางการกับฝ่ายจีนสองครั้งนี้ ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในปัญหาต่างๆ ที่ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกันอย่างกว้างขวาง สรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

๑. สมาคมอาเซียนและปฏิญญาของประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง

ฝ่ายจีนแสดงความยินดีที่ประเทศในสมาคมอาเซียนสามารถมีความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด จีนสนับสนุนปฏิญญาของประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง ทั้งนี้เพราะเป็นการอำนวยความสะดวกให้มหาอำนาจสามารถเข้ามาแทรกแซงในกิจการภายในของภูมิภาคนี้ได้อีก ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของจีนที่ต่อต้านลัทธิการเป็นผู้นำ (hegemonism) ของมหาอำนาจ อย่างไรก็ดี จีนทราบดีว่าจะต้องใช้เวลาอีกนานกว่าจะมีการปฏิบัติตามปฏิญญานี้ได้ แต่เมื่อมีการปฏิบัติตามแล้ว จีนก็จะเคารพความเป็นกลางของภูมิภาคนี้

ฝ่ายไทยได้แจ้งว่า รัฐบาลไทยมีความหวังอย่างแรงกล้าที่จะพัฒนาสมาคมอาเซียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะไทยเห็นว่าประเทศในภูมิภาคนี้จำเป็นต้องร่วมมือกันเพื่อก่อให้เกิดความรู้สึกและความเป็นจริงว่าภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความเป็นปึกแผ่นและสามารถพึ่งตนเองได้โดยปราศจากการสนับสนุนคำจูนจากภายนอก ปฏิญญาว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งความเป็นกลางนั้นเป็นสิ่งหนึ่งที่พิสูจน์ให้เห็นถึงความปรารถนาของประชาชาติในภูมิภาคนี้ในอันที่จะดำรงชีวิตอยู่โดยเสรีและในสันติ ในขณะที่คณะนักกีฬาจีนอยู่ในระหว่างการเยือนประเทศไทย เจ้าหน้าที่ชั้นอาวุโสของกระทรวงการต่างประเทศประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนก็กำลังประชุมเป็นครั้งที่ ๓ ณ ประเทศฟิลิปปินส์เพื่อหาแนวทางอันจะยังให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งความเป็นกลางขึ้นได้ตามปรารถนา

๒. ประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่มีได้เป็นสมาชิกสมาคมอาเซียน

๒.๑ พม่า จีนมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับพม่าและสนับสนุนรัฐบาลของ อุ เน วิน ต่อคำถามว่าถ้าเช่นนั้นทำไมจึงมีข่าวว่าจีนสนับสนุนขบวนการต่างๆ ที่ต่อต้านรัฐบาลพม่าที่ถูกต้องทางกฎหมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางแถบพรมแดนพม่า - จีน ฝ่ายจีนชี้แจงว่า ขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่าจีนก็ต้องสนับสนุนเพื่อนเก่าของตนบ้าง ซึ่งบุคคลเหล่านั้นได้พึ่งพาอาศัยจีนมาตั้งแต่ก่อนที่ อุ เน วิน จะขึ้นมามีอำนาจ เช่นเดียวกับฝ่ายไทยก็สนับสนุน อุ นู ซึ่งเป็นเพื่อนเก่าของไทยเหมือนกัน

ฝ่ายไทยได้ชี้แจงว่า ไทยก็มีความสัมพันธ์ทางการทูตและสนับสนุนรัฐบาลของ อุ เน วิน เช่นกัน ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่านั้น ขณะนี้กำลังคลี่คลายไปในทางที่ดี กล่าวคือ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศได้เดินทางไปเยือนพม่าอย่างเป็นทางการเมื่อเร็วๆ นี้ และนายกรัฐมนตรีอุ เน วิน เองก็ได้เดินทางมาเยือนประเทศไทยอย่างเป็นทางการ ฝ่ายไทยได้แสดงความจริงใจต่อฝ่ายพม่าในการขจัดปัญหาที่เคยมีต่อกันในอดีต และบัดนี้ อุ นู ซึ่งเป็นผู้ลี้ภัยทางการเมืองมาพำนักอยู่ในประเทศไทยก็กำลังจะเดินทางไปพำนักยังสหรัฐแล้ว

๒.๒ ประเทศในอินโดจีน

๒.๒.๑ ลาวและเขมร ฝ่ายจีนมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับลาวและสนับสนุนรัฐบาลของเสด็จเจ้าสุวธรรมภูมา ต่อคำถามว่าถ้าเช่นนั้นทำไมจีนจึงดำเนินการสร้างถนนทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของลาวประชิดชายแดนไทย ซึ่งฝ่ายลาวกล่าวว่ามีได้ขอให้สร้าง และยังมีกองกำลังทางทหารป้องกันหน่วยสร้างทางดังกล่าวด้วย ถ้าจีนไม่ต้องการก่อความหวาดระแวงขึ้นในภูมิภาคนี้ จีนก็ควรจะถอนหน่วยสร้างทางและกองกำลังดังกล่าวออกไปเสีย ฝ่ายจีนได้ขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่าสถานการณ์ในลาวเป็นผลสืบเนื่องมาจากสงครามอินโดจีน ครั้งที่ ๑ และครั้งที่ ๒ กล่าวคือ จีนสนับสนุนการต่อต้านฝรั่งเศสและสหรัฐตามลำดับ เมื่อสถานการณ์ในอินโดจีนสงบลงอย่างแท้จริงแล้ว การสนับสนุนของจีนในลาวก็จะไม่มีความจำเป็นอีกต่อไป ฝ่ายจีนได้กล่าวด้วยว่า ฝ่ายไทยก็คงจะมีความรู้สึกเช่นเดียวกันเกี่ยวกับทหารไทยในลาว

สำหรับเขมรนั้น จีนไม่รับรองรัฐบาลสาธารณรัฐเขมร เพราะรับรองรัฐบาลของสมเด็จพระนโรดมสีหนุ ต่อคำถามว่าทำไมจีนจึงไม่รับรองรัฐบาลสาธารณรัฐเขมรซึ่งเป็น

รัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายที่ตั้งอยู่ในเขมร แต่กลับสนับสนุนรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอซึ่งเป็นรัฐบาลพลัดถิ่น ฝ่ายจีนตอบว่าสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเป็นเพื่อนเก่าของจีน ฉะนั้น เมื่อท่านถูกปฏิวัติขณะที่อยู่ในระหว่างการเยือนกรุงปักกิ่ง ฝ่ายจีนจึงรู้สึกจำต้องสนับสนุนเพื่อนเก่าต่อไป ฝ่ายจีนได้กล่าวด้วยว่า ฝ่ายไทยก็กำลังสนับสนุนฝ่ายที่เป็นมิตรกับประเทศไทยในเขมรเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ฝ่ายจีนขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่า ทั้งนี้มีความหมายว่าจีนเข้ามาแทรกแซงในกิจการของเขมรโดยตรง เพราะความคลี่คลายในสถานการณ์ภายในของเขมรย่อมขึ้นอยู่กับความต้องการของชาวเขมรเอง

ฝ่ายไทยได้ชี้แจงให้ฝ่ายจีนทราบว่า ทหารไทยในลาวที่ฝ่ายจีนเอ่ยถึงนั้น มิได้เป็นทหารประจำการแต่เป็นอาสาสมัครซึ่งข้ามไปพร้อมกับพี่น้องในประเทศลาวเพื่อต่อต้านฝ่ายตรงกันข้ามและอยู่ภายใต้บังคับบัญชาของกองทัพลาวโดยตรง สำหรับท่าทีของฝ่ายไทยต่อสถานการณ์ในลาวและเขมรโดยทั่วไปนั้น ประเทศไทยย่อมมีความวิตกกังวลว่าการรบพุ่งในลาวและเขมรจะลุกลามยิ่งขึ้นจนไม่อาจคาดคะเนได้ว่าจะมีผลปั่นปลายเช่นไร รัฐบาลไทยเชื่อมั่นว่าหากปล่อยประเทศทั้งสองให้คงอยู่โดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก ประชาชนของแต่ละประเทศก็จะสามารถจัดปัญหาต่างๆ โดยลำพัง ประเทศไทยนั้นไม่ปรารถนาอื่นใดนอกจากที่จะให้มีการรับรองและเคารพอย่างเคร่งครัดต่อความเป็นกลางและบูรณภาพแห่งดินแดนของเขมรและลาว

๒.๒.๒ เวียดนาม ฝ่ายไทยกล่าวว่า จีนน่าจะใช้อิทธิพลที่มีอยู่กับฮานอย ชักจูงให้เวียดนามเหนือปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยสันติภาพในเวียดนาม ณ กรุงปารีสอย่างเคร่งครัด และเหนี่ยวนำให้เวียดนามเหนือดำเนินการรุกรานประเทศอื่นในอินโดจีนอีกต่อไป โดยเฉพาะฝ่ายจีนควรระงับมิให้สหภาพโซเวียตหรือผู้นำทางการเมืองของเวียดนามเหนือที่ฝักใฝ่ฝ่ายสหภาพโซเวียตเข้าไปมีอำนาจ ณ กรุงฮานอย มากเกินไป เพราะสหภาพโซเวียตนั้นมิได้แยแสต่อชีวิตชาวเอเชีย เพียงต้องการจะก่อความวุ่นวายเพื่อเสริมสร้างอำนาจของตนเองเท่านั้น

ฝ่ายจีนได้ชี้แจงว่า จีนสนับสนุนเวียดนามเหนืออย่างใกล้ชิดในฐานะเพื่อนบ้านที่ีดีต่ออุดมการณ์ทางการเมืองและมีระบบการปกครองเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เวียดนามเหนือเป็นประเทศอิสระ ซึ่งถึงแม้จะมีความสัมพันธ์อย่างแน่นแฟ้นกับจีน แต่ก็มิได้หมายความว่า จะเข้าไปควบคุมบีบบังคับให้รัฐบาลเวียดนามเหนือทำอะไรได้ไม่เหมือนสหภาพโซเวียตซึ่งยกกองทัพเข้าไปยึดครองมิตรประเทศ เช่น เช็กโกสโลวะเกีย

ฝ่ายจีนตั้งข้อสังเกตว่า เวียดนามได้ก็มีมิตรประเทศเหมือนกัน เช่น สหรัฐ และประเทศไทย เป็นต้น ซึ่งเคยให้การสนับสนุนแก่เวียดนามใต้ทางทหารโดยตรง

ฝ่ายไทยได้ชี้แจงว่า เวียดนามใต้ขอให้รัฐบาลไทยส่งทหารไปช่วยเพื่อต่อต้านการรุกรานจากภายนอก แต่เมื่อสถานการณ์อำนวยกล่าวคือเวียดนามใต้แสดงความสามารถว่าจะป้องกันตนเองได้ รัฐบาลไทยก็ได้ถอนกองกำลังดังกล่าวกลับประเทศไทย ทหารไทยรุ่นสุดท้ายในเวียดนามใต้ได้เดินทางกลับประเทศไทยเมื่อต้นปี ๒๕๑๕ โดยทั่วไปแล้วรัฐบาลไทยมีความประสงค์ที่จะเห็นชาวเวียดนามใต้สามารถตัดสินใจชะตาทางการเมืองของตนด้วยตนเองโดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก อันสถานการณ์ดังกล่าวนี้จะบังเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการปฏิบัติตามความตกลงว่าด้วยสันติภาพในเวียดนาม ณ กรุงปารีส อย่างเคร่งครัดโดยทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๓. ประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่เป็นสมาชิกสมาคมอาเซียน

๓.๑ มาเลเซียและอินโดนีเซีย ฝ่ายจีนเคยมีความสัมพันธ์อันดีกับอินโดนีเซีย สมัยประธานาธิบดีซูการ์โน ถึงขนาดที่จีนมิได้รับรองมาเลเซียซึ่งเป็นประเทศที่อินโดนีเซีย เคยดำเนินนโยบายประจันหน้าต่อต้านอย่างรุนแรง แต่ภายหลังค.ศ. ๑๙๖๕ เมื่อความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจีนกับอินโดนีเซียถูกระงับไป ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับมาเลเซียได้ดีขึ้นเรื่อยๆ จนบัดนี้ประเทศทั้งสองได้เปิดการเจรจาว่าด้วยความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันแล้ว ณ กรุงนิวยอร์ก

๓.๒ ฟิลิปปินส์ ฝ่ายจีนยังมิได้ส่งคณะใดๆ ไปเยือนประเทศนี้ แต่คาดว่าในเร็วๆ นี้คงจะส่งคณะผู้แทนทางการค้าไปสำรวจตลาดการค้าฟิลิปปินส์

๓.๓ สิงคโปร์ เป็นที่น่าสังเกตว่าฝ่ายจีนมิได้เอ่ยถึงสิงคโปร์เลยในการสนทนา

ฝ่ายจีนกล่าวว่า จีนเข้าใจดีว่าประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนแต่ละประเทศมีสถานการณ์ภายในแตกต่างกัน ฉะนั้น จีนจึงมิได้หวังว่าประเทศทั้ง ๕ นี้จะมีความสัมพันธ์กับจีนในระดับเดียวกันได้ทันที เพราะแต่ละประเทศย่อมจะต้องตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วยตนเอง

ฝ่ายไทยแสดงความยินดีที่ฝ่ายจีนมีความเข้าใจเช่นนั้น และกล่าวว่าประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิด ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารต่อ

กันอยู่เสมอ ฉะนั้น จึงทราบแล้วว่ามาเลเซียกับจีนได้เปิดการเจรจาอย่างเป็นทางการ ณ กรุงนิวยอร์ก เมื่อวันที่ ๒๑ มิ.ย. ๒๕๑๖ รัฐบาลไทยจะเฝ้าดูความคืบหน้าในการเจรจาระหว่างมาเลเซียกับจีนและบทบาทของจีนต่อประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนด้วยความสนใจอย่างใกล้ชิดต่อไป

๔. ไทย

๔.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ฝ่ายจีนกล่าวว่า ในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนนั้น ฝ่ายจีนมิได้เรียกร้องให้ไทยตัดความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐจีนเสียก่อนแต่ประการใด (ฝ่ายจีนเรียกว่ารัฐบาลเซี่ยงไฮ้) เพราะถ้าจีนเรียกร้องดังนั้นก็คงจะมีได้มาเยือนประเทศไทยโดยเร็วเช่นนี้ จีนเข้าใจดีว่ารัฐบาลไทยกับรัฐบาลเซี่ยงไฮ้มีความสัมพันธ์ฉันมิตรกันมาเป็นเวลานาน ฉะนั้น การที่จะตัดสัมพันธ์ภาพดังกล่าวเสียโดยกระทันหันย่อมเป็นไปได้โดยลำบาก อย่างไรก็ตาม จีนหวังว่ากาลเวลาจะช่วยแก้ไขความยากลำบากนี้ได้ ในปัจจุบันความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนก็ดีขึ้นเป็นลำดับ การแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาและคณะนักธุรกิจ ตลอดจนการติดต่ออย่างไม่เป็นทางการระหว่างนักการทูตของประเทศทั้งสองย่อมนำไปสู่ความเข้าใจดีขึ้นระหว่างประเทศ และระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ

ในการนี้ จีนมีความยินดีที่จะส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาต่อไป เช่น คณะนักกีฬาแบดมินตัน วอลเลย์บอล และบาสเกตบอล เป็นต้น นอกจากนี้ จีนพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนนักวิชาการอีกด้วย เช่น การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ เป็นต้น

ฝ่ายไทยแสดงความยินดีที่จีนเข้าใจท่าทีของไทยต่อสาธารณรัฐจีนเพราะไทยนั้นก็มีความรู้สึกเหมือนกับสาธารณรัฐประชาชนจีนในส่วนที่เกี่ยวกับมิตรประเทศ กล่าวคือ ไม่ต้องการที่จะทอดทิ้งเมื่อตกอยู่ในสภาพโดดเดี่ยว อย่างไรก็ตาม รัฐบาลไทยประสงค์ที่จะเห็นจีนขจัดปัญหาที่มีอยู่ระหว่างกันโดยสันติวิธี และในการนี้มีความยินดีที่มีข่าวว่าทั้งสองฝ่ายกำลังเจรจากันที่ฮ่องกง แต่ฝ่ายจีนไม่สามารถยืนยันในข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ได้

ในส่วนที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬากันนั้น ฝ่ายไทยเห็นพ้องต้องกันกับฝ่ายจีนและจะสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิส แบดมินตัน วอลเลย์บอล และบาสเกตบอล ต่อไป ในการนี้ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัติให้คณะนักกีฬาไทยเดินทางไปแข่งขันชิงชนะเลิศเอเชีย แอฟริกา ลาตินอเมริกา ระหว่างวันที่ ๒๗ สิงหาคม

ถึง ๗ กันยายน ๒๕๑๖ ณ กรุงปักกิ่งแล้ว ส่วนการแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาประเภทอื่นนั้น ทั้งสองฝ่ายอาจตกลงกันได้โดยตรงต่อไป

นอกจากนี้ ฝ่ายไทยไม่ขัดข้องในการที่จะมีการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญซึ่งกันและกัน เพราะการแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาก็ดี คณะนักวิชาการก็ดี ย่อมอำนวยความสะดวกสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองบรรลุถึงความเข้าใจอันดีต่อกัน จนอาจมีการติดต่ออย่างเป็นทางการได้ในอนาคตเมื่อได้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการ จนเป็นที่เข้าใจกันดีแล้ว ในกรณีนี้ ฝ่ายไทยก็ได้เปิดช่องทางสำหรับการติดต่อไว้แล้วตามเมืองต่างๆ ที่ประเทศทั้งสองมีสถานเอกอัครราชทูตหรือสำนักงานถาวรตั้งอยู่ร่วมกันโดยเฉพาะกรุงวอชิงตัน นิวยอร์ก บรัสเซลส์ เจนีวา และโตเกียว

๔.๒ ปัญหาเกี่ยวกับการค้าระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ฝ่ายจีนได้กล่าวว่า เมื่อ ๓๐ ธ.ค. ๒๕๑๖ รัฐบาลจีนได้ประกาศนโยบายเปิดทางไปยังกรุงปักกิ่งในฐานะที่ปรึกษาคณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิสไทยและเมื่อคณะนักธุรกิจไทยได้เดินทางไปดูงานการแสดงผลสินค้าดูไปไม่ร่วงที่กว่างตุ้งเมื่อ ๒๑.๕๑ ฝ่ายจีนได้แสดงความสนใจที่จะเปิดการค้ากับประเทศไทยเป็นอันมาก เพราะต้องการซื้อสินค้าไทยหลายประเภทด้วยกัน เช่น น้ำตาล และปอ เป็นต้น แม้แต่ชาวจีนก็สนใจในการซื้อเพื่อส่งไปช่วยเหลือมิตรประเทศที่ขาดแคลน เช่น จีนซื้อข้าวพม่าเพื่อส่งไปช่วยเหลือศรีลังกา เป็นต้น ในขณะที่จีนก็หวังจะขายสินค้าแก่ประเทศไทยเป็นการแลกเปลี่ยน โดยยึดหลักการแห่งความเสมอภาคในผลประโยชน์ร่วมกัน แต่จนบัดนี้ จีนสังเกตว่าฝ่ายไทยยังมิได้มีความเคลื่อนไหวประการใดในอันที่จะขายสินค้าแก่จีน หรือซื้อสินค้าจากจีน ซึ่งในการนี้ จีนสังเกตด้วยว่า ไทยยังมีกฎหมายห้ามปรามมิให้ค้าขายกับจีนอยู่ ซึ่งจีนย่อมถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อจีน

ฝ่ายไทยขอให้ฝ่ายจีนเข้าใจว่า ไทยจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องการค้าขายกับจีนด้วยความระมัดระวัง เพราะไทยขาดดุลการค้าโดยทั่วไปอยู่แล้ว หากเปิดการค้ากับจีนอีกก็จะเป็นการเพิ่มภาระแก่เศรษฐกิจการค้าของไทยให้มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามฝ่ายไทยกำลังพิจารณาเรื่องการค้ากับจีนอย่างใกล้ชิด และเมื่อพร้อมเพรียงเมื่อใดก็จะเปิดการค้ากับจีนได้

๔.๓ ปัญหาทหารจีนกักกันตั้งที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทย ฝ่ายจีนแสดงความเป็นห่วงไว้ว่าทหารจีนกักกันตั้งยังถืออาวุธครบครันอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทย และ

ดำเนินการก่อสร้างสถานการณ์อันไม่พึงประสงค์ทางแถบที่ใกล้ชิดกับชายแดนภาคใต้ของจีน และในการมาเยือนประเทศไทยครั้งนี้ ฝ่ายจีนก็มีความเป็นห่วงในความปลอดภัยในเมื่อประเทศไทยยังมีทหารจีนก๊กมินตั๋งถืออาวุธอยู่

ฝ่ายไทยได้ชี้แจงว่า ทหารจีนก๊กมินตั๋งที่ลี้ภัยมาจากแผ่นดินใหญ่ของจีนภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น บัดนี้มีอายุมากแล้ว และดำรงชีวิตอยู่โดยสงบ มีจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งฝ่ายไทยก็ได้ดำเนินมาตรการเพื่อควบคุมบุคคลเหล่านั้นแล้วโดยให้มีที่อยู่เป็นหลักแหล่งและอำนวยความสะดวกในการหากิน เช่น ช่วยหาพันธุ์พืชและผลไม้ไปให้เพาะปลูก เป็นต้น

๔.๔ ปัญหาชาวจีนโพ้นทะเล ฝ่ายจีนได้ชี้แจงว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนมีนโยบายสนับสนุนให้ชาวจีนโพ้นทะเลมีความจงรักภักดีต่อรัฐบาลของประเทศที่ตนพำนักอยู่ และต้องการให้ชาวจีนเหล่านั้นผสมกลมกลืนเข้ากับประชาชนในท้องถิ่น

ฝ่ายไทยแสดงความยินดีที่สาธารณรัฐประชาชนจีนมีท่าทีเช่นนั้นต่อชาวจีนโพ้นทะเลและแสดงความหวังว่า เมื่อฝ่ายจีนได้มาเห็นสถานการณ์ ในประเทศไทยด้วยตนเองแล้ว ก็จะสังเกตได้ว่าคนไทยนั้นปราศจากอคติต่อชนเชื้อชาติอื่น ชาวจีนโพ้นทะเลพำนักอยู่ในประเทศไทยอย่างผาสุก เพราะไม่เคยถูกเบียดเบียน มีอิสระเสรีภาพที่จะดำเนินวิถีชีวิตอย่างเต็มที่ สังคมไทยยินดีต้อนรับบุคคลเชื้อชาติจีนมาแต่โบราณกาล

๔.๕ ปัญหาเรื่องกองกำลังทหารของสหรัฐในประเทศไทย ฝ่ายจีนได้แจ้งว่า ในหลักการจีนไม่เห็นชอบด้วยในการที่สหรัฐหรือมหาอำนาจอื่นใดมีกองกำลังทหารหรือฐานทัพตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียและตะวันออกไกล นอกจากนั้นในหลักการจีนไม่เห็นด้วยกับสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันทั้งหลายในภูมิภาคนี้ที่มีมหาอำนาจสนับสนุนอยู่ด้วย และประณามความคิดของสหภาพโซเวียตที่จะให้มีระบบความมั่นคงร่วมกันในเอเชีย (แต่ฝ่ายจีนมิได้เอ่ยถึงองค์การ สปอ.) อย่างไรก็ตามในส่วนที่เกี่ยวกับกองกำลังทหารสหรัฐในภูมิภาคนี้รวมทั้งในประเทศไทยด้วย จีนเข้าใจดีว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากสถานการณ์ในอดีตเมื่อสถานการณ์นั้นเปลี่ยนแปลงไป จีนก็หวังว่าความจำเป็นสำหรับกองกำลังทหารสหรัฐก็จะหมดสิ้นไปด้วย ในการนี้จีนตระหนักดีว่าอาจจะต้องใช้เวลานานกว่าสถานการณ์ที่ทุกฝ่ายพึงปรารถนาบังเกิดขึ้น แต่เมื่อกองกำลังทหารสหรัฐและทหารต่างชาติอื่นๆ ได้ถอนออกไปแล้ว ประเทศในภูมิภาคนี้ก็จะสามารถดำเนินการปรับปรุงภูมิภาคให้เป็นเขตแห่งความเป็นกลางได้อย่างแท้จริง

ฝ่ายไทยได้ชี้แจงว่า トラบใดที่การละเมิดการหยุดยั้งและความตกลงว่าด้วยสันติภาพยังคงก่อความไม่สงบในอินโดจีนอยู่ประเทศไทยก็ยังคงเห็นว่ามีหน้าที่จะต้องเปิดฐานทัพและอำนวยความสะดวกให้แก่กองกำลังทหารสหรัฐ ทั้งนี้เพื่อยังให้มีการปฏิบัติตามข้อตกลงว่าด้วยสันติภาพในเขมรและลาวอย่างเคร่งครัด รัฐบาลไทยตระหนักดีว่ามีผลเสียในการที่รับกองกำลังทหารสหรัฐเข้ามาในประเทศ แต่ก็จำต้องรับไว้เพราะถือว่าสถานการณ์อันไม่มั่นคงในเขมรและลาวกระทบกระเทือนความมั่นคงและเสถียรภาพของประเทศไทยและของทั้งภูมิภาคนี้โดยตรง อย่างไรก็ตาม ใดที่ รัฐบาลไทยเห็นว่ากองกำลังทหารสหรัฐไม่มีความจำเป็นอีกต่อไปแล้ว กองกำลังทหารดังกล่าวก็จะถอนไปเองอย่างไม่มีปัญหา นอกจากนี้ฝ่ายไทยได้ยืนยันว่า กองกำลังทหารสหรัฐในประเทศไทยไม่มีส่วนแต่ประการใดในการปราบปรามผู้ก่อการร้าย ซึ่งฝ่ายไทยถือว่าเป็นความรับผิดชอบของคนไทยด้วยกันเท่านั้น

๔.๖ ปัญหาเรื่องวิฤตภัยเสี่ยงประชาชนไทยและการสนับสนุนผู้ก่อการร้าย ฝ่ายจีนขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่า ในหลักการจีนสนับสนุนเพื่อนชาวต่างประเทศที่ยึดถืออุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกันทั่วโลกมิใช่แต่เพื่อนชาวไทยเท่านั้น แต่ในขณะเดียวกันจีนก็ไม่สามารถบีบบังคับให้เพื่อนชาวต่างประเทศดังกล่าวทำอะไรได้ เพราะจะถูกกล่าวหาว่าถืออำนาจควบคุมเพื่อนให้เป็นแค่บริวารเท่านั้น ดุจพฤติกรรมของสหภาพโซเวียต

สำหรับกรณีวิฤตภัยเสี่ยงประชาชนไทย ในทางปฏิบัติฝ่ายจีนขออย่าว่าเป็นกิจการซึ่งดำเนินโดยเพื่อนชาวไทย และไม่ได้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลจีนโดยตรงแต่อย่างใด วิฤตภัยเสี่ยงประชาชนไทยจะกระจายเสี่ยงเช่นไรนั้น ฝ่ายไทยน่าจะถือว่าเป็นกาโฆษณาชวนเชื่อออกอากาศ เป็นสิ่งเล็กน้อยเท่านั้น ในขณะเดียวกันขอให้ฝ่ายไทยรับฟังวิฤตภัยปักกิ่งซึ่งเป็นสถานีวิฤตภัยของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทยดูบ้าง เพราะจะสังเกตว่า ได้ผ่อนปรนแนวการออกข่าวไปมากแล้ว

สำหรับการสนับสนุนการกระบวนกรปลดแอกแห่งชาติก็เช่นกัน ในหลักการจีนสนับสนุนเพื่อนชาวไทยที่ยึดถืออุดมการณ์ทางการเมืองเดียวกัน และการสนับสนุนนี้ได้ทำอย่างเปิดเผยมาโดยตลอด จนอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสนับสนุนที่เป็นส่วนหนึ่งของประวัติศาสตร์แล้ว อย่างไรก็ตาม ขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่า จีนไม่มีวันที่จะระดมทัพเข้ามาครอบครองประเทศไทย และแม้แต่ในการสนับสนุนเพื่อนชาวไทย จีนก็ตระหนักดีว่าการปฏิวัตินั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถส่งออกมาขายกันได้ (revolution cannot be exported)

หากประชาชนไทยส่วนใหญ่ไม่ต้องการการปฏิวัติแล้ว การปฏิวัติก็จะมีทางบังเกิดขึ้นได้ ในประเทศไทย

นอกจากนี้ ฝ่ายจีนขอให้ฝ่ายไทยแยกการพิจารณา (make the distinction) พฤติการณ์ของจีนออกเป็นกรกระทำตามอุดมการณ์ทางการเมืองของพรรคและนโยบายของรัฐบาล กล่าวคือ พรรคคอมมิวนิสต์จีนอาจจะสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ไทย แต่ทั้งนี้ มิได้หมายความว่าไทยกับจีนจะมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐต่อรัฐไม่ได้

ฝ่ายไทยได้แสดงความข้องใจว่า ไทยแยกการพิจารณาพฤติการณ์ของจีนออกเป็นกรกระทำของพรรคกับของรัฐบาลโดยลำบาก เพราะไทยเห็นว่าการกระทำของทั้งสองนั้นมีความขัดแย้งต่อกัน (mutual contradiction) ก็เมื่อรัฐบาลจีนมีนโยบายผ่อนปรนประนีประนอมจนคณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิสจีนก็มาเล่นอยู่ในประเทศไทยแล้ว ทำไมจีนจึงจำต้องปล่อยสถานีวิหุเสียดประชาชนไทยให้ใช้ดินแดนจีนและอุปกรณ์จีนได้ นอกจากนั้น ทำไมจีนจึงจำต้องสนับสนุนผู้ก่อการร้ายในประเทศไทย

ฝ่ายไทยขอให้ฝ่ายจีนเข้าใจว่า ประเทศไทยนั้นไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของใคร เป็นอิสระมาแต่โบราณกาล ไทยกับจีนก็มีความสัมพันธ์อันดีมาแต่ก่อน กองทัพจีนไม่เคยรุกรานไทย ดังที่เคยทำกับพม่าและญวน ฉะนั้นประเทศไทยจึงไม่ต้องการการปลดแอกจากใคร ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงเรียกฝ่ายตรงกันข้ามว่าเป็นเพียงผู้ก่อการร้ายเท่านั้น เมื่อการณเป็นเช่นนี้ ฝ่ายไทยจึงถือว่าจีนมีท่าทีที่ไม่เป็นมิตรต่อไทยเมื่อปล่อยให้วิหุเสียดประชาชนไทยซึ่งมีสถานนีตั้งอยู่ในประเทศจีนโฆษณาชวนเชื่อโจมตีเสียดสีรัฐบาลไทย และยังสนับสนุนผู้ก่อการร้ายในประเทศไทยอีกด้วย

ฝ่ายไทยได้ย้าว่า รัฐบาลไทยมีนโยบายเป็นมิตรกับทุกประเทศที่ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อไทยไม่ว่าประเทศนั้นๆ จะยึดถืออุดมการณ์ทางการเมืองหรือมีระบบการปกครองที่แตกต่างกันกับของไทยมากเพียงใด ฝ่ายไทยยินดีที่บัดนี้การประจันหน้ากันในอดีตกำลังเปลี่ยนแปลงเป็นการยืดหยุ่น ประนีประนอม และความเข้าใจซึ่งกันและกัน ฝ่ายไทยเชื่อมั่นว่าทุกประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จำต้องมีความรับผิดชอบร่วมกันในความเพียรพยายามที่จะก่อให้เกิดสถานการณ์อันจะนำไปสู่เสถียรภาพทางการเมือง ความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ และสังคมและสันติภาพที่แท้จริงในภูมิภาคนี้ ข้อเสนอของไทยที่จะเรียกประชุมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดมีวัตถุประสงค์ดังกล่าวนี้เท่านั้น เพราะเราจำต้องกำหนด

โชคชะตาของเราเองโดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอกโดยตรงและโดยทางอ้อม จนกระทั่งในที่สุดภูมิภาคนี้จะปราศจากความตึงเครียด และแต่ละประเทศจะดำรงอยู่ในเสรีภาพ สันติภาพ อิสระภาพ และบูรณาการแห่งดินแดนที่มั่นคง ในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทยโดยเฉพาะรัฐบาลต้องการเห็นสันติภาพในอินโดจีนต่อจากนั้นกองกำลังทหารสหรัฐก็จะถอนออกไปได้ ซึ่งจะเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลางได้อย่างแท้จริง

๕. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนสำหรับเอเชียและตะวันออกไกล (ECAFE)

๕.๑ คณะทำงาน กระทรวงการต่างประเทศจีนกำลังเตรียมตัวบุคคลที่จะมาทำงาน ECAFE และดูสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่นในประมาณเดือนกันยายน ๒๕๑๖ ตามที่ได้แจ้งให้เลขาธิการ อยู่่น และได้เรียนให้ ำพณฯ รัฐมนตรีทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐทราบแล้ว ณ กรุงโตเกียว ระหว่างการประชุมคณะกรรมการ สมัยที่ ๒๙ เมื่อเดือนเมษายน คนี้ คณะทำงานดังกล่าวนี้จะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ที่จะมาประจำสำนักงานถาวรของจีนประจำ ECAFE ด้วย

ฝ่ายไทยได้แจ้งให้ฝ่ายจีนทราบว่า ฝ่ายไทยยินดีต้อนรับคณะทำงานจีนดังกล่าว ขอให้บอกผ่านคณะกรรมการฯ หรือสำนักงานถาวรประจำสหประชาชาติ ณ กรุงนิวยอร์ก เน้นๆ เท่านั้นว่าจะมาเมื่อไร ฝ่ายไทยจะได้เตรียมการต้อนรับให้สมเกียรติ ฝ่ายไทยได้แจ้งว่า หากคณะทำงานจีนจะมาถึงกรุงเทพฯ ก่อนวันที่ ๑๕ กันยายน ก็จะเป็นการดีเพราะหลังจากนั้นแล้ว รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะไม่อยู่เพราะจะเดินทางไปประชุมสมัชชาสหประชาชาติ

๕.๒ จำนวนเจ้าหน้าที่จีนที่จะมาประจำสำนักงานถาวรฯ ฝ่ายจีนได้แจ้งว่าจะเป็นจำนวนจำกัด แต่ขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่าย่อมจะต้องเหมาะสมกับสภาพงานและฐานะของผู้แทนของจีน และขอให้ฝ่ายไทยเห็นใจว่าสำนักงานถาวรฯ นี้จะมีลักษณะพิเศษไม่เหมือนกับสำนักงานของผู้แทนถาวรฯ คนอื่น ซึ่งสามารถใช้เจ้าหน้าที่และอุปกรณ์ต่างๆ ของสถานเอกอัครราชทูตของตน

ฝ่ายไทยรับเรื่องนี้ไว้พิจารณา

๕.๓ การติดต่อทางโทรคมนาคม ฝ่ายจีนหวังว่าฝ่ายไทยจะอำนวยความสะดวกให้แก่สำนักงานถาวรของจีนประจำ ECAFE โดยการอนุญาตให้ติดตั้งเครื่องติดต่อทาง

โทรคมนาคมกับกระทรวงการต่างประเทศจีน ณ กรุงปักกิ่งด้วย เพราะเครื่องติดต่อดังกล่าวเป็นของธรรมดาและเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทูตปัจจุบัน ซึ่งหากไม่มีเสียแล้วผู้แทนถาวรของจีนก็จำเป็นต้องบินกลับไปปรึกษาหารือยังกรุงปักกิ่งบ่อยครั้ง และจะไม่ใช่ผู้แทนถาวรที่แท้จริงตามชื่อ

อนึ่ง ฝ่ายจีนตระหนักดีว่าสำนักงานถาวรของจีนที่จะเปิด ณ กรุงเทพฯ นั้นย่อมมีหน้าที่โดยตรงเพื่อติดต่อกับ ECAFE เท่านั้น อย่างไรก็ตาม การที่จีนมีสำนักงานอยู่ที่กรุงเทพฯ ย่อมจะมีผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนต่อไป

เกี่ยวกับการติดต่อกับฝ่ายจีนเนื่องในโอกาสที่คณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิสสาธารณรัฐประชาชนจีนเดินทาง เข้ามาแข่งขันในประเทศไทยนี้ กระทรวงการต่างประเทศพิจารณาแล้ว ใคร่ขอตั้งข้อสังเกตดังต่อไปนี้

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในขณะนี้อาจคาดได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างไม่เป็นทางการจะดีขึ้นเรื่อยๆ เพราะจีนมีท่าทีที่จะผูกมิตรกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยทั่วไป ทั้งนี้เนื่องมาจากพลังผลักดันของสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศปัจจุบันโดยเฉพาะในกรณีการแตกแยกระหว่างสหภาพโซเวียตกับจีนเอง

๒. ปัญหาอินโดจีน สถานการณ์อันไม่สงบในอินโดจีนเป็นปัญหาที่แท้จริงสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เพราะประเทศทั้งสองสนับสนุนคู่ปรับคนละข้างกัน ฝ่ายไทยเห็นว่าจีนมีหน่วยก่อสร้างและทหารทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของลาวประชิดชายแดนไทยและจีนสนับสนุนรัฐบาลพลัดถิ่นของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอซึ่งฝ่ายไทยถือว่าเป็นท่าทีที่ไม่เป็นมิตรต่อไทย ส่วนฝ่ายจีนก็อ้างว่าไทยมีทหารในลาวและสนับสนุนฝ่ายตรงกันข้ามกับมิตรของจีนในเขมร

กล่าวโดยสรุป ทั้งสองฝ่ายอาจกล่าวหากันได้ว่าต่างฝ่ายต่างแทรกแซงในกิจการภายในของลาว เขมรและเวียดนามตราบเท่าที่สถานการณ์ในอินโดจีนยังไม่สงบ

ฉะนั้น หากสถานการณ์ในอินโดจีนสงบลงเมื่อใดสิ่งที่เป็นอุปสรรคในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองก็มีทางที่จะสลายตัวไปด้วย เช่น ฝ่ายจีนกล่าวว่าจะถอนหน่วยสร้างทางและกองทหารออกจากภาคตะวันตกเฉียงเหนือของลาวและฝ่ายไทยกล่าวว่าจะถอนทหารสหรัฐก็จะถอนออกไปได้จากประเทศไทย เป็นต้น

ทั้งนี้ ใคร่ขอกราบเรียนว่า อาจคาดได้ว่ากองกำลังสหรัฐในประเทศไทยก็ตี องค์การ สปอ. ก็ดี เป็นปัจจัยระดับรองในการพิจารณาของจีน เพราะจีนถือว่าปัจจัยเหล่านี้เป็นผล สืบเนื่องมาจากสถานการณ์ในอินโดจีนทั้งนั้น ถึงแม้ว่าจีนจะไม่เห็นชอบด้วยในหลักการ กับการที่มีกองกำลังทหารต่างชาติตั้งอยู่ในภูมิภาคเอเชียและตะวันออกไกล ตลอดจนการ มืองค์การการป้องกันร่วมกันในภูมิภาคนี้ที่มหาอำนาจเกี่ยวข้องอยู่ด้วยก็ตาม

๓. ปัญหาทหารจีนกักมินตั้งที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทย ปัญหานี้เป็นปัญหาใหญ่ อีกปัญหาหนึ่งสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน และครั้งนี้ได้ เป็นครั้งแรกที่ฝ่ายจีนได้ยกเรื่องนี้ขึ้นพูดเพราะอาจคาดได้ว่าจีนเห็นว่าไทยสนับสนุนพวก ขาวจีนที่เป็นภัยต่อแผ่นดินจีน ฉะนั้นเมื่อมีการยกเลิกสถานีวิทยุเสียงประชาชน ไทยกับการสนับสนุนผู้ก่อการร้ายในประเทศไทยขึ้นพูดกับจีน ฝ่ายจีนจึงมักจะยกเรื่อง ทหารจีนกักมินตั้งซึ่งตกค้างอยู่ในประเทศไทยที่ก่อสถานการณ์อันไม่พึงปรารถนาทาง พรมแดนจีนภาคใต้และสถานีวิทยุกักมินตั้งที่ตั้งอยู่ทางภาคเหนือของประเทศไทยขึ้นพูด เป็นการโต้ตอบบ้างเสมอ

๔. ปัญหาเรื่องวิทยุเสียงประชาชนไทยและการสนับสนุนผู้ก่อการร้าย เรื่องนี้ฝ่าย จีนไม่เห็นว่าเป็นปัญหาสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งนี้ เพราะในกรณีการจีนถือว่ามิได้ควบคุมกิจการของวิทยุเสียงประชาชนไทยโดยตรง และขอ ให้ฝ่ายไทยถือว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ เป็นสิ่งเล็กน้อยเท่านั้น ฝ่ายจีนเชิญชวนให้ ฝ่ายไทยพึงวิพากษ์ปักกิ่งซึ่งเป็นวิทยุของรัฐบาลแทน ซึ่งเสนอข่าวเกี่ยวกับประเทศไทยอย่าง ผ่อนปรนมากแล้ว

ในกรณีการสนับสนุนผู้ก่อการร้ายก็เช่นกัน ฝ่ายจีนเห็นว่าการปฏิวัติเป็นสิ่งที่ ขยายไม่ออกถ้าไม่มีคนซื้อหรืออีกนัยหนึ่งหากประชาชนไทยส่วนใหญ่ไม่ต้องการการปฏิวัติ การปฏิวัติก็จะไม่มีทางบังเกิดขึ้นได้ในประเทศไทยและย้ำว่าจีนไม่มีวันที่จะระดมรีพล เข้ามาครอบครองประเทศไทย

ในสายตาของจีนสิ่งที่สำคัญก็คือการที่พรรคคอมมิวนิสต์จีนสนับสนุนพรรค คอมมิวนิสต์ไทยนั้นมิได้ขัดแย้งกับการที่ไทยกับจีนจะมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างรัฐต่อรัฐ ทั้งนี้ เพราะจีนถือว่าความขัดแย้งอยู่ที่การต่อสู้ระหว่างรัฐบาลไทยกับพรรคคอมมิวนิสต์ไทย และผู้ก่อการร้ายไทยซึ่งเป็นปัญหภายในของไทยซึ่งจีนไม่เกี่ยวข้องโดยตรง และในเมื่อ

รัฐบาลไทยควบคุมสถานการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ รัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีนอาจสามารถติดต่อกันระหว่างรัฐต่อรัฐได้โดยดีต่อไป

๕. การติดตามการติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในขณะที่ความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนกำลังดีขึ้นเรื่อยๆ และรัฐบาลก็ได้เปิดช่องทางสำหรับการติดต่อไปแล้วตามเมืองต่างๆ ที่ประเทศทั้งสองมีสถานเอกอัครราชทูตหรือสำนักงานถาวรตั้งอยู่ร่วมกัน โดยเฉพาะกรุงวอชิงตัน นิวยอร์ก บรัสเซลส์ เจนีวา และโตเกียว นอกจากนี้เมื่อจีนส่งคณะทูตมาในเดือนกันยายน ศกนี้ หรือส่งคณะเจ้าหน้าที่มาเปิดสำนักงานถาวรประจำ ECAFE ณ กรุงเทพฯ ฝ่ายไทยก็จะต้อนรับให้สมเกียรติอีก กระทรวงการต่างประเทศใคร่ขอเสนอการติดตามการติดต่อกับจีนในขั้นต่อไปดังนี้

๕.๑ การแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬา กระทรวงการต่างประเทศสนับสนุนในหลักการที่จะให้มีการแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาประเภทต่างๆ กับสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อไป ทั้งนี้ เพราะการแลกเปลี่ยนดังกล่าวย่อมนำไปสู่ความเข้าใจดีขึ้นระหว่างประเทศและระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศ แต่เนื่องด้วยดังที่เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้ว การกีฬาของจีนนั้นเป็นกีฬาการเมือง เป็นการเปิดการติดต่อกันใหม่อย่างไม่เป็นทางการ โดยไม่ต้องมีการรับรองหรือมีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน ฉะนั้น ในโอกาสต่อไป กระทรวงการต่างประเทศจึงหวังว่าจะมีการประสานงานระหว่างหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดในเรื่องนี้ เพราะทางฝ่ายจีนนั้นเตรียมการล่วงหน้าอย่างดีเสมอ

๕.๒ การแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ (Asian Game) ครั้งที่ ๑๐ ณ กรุงเตหะราน ด้วยปรากฏว่าประเทศอิหร่านจะไม่ออกวีซ่าให้คณะนักกีฬาจากสาธารณรัฐจีนเดินทางเข้าไปแข่งขัน ณ กรุงเตหะราน กระทรวงการต่างประเทศจึงใคร่ขอเสนอว่า หากมีการออกเสียงในที่ประชุมคณะกรรมการเอเชียนเกมส์เกี่ยวกับผู้แทนของจีนในการแข่งขัน ผู้แทนของไทยในการประชุมควรถือตนเป็นกลางและงดการออกเสียง

๕.๓ การแลกเปลี่ยนนักวิชาการ ฝ่ายจีนได้เฝ้าถึงการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์ ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศได้พิจารณาสนับสนุนแล้ว (หนังสือกระทรวงการต่างประเทศ ที่ กต. ๐๓๐๔/)

๕.๔ การแลกเปลี่ยนทางการค้า ฝ่ายจีนให้ความสนใจต่อการค้ากับประเทศไทย มากถึงกับเฝ้าถึงประเภทของสินค้าที่จีนอยากซื้อจากประเทศไทย ทั้งนี้อาจคาดได้ว่า จีน

ถือว่าการค้าเป็นอีกขั้นหนึ่งในการปรับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองให้ดีขึ้นต่อไป ด้วยเหตุนี้จีนจึงได้แสดงความขังใจว่าฝ่ายไทยยังมีได้ตอบสนองท่าทีของจีนในเรื่องนี้แต่อย่างใด ซึ่งกระทรวงการต่างประเทศพิจารณาแล้วจักทำการติดต่อประสานงานกับหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องเพื่อขอความกระจำงต่อไป

จึงขอกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

4.

แนวการเจรจากับฝ่ายจีน
เนื่องในโอกาสที่คณะนักกีฬาเบดมินตันไทย
เดินทางไปแข่งขัน ณ กรุงปักกิ่ง

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๖

กราบเรียน ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ

ด้วยเมื่อวันจันทร์ที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๑๖ เวลา ๑๕.๓๐ - ๑๘.๔๕ น. ได้มีการประชุมข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ณ กระทรวงการต่างประเทศ เพื่อกำหนดแนวการเจรจากับฝ่ายจีนเนื่องในโอกาสที่ นายแผน วรณเมธี อธิบดีกรมการเมือง และนายเดช บุณนาค หัวหน้ากองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมการเมือง จะร่วมเดินทางกับคณะนักกีฬาแบดมินตันไทยซึ่งจะไปแข่งขัน ณ กรุงปักกิ่ง ระหว่างวันที่ ๗ - ๒๒ สิงหาคม ศกนี้

ปรากฏสาระสำคัญสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. แนวการเจรจาโดยทั่วไป

ฝ่ายไทยจะยึดถือแนวการเจรจาโดยทั่วไป โดยอาศัยประโยชน์จากความขัดแย้งที่ปรากฏอยู่ระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตและระหว่างจีนกับเวียดนามเหนือ

ฝ่ายไทยจะชี้แจงแก่ฝ่ายจีนว่า เป็นผลประโยชน์ของจีนที่จะช่วยสนับสนุนเอกภาพและเสถียรภาพของประเทศไทย เพราะไทยเป็นกุญแจสำคัญอันจะนำไปสู่ความมั่นคงของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และเป็นด่านที่จะสกัดกั้นอำนาจและอิทธิพลของทั้งสหภาพโซเวียตและเวียดนามเหนือมิให้สามารถแผ่ขยายเข้ามาในภูมิภาคนี้ได้

ฝ่ายไทยจะใช้ประโยชน์จากความหวาดระแวงเกรงกลัวที่จีนมีต่อสหภาพโซเวียต โดยกล่าวถึงการปฏิวัติในอาฟกานิสถานเมื่อเร็วๆ นี้ ซึ่งสหภาพโซเวียตสนับสนุนอยู่เต็มที่ และจะถามว่าฝ่ายจีนจะมีความรู้สึกเช่นไรหากสหภาพโซเวียตมีอิทธิพลเหนือทุกประเทศ ในอนุทวีปเอเชียได้ ตั้งแต่อาฟกานิสถานถึงบังคลาเทศ อันอาฟกานิสถานนั้นจะเป็นฐาน บ่อนทำลายเอกภาพของปากีสถานเพราะรัฐบาลใหม่ของอาฟกานิสถานภายใต้อิทธิพล ของสหภาพโซเวียตคงจะสนับสนุนขบวนการแยกดินแดนของชาวพุกขูซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อย ในปากีสถานอย่างแน่นอน หากชาวพุกขูสามารถแยกตนออกตั้งประเทศพุกขูนิสถานขึ้น ภายใต้อิทธิพลของสหภาพโซเวียตแล้ว จีนก็จะเหลือแต่ปากีสถานเท่านั้นที่เป็นมิตรประเทศ ในอนุทวีปเอเชียได้ทางภาคตะวันตกเฉียงใต้ของจีนเอง สำหรับไทยนั้น ฝ่ายไทยจะกล่าว ว่าหากจะต้องเลือกระหว่างสหภาพโซเวียตหรือจีนก็คงจะเลือกจีนก่อนเพราะเป็นชาว เอเชียด้วยกัน

อย่างไรก็ดี ฝ่ายไทยจะชี้แจงแก่ฝ่ายจีนด้วยว่า ไทยไม่ต้องการที่จะเกี่ยวข้องใน ความขัดแย้งระหว่างประเทศใดๆ ทั้งสิ้น และได้ร่วมกับประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียน ประกาศปฏิญญาว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและ ความเป็นกลางเมื่อปลายปี ๒๕๑๔ ในการนี้ รัฐบาลไทยได้แสดงความจริงใจให้ประจักษ์ โดยการแสดงความเห็นชอบในหลักการต่อการเปลี่ยนลักษณะขององค์การ สปอ. ให้เป็น องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและสังคมมากกว่าองค์การความร่วมมือทางทหาร และ ต่อมารัฐบาลไทยได้เจรจากับสหรัฐเกี่ยวกับการถอนกองกำลังสหรัฐออกจากประเทศไทย ในเมื่อสงครามอินโดจีนกำลังสิ้นสุดลง ซึ่งสหรัฐก็ได้เริ่มถอนทหารออกไปจากประเทศไทย แล้ว แต่ถึงแม้ประเทศไทยต้องการที่จะเป็นกลางอย่างจริงจัง ความปรารถนานี้ประสบ อุปสรรคเพราะยังมีผู้ก่อการร้ายซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากภายนอกโดยเฉพาะจาก เวียดนามเหนือบ่อนทำลายเสถียรภาพและความมั่นคงของประเทศอยู่ อันเสถียรภาพ ความมั่นคงและความเป็นกลางของไทยนั้นเป็นประโยชน์ต่อจีนด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา แล้ว

ขณะนี้ฝ่ายไทยมีความยินดีที่มีการติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างไม่เป็นทางการกับฝ่ายจีนเสมอ แต่ด้วยเหตุว่าการติดต่อนี้ขาดช่วงมาเป็นเวลานานจึงยังม ีความหวาดระแวงต่อกันอยู่บ้าง ฝ่ายไทยหวังว่าทั้งสองฝ่ายจะค่อยๆ ร่วมมือกันสร้าง บรรยากาศแห่งความไว้วางใจซึ่งกันและกันในโอกาสต่อไป

๒. หัวข้อสำหรับการเจรจา

๒.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน

๒.๑.๑ การแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬา ฝ่ายไทยสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาระหว่างประเทศทั้งสอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งกีฬาประเภทที่ไม่มีการแตกาย เช่น เทเบิลเทนนิส แบดมินตัน และวอลเลย์บอล เป็นต้น

ในการนี้ ฝ่ายไทยจะถือโอกาสเชิญคณะนักกีฬาแบดมินตันจีนที่จะเดินทางมาแข่งขันที่มาเลเซียในเร็วๆ นี้ แวะแข่งขันที่ กรุงเทพฯ ก่อนเดินทางกลับประเทศจีนด้วย

ในขณะเดียวกัน ฝ่ายไทยจะแจ้งให้ฝ่ายจีนทราบว่าไทยยินดีที่จะพยายามหาโอกาสให้จีนได้มาแข่งขันแบดมินตันกับมาเลเซียและอินโดนีเซียที่กรุงเทพฯ

๒.๑.๒ การแลกเปลี่ยนคณะนักวิชาการ ฝ่ายไทยพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนคณะนักวิชาการกับจีน ฝ่ายไทยจะแจ้งให้ฝ่ายจีนทราบด้วยการแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญทางการแพทย์อาจเริ่มได้ทันที

๒.๑.๓ การแลกเปลี่ยนทางการค้า ฝ่ายไทยกำลังพิจารณาแก้ไขประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๓ อยู่ และคาดว่าจะการค้ากับจีนในระดับรัฐต่อรัฐจะเปิดได้ในเร็วๆ นี้

ฝ่ายไทยจะกล่าวว่า ตามที่จีนได้แสดงความประสงค์ที่จะซื้อ ปอ น้ำมันตาล ข้าว และข้าวโพดจากไทยนั้น ไทยสนใจที่จะซื้อน้ำมันดิบชนิด Albion Light Grade crude oil จากจีน ฉะนั้นขอให้ฝ่ายจีนพิจารณา (ฝ่ายไทยอยากจะทราบว่าจีนจะสามารถขายน้ำมันดิบได้ถูกกว่าราคาของซาอุดีอาระเบียหรือไม่)

๒.๑.๔ กองกำลังทหารสหรัฐในประเทศไทย ฝ่ายไทยจะแจ้งให้ฝ่ายจีนทราบว่ารัฐบาลไทยได้เจรจากับสหรัฐเกี่ยวกับการถอนกองกำลังสหรัฐออกจากประเทศไทย ในเมื่อสงครามอินโดจีนกำลังสิ้นสุดลง และสหรัฐได้เริ่มถอนทหารออกจากประเทศไทยแล้ว

ในส่วนที่เกี่ยวกับกองกำลังทหารต่างชาติในภูมิภาคนั้น ฝ่ายไทยจะถามฝ่ายจีนว่า จีนจะมีความรู้สึกเช่นไรหากเขมรแดงที่ฝึกฝนสภาพโซเวียตขึ้นมามีอำนาจใน

เขมรและอนุญาตให้สหภาพโซเวียตใช้กำบังสมเป็นฐานทัพเรือสหภาพโซเวียต เพราะถ้าเหตุการณ์คลี่คลายไปเช่นนั้นก็จะหมายความว่าสหภาพโซเวียตจะสามารถใช้ฐานทัพเรือทางอินเดียตะวันออก เกาะอันดามันของอินเดีย กำบังสม ตลอดขึ้นไปจนถึงวลาดิวอสตอค (Vladivostok) ใกล้เคียงแดนตะวันออกเฉียงเหนือของจีนห้อมล้อมจีนทางทะเลอีกทางหนึ่ง ขึ้นต่อไปจากวงล้อมจีนทางอนุทวีปเอเชียได้จากอาฟกานิสถานถึงบังคลาเทศซึ่งสร้างสำเร็จแล้ว

๒.๑.๕ ชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ฝ่ายไทยจะกล่าวว่า ฝ่ายจีนได้มาเห็นด้วยตนเองแล้วว่าในประเทศไทยนั้น คนไทยปราศจากอคติต่อชนเชื้อชาติอื่น ชาวจีนโพ้นทะเลพำนักอยู่ในประเทศไทยอย่างผาสุก เพราะไม่เคยถูกเบียดเบียน มีอิสระเสรีภาพที่จะดำเนินวิถีชีวิตอย่างเต็มที่ สังคมไทยยินดีต้อนรับบุคคลเชื้อชาติจีนมาแต่โบราณกาล และชาวจีนเหล่านี้ก็สามารถปรับตัวเป็นคนไทยไปในที่สุด

ฝ่ายไทยมีความยินดีที่จีนมีนโยบายสนับสนุนให้ชาวจีนโพ้นทะเลมีความจงรักภักดีต่อรัฐบาลของประเทศที่ตนพำนักอยู่ และต้องการให้ชาวจีนเหล่านั้นผสมกลมกลืนเข้ากับประชาชนในท้องถิ่น เพราะฝ่ายไทยเล็งเห็นว่าความระส่ำระสายของชาวจีนโพ้นทะเลย่อมจะมีส่วนบั่นทอนเสถียรภาพและความมั่นคงของไทยซึ่งจะไม่เป็นประโยชน์แก่ทั้งไทยและจีนเองด้วยเหตุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้ว

๒.๑.๖ วิทยุเสียงประชาชนไทย ฝ่ายไทยรับทราบท่าทีของฝ่ายจีนว่าสถานีวิทยุดังกล่าวนี้มีได้้อยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลจีนโดยตรงและฝ่ายไทยได้สังเกตแล้วด้วยว่าวิทยุปักกิ่งซึ่งเป็นวิทยุของรัฐบาลได้ผ่อนปรนแนวการออกข่าวในส่วนที่เกี่ยวกับประเทศไทยไปมากแล้ว

อย่างไรก็ดี วิทยุเสียงประชาชนไทยตั้งอยู่ในประเทศจีนและดำเนินการโจมตีรัฐบาลไทยและผู้นำไทยด้วยวาจาอันหยาบคายเป็นเนืองนิจยังให้ฝ่ายไทยมีความรู้สึก ว่าท่าทีของวิทยุเสียงประชาชนไทยเป็นท่าทีของรัฐบาลจีนด้วย ชาวไทยบางคนถึงกับตั้งคำถามว่าทำไมรัฐบาลไทยจึงไม่ประณามรัฐบาลจีนเกี่ยวกับเรื่องนี้ทางวิทยุบ้าง แต่ฝ่ายไทยได้งดเว้นการกล่าวถึงจีนทางสื่อมวลชนแล้วโดยสิ้นเชิง เพราะคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสอง ฉะนั้นฝ่ายไทยจึงหวังว่าฝ่ายจีนจะแสดงท่าทีเป็นมิตรกับฝ่ายไทยบ้าง โดยงดเว้นการอ้างข่าวของวิทยุเสียงประชาชนไทยโดยวิทยุปักกิ่งเช่นกัน

๒.๑.๗ การสนับสนุนผู้ก่อการร้าย ฝ่ายไทยจะแสดงความยินดีว่าผู้นำจีนรุ่นเก่า เช่น จอมพลเซิน ยี และนายพลลินเปียว ได้ผ่านพ้นไปแล้ว เพราะบุคคลทั้งสองนี้สนับสนุนการก่อการร้ายในประเทศไทยอย่างเปิดเผย ฝ่ายไทยจะแสดงความหวังว่าในสถานการณ์ปัจจุบันฝ่ายจีนจะผ่อนปรนการสนับสนุนผู้ก่อการร้ายลงตามลำดับ ทั้งนี้เพราะฝ่ายจีนย่อมตระหนักดีว่าประเทศไทยนั้นไม่เคยเป็นเมืองขึ้นของมหาอำนาจใด ฉะนั้นสงครามปลดแอกจึงไม่มีความหมายสำหรับประเทศไทย เป็นการก่อสถานการณ์ขึ้นโดยฝืนธรรมชาติอันไม่ยังผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนเลย

๒.๑.๘ ทหารจีนก๊กมินตั๋งที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทย ฝ่ายไทยจะชี้แจงแก่ฝ่ายจีนอีกครั้งหนึ่งว่า ทหารจีนก๊กมินตั๋งดังกล่าวนี้บัดนี้มีอายุมากแล้ว และรัฐบาลไทยมีโครงการที่จะอพยพบุคคลเหล่านี้และครอบครัวออกจากเขตล่อแหลมเพื่อนำไปตั้งรกรากในทำเลใหม่และสนับสนุนให้เป็นเกษตรกรที่ดีต่อไป

ฝ่ายไทยยอมรับว่ามีทหารจีนก๊กมินตั๋งจำนวนหนึ่งซึ่งมีพฤติการณ์อันมิชอบด้วยกฎหมายแต่รัฐบาลไทยก็มีโครงการที่จะปราบปรามบุคคลเหล่านี้ให้ราบคาบ เพราะเป็นภัยต่อแผ่นดินไทยเหมือนกัน ยกตัวอย่างเป็นต้นว่า ฝ่ายไทยได้จับกุมนายโล ซิงฮั่น ราชายาเสพติดให้โทษแห่งบริเวณชายแดนพม่า - ไทย - จีน - ลาว ได้เมื่อเร็วๆ นี้ และได้ส่งตัวให้รัฐบาลพม่านำไปดำเนินการตามกระบวนการแห่งกฎหมายต่อไปแล้ว

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศเพื่อนบ้านของไทยกับจีน

๓.๑ เวียดนาม ฝ่ายไทยจะตั้งข้อสังเกตว่าเท่าที่ทราบผู้นำเวียดนามเหนือฝึกฝฝฝ่ายสหภาพโซเวียต เพราะสหภาพโซเวียตให้การสนับสนุนทางอาวุธยุทโธปกรณ์แก่เวียดนามเหนือเป็นอันมาก ฉะนั้นจึงใคร่จะถามฝ่ายจีนว่าจีนจะปล่อยให้สถานการณ์เช่นนี้คงอยู่ต่อไปหรือฝ่ายไทยนั้นเห็นว่าจีนควรจะมีส่วนเหนี่ยวรั้งเวียดนามเหนือไว้บ้าง โดยเฉพาะเมื่อเวียดนามเหนือดำเนินการแทรกซึมบ่อนทำลายรัฐบาลของเสด็จเจ้าสุวรวงศาธิราชในราชอาณาจักรลาว ซึ่งจีนและไทยต้องการที่จะสนับสนุนให้มีเสถียรภาพเช่นเดียวกัน

๓.๒ ลาวและเขมร ฝ่ายไทยจะแจ้งแก่ฝ่ายจีนว่าไทยต้องการและสนับสนุนให้ลาวและเขมรเป็นกลางอย่างแท้จริงและมีเสถียรภาพและความมั่นคง เพราะลาวและเขมรเป็นเพื่อนบ้านของไทย ไทยต้องการให้ทหารต่างชาติทั้งหมดถอนตัวออกไปจากประเทศทั้งสองนี้

ในกรณีลาว ไทยหวังว่าจีนจะถอนกองกำลังทหารและช่างก่อสร้างถนนออกไปเมื่อลาวได้ตั้งรัฐบาลผสมใหม่ขึ้นเรียบร้อยแล้ว

ในกรณีเขมร ฝ่ายไทยจะถือโอกาสย้ำว่าไทยรับรองรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย ณ กรุงพนมเปญ ไม่ว่าใครจะเป็นผู้นำของรัฐบาลไทยนั้น ไทยไม่ต้องการที่จะแทรกแซงในกิจการภายในของเขมรและขอชี้แจงว่าชาวว่ามีทหารจ้างไทยอยู่ในเขมรนั้นไม่มีมูลความจริงแต่อย่างใด ไทยต้องการให้เขมรมีสันติภาพและเสถียรภาพ ด้วยเหตุนี้ฝ่ายไทยจึงมีความกังวลว่าเขมรแดงบางกลุ่มฝักใฝ่ฝ่ายสหภาพโซเวียตและได้แสดงท่าทีว่าจะไม่ยุติการสู้รบแม้เมื่อสมเด็จพระนโรดมสีหนุเสด็จกลับมา ขาวนี้สื่อให้เห็นว่าสมเด็จพระนโรดมสีหนุอาจจะไม่ได้มีอิทธิพลที่แท้จริงต่อขบวนการต่างๆ ที่ต่อต้านรัฐบาลของจอมพลลอนนอล ฝ่ายไทยจึงเป็นห่วงว่าความแตกแยกในเขมรจะก่อให้เกิดสถานการณ์อันจะอำนวยให้สหภาพโซเวียตเข้ามามีบทบาทสำคัญในประเทศนี้ได้

๓.๓ พม่า ฝ่ายไทยจะถามว่าฝ่ายจีนได้ติดตามการปฏิบัติของสหภาพโซเวียตในพม่าบ้างหรือไม่ เพราะสหภาพโซเวียตได้สร้างโรงพยาบาลขึ้นที่ต้องยืมกล้วยแคนเงิน ฝ่ายไทยตีความว่าบทบาทของสหภาพโซเวียตในพม่าเป็นส่วนหนึ่งในแผนการของสหภาพโซเวียตที่จะห้อมล้อมจีน เมื่อเร็ว ๆ นี้ นายแพทย์สหภาพโซเวียตประจำโรงพยาบาลที่ต้องยืมสองคนก็ถูกจับไปเรียกค่าไถ่ ซึ่งฝ่ายไทยคาดว่าบุคคลทั้งสองนี้อาจเป็นสายลับที่ทำการหาข่าวตามชายแดนจีนก็เป็นได้

๓.๔ มาเลเซีย ฝ่ายไทยจะแสดงความยินดีที่จีนกับมาเลเซียได้เริ่มเจรจาเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันแล้ว ณ นครนิวยอร์ก เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๕๑๖ ทั้งนี้ เพราะไทยกับมาเลเซียเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีความสัมพันธ์อันดีต่อกันเป็นพิเศษ และมีการแลกเปลี่ยนข่าวสารต่อกันเสมอ ฝ่ายไทยจะยกเรื่องนี้ขึ้นพูดเพื่อจะย้าแก่ฝ่ายจีนว่าจีนจะไม่สามารถแยกไทยกับมาเลเซียจากกันหรือทำให้ประเทศทั้งสองไม่ไว้วางใจกันได้เพื่อผลประโยชน์ของตน

๔. ไทยกับจีนในสหประชาชาติ

๔.๑ คณะกรรมการเศรษฐกิจสำหรับเอเชียและตะวันออกไกล (ECAFE) ฝ่ายไทยจะแจ้งแก่ฝ่ายจีนว่า ฝ่ายไทยยินดีที่จะต้อนรับคณะผู้แทนถาวรของจีนประจำ ECAFE เพราะไทยตระหนักดีว่า เมื่อจีนเปิดสำนักงานถาวร ณ กรุงเทพฯ แล้ว ถึงแม้สำนักงานฯ

ดังกล่าวจะมีหน้าที่ทำงานของ ECAFE โดยเฉพาะก็ตาม แต่ก็จะมีผลดีต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนบ้างด้วย เพราะหากประเทศทั้งสองมีปัญหาอะไรระหว่างกันก็จะสามารถติดต่อกันได้อย่างใกล้ชิดโดยเร็ว อย่างไรก็ตาม ฝ่ายไทยหวังว่าโดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนขาดช่วงมาเป็นเวลานาน ไทยจึงหวังว่าจีนจะไม่ทำอะไรอย่างฮวบฮาบอันจะก่อให้เกิดความหวาดกลัวขึ้นได้ในหมู่คนไทย

๔.๑.๑ จำนวนเจ้าหน้าที่ ฝ่ายไทยจะถามว่าจีนได้กำหนดแล้วหรือยังว่าเจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานถาวร จะมีจำนวนเท่าไร

๔.๑.๒ สถานที่ ฝ่ายไทยจะช่วยฝ่ายจีนหาสถานที่ตั้งสำนักงานถาวรฯ ให้

๔.๑.๓ การติดต่อโทรคมนาคม ฝ่ายไทยจะแจ้งว่ากรมไปรษณีย์กลางของไทยมีบริการที่ทันสมัยสำหรับการติดต่อทางโทรคมนาคมสาธารณะกับทุกประเทศในโลก (public telecommunications) และจะอำนวยความสะดวกให้แก่ฝ่ายจีนอย่างเต็มที่

ถ้าฝ่ายจีนแสดงความต้องการที่จะติดตั้งเครื่องส่งวิทยุโทรคมนาคมของตนเอง (private telecommunications) ฝ่ายไทยจะรับไว้พิจารณาแต่จะย้ำว่าตามอนุสัญญาเวียนนาว่าด้วยสิทธิของคณะผู้แทนทางการทูตซึ่งรัฐบาลไทยอนุโลมใช้การอนุญาตให้ติดตั้งเครื่องติดต่อทางโทรคมนาคมอยู่ในดุลยพินิจของรัฐบาลท้องถิ่น และขอแจ้งให้ฝ่ายจีนทราบว่ารัฐบาลไทยมิได้อนุญาตให้คณะผู้แทนทางการทูต ณ กรุงเทพฯ ทุกคณะติดตั้งเครื่องส่งวิทยุโทรคมนาคม

๔.๑.๔ ความปลอดภัย ฝ่ายไทยจะให้ความปลอดภัยแก่ฝ่ายจีนที่เหมาะสม ทั้งนี้ ขอให้ฝ่ายจีนอย่าคิดว่าไทยควบคุมเผด็จการผู้แทนทางการทูตจีน หากเป็นเพียงการระมัดระวังให้เจ้าหน้าที่จีนมีความปลอดภัย ณ กรุงเทพฯ อย่างไม่ประมาทเท่านั้น

๔.๑.๕ คณะผู้แทน ฝ่ายไทยจะถามฝ่ายจีนอีกครั้งหนึ่งว่าจีนจะส่งคณะผู้แทนมาดูงาน ECAFE เมื่อไร เพื่อฝ่ายไทยจะได้เตรียมการต้อนรับที่เหมาะสม

๔.๒ การประชุมสมัชชาสหประชาชาติ

๔.๒.๑ สมัยประชุมปี ๒๕๑๕ ฝ่ายไทยมีความยินดีที่คณะผู้แทนไทยและคณะผู้แทนจีนได้ร่วมมือกันอย่างดีที่นิวยอร์ก โดยเฉพาะเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๕ เมื่อผู้แทนถาวรไทยดำรงตำแหน่งประธานของกลุ่มเอเชีย และฝ่ายไทยหวังว่าความร่วมมือ

ดังกล่าวนี้จะมีต่อไป

๔.๒.๒ สมัยประชุมปี ๒๕๑๖ ฝ่ายไทยจะแจ้งแก่ฝ่ายจีนว่ารัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย และหวังว่าจะได้มีโอกาสพบปะกับคณะผู้แทนจีน ณ นครนิวยอร์ก

อนึ่ง ฝ่ายไทยจะแจ้งแก่ฝ่ายจีนด้วยว่าหากนายกรัฐมนตรีโจวเอินโลจะเดินทางไปเปิดหอประชุมที่จีนช่วยรัฐบาลศรีลังกาสร้าง ณ กรุงโคลัมโบ เมื่อใด ฝ่ายไทยย่อมจะยินดีต้อนรับหากเครื่องบินโดยสารของนายกรัฐมนตรีจีนจะแวะเติมน้ำมันหรือแวะพักที่ท่าอากาศยานดอนเมือง

จึงขอกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

5.

การติดต่อกับฝ่ายจีน
เนื่องในโอกาสที่คณะนักกีฬาแบดมินตันไทย
เดินทางไปแข่งขันเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี
ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

ตามที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ในฐานะรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ ได้มีบัญชาให้ความเห็นชอบต่อแนวทางการเจรจากับฝ่ายจีนเนื่องในโอกาสที่ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ ๒ นาย คือ นายแผน วรรณเมธี อธิบดีกรมการเมือง และ นายเดช บุญนาค หัวหน้ากองเอเชียตะวันออก กรมการเมือง ได้รับอนุมัติให้ร่วมเดินทางกับคณะนักกีฬาแบดมินตันไทยซึ่งไปแข่งขันเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี ณ สาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๕ - ๒๒ สิงหาคม ๒๕๑๖ ในฐานะที่ปรึกษาของคณะและเจ้าหน้าที่ประจำคณะตามลำดับ นั้น

ในการนี้ ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศได้พบกับเจ้าหน้าที่ชั้นอาวุโสของกระทรวงการต่างประเทศจีน ซึ่งประกอบด้วย นาย Lu Wei-Jao อธิบดีกรมเอเชีย นาย Cheng Jui-sheng รองอธิบดีกรมเอเชีย นาง Chang Lien ผู้รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการกองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ๓ ครั้งด้วยกัน โดยมี นาย Liu Yong-ching เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับประเทศไทย กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมเอเชียและ นาย Li Mao แห่งสมาคมมิตรสัมพันธ์กับต่างประเทศเป็นล่ามภาษาไทย - จีนร่วมสนทนาอยู่ด้วย

อนึ่ง พล.ต.ท. ชุมพล โลหะชาละ หัวหน้าคณะแบดมินตันไทยได้เข้าร่วมในการสนทนาทุกครั้ง

การสนทนานี้ได้มีขึ้นตามวันและเวลา ณ สถานที่ดังต่อไปนี้

๑. เมื่อวันที่ ๙ ส.ค. ๑๖ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๔๕ น. ณ International Club กรุงเทพมหานคร

๒. เมื่อวันที่ ๑๐ ส.ค. ๑๖ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๗.๔๕ น. ณ International Club กรุงเทพมหานคร

๓. เมื่อวันที่ ๑๒ ส.ค. ๑๖ เวลา ๑๔.๐๐ - ๒๒.๐๐ น. ณ ภัตตาคารอาหารเสฉวน กรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ เมื่อวันที่ ๑๓ ส.ค. ๑๖ เวลา ๑๖.๐๐ - ๑๗.๐๐ น. ณ ศาลาประชาชน กรุงเทพมหานคร คณะนักกีฬาไทยพร้อมทั้งเจ้าหน้าที่ได้เข้าเยี่ยมคำนับ ฯพณฯ Teng Hsiao-ping รองนายกรัฐมนตรีจีน โดยฝ่ายจีนมี ฯพณฯ Wang Meng ประธานคณะกรรมการกีฬาแห่งชาติและ ฯพณฯ Han Nien-lung รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ฝ่ายกิจการเอเชีย) ร่วมให้การต้อนรับ ในโอกาสนั้น รองนายกรัฐมนตรีจีนได้แถลงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับต่างประเทศของจีนโดยทั่วไปด้วย

ในการเดินทางร่วมกับคณะนักกีฬาแบดมินตันไทยไปแข่งขันเพื่อเชื่อมสัมพันธ์ไมตรี ณ สาธารณรัฐประชาชนจีนนี้ ข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศได้รับทราบนโยบายการต่างประเทศของจีนตลอดจนรายละเอียดและได้สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในปัญหาต่างๆ ที่ประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนมีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกันอย่างกว้างขวาง สรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

๑. ความคิดเห็นโดยทั่วไปของจีนเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับต่างประเทศรวมทั้งประเทศไทย

ฯพณฯ Teng Hsiao-ping รองนายกรัฐมนตรีจีนได้แถลงความคิดเห็นโดยทั่วไปของจีนเกี่ยวกับความสัมพันธ์กับต่างประเทศรวมทั้งประเทศไทยดังต่อไปนี้

๑.๑ รองนายกรัฐมนตรีได้สืบประวัติของความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐกลับไปถึงยุคสงครามกลางเมืองระหว่างฝ่ายคอมมิวนิสต์กับฝ่ายก๊กมินตั๋งและตั้งข้อสังเกตว่าเมื่อฝ่ายก๊กมินตั๋งมีทหาร ๒ ล้านคน ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีทหารเพียงไม่กี่หมื่นคนเท่านั้น ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สหรัฐได้ให้ความช่วยเหลือแก่ฝ่ายก๊กมินตั๋งจนกระทั่ง

ฝ่ายนั้นสามารถมีทหารถึง ๔ ล้านคน ในขณะที่ฝ่ายคอมมิวนิสต์มีทหารเพียง ๑ ล้านคนเท่านั้น แต่ในที่สุดฝ่ายคอมมิวนิสต์ก็ชนะสงครามเพราะเป็นฝ่ายที่ต่อสู้เพื่อความชอบธรรม

๑.๒ ฉันทิกันันนั้นในอินโดจีนซึ่งเป็นที่ประจักษ์ว่าประเทศแต่ละประเทศในอินโดจีนมีประชากรน้อยแต่ก็สามารถฉกฉวยกำลังกันต่อสู้ประเทศที่มีประชากรมากกว่าได้

๑.๓ ยกตัวอย่างเป็นต้นว่าในเขมร สมเด็จพระเจ้าบรมมหาราชได้แถลงแล้วว่า จะทำการต่อสู้ต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด ไม่ว่าจะต้องใช้เวลา ๑๐ ๒๐ หรือ ๓๐ ปี แต่เป็นที่คาดกันว่าสมเด็จพระเจ้าบรมมหาราชและชาวเขมรคงจะไม่ต้องทำการสู้รบนานถึงเพียงนั้น

๑.๔ ในอดีตในสมัยราชวงศ์ฮั่น จีนเองเคยรุกรานเวียดนาม แต่ชาวเวียดนามลุกขึ้นต่อสู้และมีวีรสตรีที่เป็นหัวหน้าที่มีชื่อเสียง เมื่อนายกรัฐมนตรีจีนไปเยือนกรุงฮานอยก็ได้ไปแสดงความสักการะต่ออนุสาวรีย์ของวีรสตรีเวียดนามที่กล่าวถึง บทเรียนจากประวัติศาสตร์บทนี้สอนให้รู้ว่าผู้ที่กระทำการรุกรานย่อมเป็นฝ่ายที่พ่ายแพ้ในที่สุด

๑.๕ ในปัจจุบันมีมหาประเทศ (superpower) ประเทศหนึ่ง คือ สหภาพโซเวียต ซึ่งเกาะกระหนาบยิ่งกว่าสหรัฐ สหภาพโซเวียตนับแต่รัฐบาลของครุสชอฟ มาได้ประพฤติตนเป็นประเทศสังคมนิยม (social imperialist) กระทำการแผ่ขยายอิทธิพลไปทั่วทุกทิศ ก้าวร้าวต่อประเทศอื่น ไม่มีสิ่งจะ แม้แต่จีนซึ่งสหภาพโซเวียตเคยตกลงที่จะช่วยเหลือก็ต้องประสบความยากลำบาก เพราะสหภาพโซเวียตยกเลิกความช่วยเหลือเสียโดยกะทันหัน อย่างไรก็ดี การกระทำของสหภาพโซเวียตเป็นการยกก่อนหินขึ้นห่มเท้าตัวเอง เพราะกลับสอนให้จีนต้องรู้จักพัฒนาตนเองโดยการพึ่งลำแข้งของตัวเอง ฉะนั้นจีนควรจะมอบเหรียญตราแก่สหภาพโซเวียตให้ใหญ่ยิ่งกว่าโคมไพบนพาดานศาลาประชาชนอีก

๑.๖ สำหรับจีน นั้น ในการดำเนินนโยบายการต่างประเทศ จีนยึดถือหลักปฏิญญาแห่งบันดุง และมีความประสงค์ที่จะคบกับทุกประเทศแม้ว่าประเทศนั้นๆ จะมีลัทธิการเมืองและระบบการปกครองต่างกับจีน

๑.๗ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน จีนกับไทยมีความสัมพันธ์อันดีมาแต่โบราณกาล จีนไม่เคยรุกรานไทย ในปัจจุบันจีนกับไทยต่างเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา ต่างเป็นประเทศในโลกที่ ๓ ด้วยกัน และจีนหวังว่าไทยก็จะประสบความ

สำเร็จในการพัฒนาเช่นกัน ปัญหาหรืออุปสรรคใดๆ ที่คงเหลืออยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนคงจะค่อยหายไปเองตามลำดับ

๒. รายละเอียดในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างฝ่ายไทยกับฝ่ายจีน

๒.๑ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศโดยทั่วไป

ฝ่ายจีนขอขอบคุณฝ่ายไทยที่ได้ให้การต้อนรับอย่างอบอุ่นต่อคณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิสจีนที่เดินทางเข้ามาแข่งขันในประเทศไทยเมื่อเดือนมิถุนายน ศกนี้ และกล่าวว่าจีนกับไทยเป็นเพื่อนบ้านกัน เมื่อคนไทยไปเมืองจีน ชาวจีนก็ยินดีต้อนรับเช่นกัน ฝ่ายจีนเสริมด้วยว่าจีนขอรับแขกเป็นนิสัยอยู่แล้ว

ฝ่ายไทยขอบคุณในไมตรีจิตของฝ่ายจีน และกล่าวว่าเป็นที่น่าเสียดายที่คณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิสจีนพำนักอยู่ ณ กรุงเทพฯ เพียงสัปดาห์เดียว แม้กระนั้นนักกีฬาไทยก็ได้เรียนรู้จากนักกีฬาจีน การแสดงฝีมือของนักกีฬาจีนในโอกาสนี้เป็นที่น่าตื่นตาตื่นใจของชาวไทย ถึงกับมีผู้ชมจากจังหวัดที่ห่างไกลจากนครหลวง ฉะนั้นจึงหวังว่าหากมีโอกาสหน้าคณะนักกีฬาจีนจะพำนักอยู่ในประเทศไทยนานกว่าครั้งที่แล้ว

ฝ่ายจีนกล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนมีมา เป็นเวลา ๒,๐๐๐ กว่าปีแล้ว นับแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น แต่ในระยะเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมาความสัมพันธ์ได้ลดน้อยลงอย่างไรก็ดี ๒๐ ปีเป็นระยะเวลาอันสั้นในสายตาของประวัติศาสตร์ บัดนี้ทั้งไทยและจีนต่างมีความปรารถนาที่จะฟื้นฟูการติดต่อกันใหม่อย่างฉันทมิตร เมื่อเดือนสิงหาคม ๒๕๑๕ ๖๖ พรรษา ประสพธิ์ กาญจนวัฒน์ ก็ได้เดินทางไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนในฐานะที่ปรึกษา คณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิสไทยและได้เปิดการติดต่อระหว่างประเทศทั้งสองอีกครั้งหนึ่ง และเป็นที่คาดได้ว่าการติดต่อกันระหว่างประชาชนของทั้งสองประเทศจะมีมากขึ้นอีก ซึ่งการที่ประชาชนของแต่ละประเทศได้ไปเห็นสภาพความเป็นอยู่ของกันและกันย่อมจะก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีขึ้นระหว่างกัน ฝ่ายจีนเชื่อมั่นว่าความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับไทยจะมีมากขึ้นอย่างไม่เป็นปัญหา เพราะเป็นความปรารถนาของประชาชนของทั้งสองประเทศ

ฝ่ายไทยได้กล่าวว่า จีนเป็นแผ่นดินใหญ่ ไทยเป็นประเทศเล็ก แต่ประชาชนของทั้งสองมีจิตใจสนิทสนมกัน และถึงแม้ว่าในระยะเวลา ๒๐ ปีที่ผ่านมา ความสัมพันธ์

ระหว่างกันจะห่างเหินไป แต่ความใกล้ชิดทางจิตใจยังคงอยู่เช่นเดิม รองอธิบดีกรมเอเชียของกระทรวงการต่างประเทศจีนซึ่งติดตามคณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิสจีนที่ไปแข่งขัน ณ กรุงเทพฯ เมื่อเดือนมิถุนายน ศกนี้ ในฐานะรองหัวหน้าคณะจะได้ไปเห็นมาด้วยตนเองแล้วว่าความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองเริ่มปรับเข้าสู่หนทางเดิมแล้ว อย่างไรก็ตาม การที่จะเป็นมิตรกันนั้น มิตรยอมต้องเห็นใจซึ่งกันและกัน ช่วยกันและเอื้ออารีต่อกัน ความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันจึงจะบังเกิดขึ้นสมความปรารถนาของทั้งสองฝ่าย

ฝ่ายจีนกล่าวว่า การที่ไทยกับจีนได้เหินห่างกันไปเป็นเวลา ๒๐ ปีนั้น เป็นผลสืบเนื่องมาจากการไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน จริงอยู่ในประวัติศาสตร์จีนเคยรุกรานประเทศอื่น แต่ภายหลังการปลดปล่อยจีนยึดถือหลักปัญจศีลแห่งบัณฑิตในการดำเนินนโยบายต่างประเทศ กล่าวคือ การอยู่ร่วมกันโดยสันติ การเคารพบูรณภาพแห่งดินแดนของกันและกัน การไม่รุกรานซึ่งกันและกัน การไม่แทรกแซงซึ่งกันและกัน และการเคารพในความเสมอภาคและผลประโยชน์ของกันและกัน แต่โฉมหน้าของจีนภายหลังการปลดปล่อยกลับถูกบิดเบือน ทั้งที่ในฐานะประเทศสังคมนิยมจีนมีอาจไปรุกรานประเทศอื่นใดได้ เพราะถ้าจีนไปรุกรานประเทศอื่นจีนก็จะกลายเป็นประเทศสังคมนิยมจักรวรรดินิยม เช่น สหภาพโซเวียต ซึ่งรุกรานประเทศเช็กโกสโลวะเกียด้วยกำลังอาวุธ และใช้กำลังควบคุมบรรดาประเทศในยุโรปตะวันออก สนับสนุนให้อินเดียรุกรานปากีสถาน ตลอดจนมีทหารกว่า ๑ ล้านคนตั้งอยู่ตามชายแดนของจีน

ฝ่ายจีนขอให้ฝ่ายไทยเข้าใจว่าจีนไม่มีส่วนร่วมในนโยบายของสหภาพโซเวียต จีนเองถูกพวกจักรวรรดินิยมรุกรานอยู่เป็นเวลา ๑๐๐ กว่าปี บัดนี้จีนก็ยังเป็นประเทศที่ล้าหลัง จำเป็นจะต้องใช้เวลาอีกนานกว่าจะพัฒนาประเทศสำเร็จ และถึงแม้ว่าจีนจะเข้มแข็งขึ้น จีนก็จะไม่รุกรานประเทศอื่น จีนพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เนปาลซึ่งเป็นราชอาณาจักร เป็นต้น การที่จีนไม่มีความสัมพันธ์อันดีกับสหภาพโซเวียตและอินเดียนั้นมิได้เป็นความผิดของจีน สหภาพโซเวียตสนับสนุนอินเดียให้รุกรานปากีสถาน และต่อมาอินเดียไม่ยอมปล่อยเชลยศึกปากีสถานตามมติของสหประชาชาติ นอกจากนั้นสหภาพโซเวียตและอินเดียยังมีปัญหาชายแดนกับจีนอีกด้วย ฝ่ายจีนยอมรับสถานภาพเดิมของชายแดน และถึงแม้จะมีการรุกรานล้ำจีนก็พร้อมที่จะเจรจาทางแก้ไขด้วย แต่ฝ่ายตรงกันข้ามต่างหากที่ไม่ยอมร่วมมือเกี่ยวกับเรื่องนี้ จีนยินดีที่ไม่มีปัญหาชายแดนกับไทย

ฝ่ายไทยกล่าวว่า ไทยได้ติดตามพฤติกรรมของสหภาพโซเวียตในประเทศจีนอย่างใกล้ชิด และมีความยินดีที่จีนสามารถสร้างสะพานข้ามแม่น้ำแยงซีเกียงที่นานถึงสำเร็จ ซึ่งสะพานดังกล่าวนี้ทราบว่าเป็นโครงการหนึ่งที่สหภาพโซเวียตเล็กให้ความช่วยเหลือแก่จีนอย่างกระตือรือร้น

ฝ่ายจีนกล่าวว่ายังมีอีก ๑๐๐ กว่าโครงการที่สหภาพโซเวียตเล็กให้ความช่วยเหลืออย่างกระตือรือร้นและเรียกผู้เชี่ยวชาญกลับหมด แต่พฤติกรรมของสหภาพโซเวียตเป็นผลดีต่อจีนในทางอ้อม เพราะจีนต้องหัดอาศัยตนเอง การพึ่งประเทศอื่นนั้นเป็นไปได้ในที่สุด เพราะอภิมหาประเทศถืออำนาจเป็นใหญ่ ดำเนินการกดขี่ขูดรีดประเทศอื่นเป็นเนืองนิจ ท่านประธานเหมาได้แถลงไว้แล้วว่าจีนจะไม่วันเป็นอภิมหาประเทศ และหากจีนมีท่าทีที่จะเป็นเช่นนั้นเมื่อใดก็ขอให้ฝ่ายไทยพิจารณา

ฝ่ายไทยแสดงความยินดีที่จีนมีนโยบายการต่างประเทศที่ยึดถือหลักการอยู่ร่วมกันโดยสันติ เพราะประเทศไทยก็มีนโยบายเช่นเดียวกัน ดังปรากฏในคำแถลงนโยบายการต่างประเทศของรัฐบาลไทย อันมีใจความว่าไทยพร้อมที่จะเป็นมิตรกับทุกประเทศที่ไม่มุ่งร้ายต่อไทยแม้ประเทศนั้นๆ จะยึดถืออุดมการณ์และมีระบอบการปกครองแตกต่างกับไทย ไทยมีความรู้สึกเช่นเดียวกันกับจีนในส่วนที่เกี่ยวกับการแผ่ขยายอิทธิพลของสหภาพโซเวียตมาทางเอเชียและตะวันออกไกล ทางภาคอนุทวีปเอเชียได้ ไทยสังเกตว่าได้มีการปฏิบัติเมื่อเร็วๆ นี้ที่อัฟกานิสถานซึ่งมีหัวหน้าที่ฝึกฝฝฝ่ายสหภาพโซเวียตมาก่อน นอกจากนั้นทางมหาสมุทรอินเดียตะวันออกยังมีข่าวด้วยว่าสหภาพโซเวียตต้องการจะมีฐานทัพเรือดำน้ำในหมู่เกาะอันดามันของอินเดีย เกี่ยวกับเรื่องนี้ฝ่ายจีนคงทราบข่าวดีกว่าไทย

ฝ่ายจีนยืนยันว่าสหภาพโซเวียตมีนโยบายที่จะแผ่ขยายอิทธิพลไปทั่วโลก มีความมั่งคั่งใหญ่ใฝ่สูงและมีมือยาวยิ่งนัก จุดหนักของการผลักดันของสหภาพโซเวียตขณะนี้คือภูมิภาคตะวันออกกลาง แต่เอเชียก็อยู่ในความสนใจเป็นอันมากของสหภาพโซเวียตเหมือนกัน ยกตัวอย่างกรณีที่สหภาพโซเวียตสนับสนุนอินเดียให้รุกรานปากีสถานและให้ไม่คืนเชลยศึกปากีสถานภายหลังการรบพุ่งสิ้นสุดลง แม้ปากีสถานจะดำเนินนโยบายผิดพลาดมาก่อนแต่ก็เป็นเรื่องภายในของประเทศนั้น ประเทศอื่นไม่ควรจะเข้าไปเกี่ยวข้อง ในอัฟกานิสถานก็เช่นกัน เหตุการณ์เหล่านี้แสดงให้เห็นว่าควรได้รับความช่วยเหลือหรือผู้เชี่ยวชาญจากสหภาพโซเวียตเป็นอันตราย นายทหารอัฟกานิสถานก็ได้รับการฝึกฝนมา

จากสหภาพโซเวียต ฉะนั้นเราจึงต้องระมัดระวังอย่างยิ่งในการติดต่อกับประเทศสังคม
จักรวรรดินิยม

๒.๒ สมาคมอาเซียนกับการกำหนดให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่ง สันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง

ฝ่ายไทยตั้งข้อสงสัยเกี่ยวกับเมื่อสถานการณ์ระหว่างประเทศเป็นดังที่จีนได้กล่าว
มา ฝ่ายไทยจึงคิดว่าจีนควรมีส่วนช่วยในการเสริมสร้างเสถียรภาพขึ้นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เพราะหากเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขาดเสถียรภาพแล้ว ช่องว่างที่อิทธิพลสหภาพ
โซเวียตจะแผ่ขยายเข้ามาได้จะบังเกิดขึ้น การที่ประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนริเริ่ม
นโยบายและประกาศปฏิญญาว่าด้วยเอเซียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่ง
สันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลางก็เพื่อจะสกัดกั้นมิให้อิทธิพลประเทศฉวยโอกาสเข้า
มาแทรกแซงในภูมิภาคนี้

ฝ่ายจีนกล่าวว่า ในอดีตสหรัฐอเมริกาเคยรุกรานประเทศในเอเชีย แต่บัดนี้ปัญหาอยู่ที่
ว่าสหภาพโซเวียตพยายามที่จะเข้ามาแทนที่โดยอ้างว่าจะมีสัญญาฉบับเกิดขึ้นในภูมิภาค
นี้ แต่ความจริงมิได้เป็นเช่นนั้น สัญญาฉบับจะไม่บังเกิดขึ้นในเอเชีย เพราะเอเชียมีชาวเอเชีย
จำนวนมากเป็นเจ้าของครอบครองอยู่แล้ว จีนเห็นด้วยกับปฏิญญาว่าด้วยเอเซียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งความเป็นกลาง
แต่ความเป็นกลางนั้นเป็นเรื่องลำบาก และจะต้องระวังมิให้อิทธิพลประเทศเข้ามา
แทรกแซงได้

๒.๓ ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้รวมทั้งประเทศในอินโดจีน

ฝ่ายจีนแสดงความยินดีที่บัดนี้ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับบรรดาประเทศเพื่อน
บ้านในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ดีขึ้นเป็นลำดับ ยกตัวอย่างเป็นต้นว่า ขณะนี้จีนกำลังเจรจา
เพื่อเปิดความสัมพันธ์ทางการทูตกับมาเลเซีย ส่วนการติดต่อกับอินโดนีเซียอาจจะช้าหน่อย
แต่จีนก็รอได้

ฝ่ายไทยกล่าวว่าไทยมีนโยบายที่จะสร้างมิตรกับประเทศเพื่อนบ้านเช่นเดียวกับจีน และความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซียนั้นมีความใกล้ชิดเป็นพิเศษ มีการ
แลกเปลี่ยนข่าวสารระหว่างกันเสมอ ฝ่ายไทยแสวงถามว่า ฝ่ายจีนได้รับข่าวบ้างหรือไม่

เกี่ยวกับนายแพทย์สหภาพโซเวียต ๒ คน ที่ถูกจับไปเรียกค่าไถ่จากโรงพยาบาลโซเวียตที่
ตองยี ประเทศพม่า สำหรับไทยนั้นสหภาพโซเวียตมีพฤติกรรมที่ส่อพิรุณในพม่า และนาย
แพทย์สหภาพโซเวียตที่ถูกจับไปอาจจะเป็นผู้สืบราชการลับก็ได้

ฝ่ายจีนกล่าวว่าสหภาพโซเวียตให้ความสนใจต่อพม่าเป็นอันมาก พยายาม
เล็ดลอดเข้าไปแทรกแซงในกิจการภายในของประเทศนั้นโดยอาศัยการช่วยเหลือทาง
เศรษฐกิจและทางทหารเป็นเครื่องมืออำพรางการแผ่ขยายอิทธิพล พม่าพยายามรักษา
ความเป็นกลางและทวิความระมัดระวังต่อสหภาพโซเวียตเสมอ พฤติการณ์ของสหภาพ
โซเวียตในพม่าที่อาจมีผลกระทบกระเทือนจีนนั้นเป็นส่วนหนึ่งของการแผ่ขยายอิทธิพล
ของสหภาพโซเวียตโดยทั่วไป สหภาพโซเวียตพยายามคุกคามจีนพยายาม “ชี้นำ”
มายังจีนเสมอ จีนเข้าใจฐานะของพม่าที่จะต้องรักษาความสัมพันธ์กับสหภาพโซเวียตไว้
เพราะพม่าเองเป็นประเทศที่เป็นกลาง ฝ่ายจีนปรารถนาว่าบัดนี้ความสัมพันธ์ระหว่างพม่า
กับไทยก็ดีขึ้นมาก ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับพม่าก็เช่นกัน กระบวนการต่างประเทศจีน
เพิ่งส่งรองอธิบดีกรมเอเชียไปเป็นเอกอัครราชทูตคนใหม่ประจำประเทศพม่าเมื่อเร็วๆ นี้

ฝ่ายไทยกล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับพม่าซาเย็นไปชั่วระยะหนึ่งเนื่อง
ด้วย อุ นู อดีตนายกรัฐมนตรีนพมาซอลี้ภัยทางการเมืองมาพำนักอยู่ในประเทศไทย บัดนี้
ปัญหานั้นได้คลี่คลายไปในทางที่ดีแล้ว ความเข้าใจอันดีระหว่างประเทศทั้งสองกำลังบังเกิด
ขึ้นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของไทยที่จะผูกมิตรกับประเทศเพื่อนบ้าน เมื่อเพื่อนบ้าน
ของไทยทางทิศตะวันตกมีท่าที่เป็นมิตรไทยก็สบายใจ ฝ่ายไทยหันไปกล่าวถึงประเทศเพื่อน
บ้านของไทยทางทิศตะวันออก และแสวงหาความคิดเห็นของจีนต่อบทบาทที่สหภาพ
โซเวียตมีต่อเวียดนามเหนือ

ฝ่ายจีนกล่าวว่าสหภาพโซเวียตกำลังพยายามที่จะเพิ่มอิทธิพลในเวียดนามเหนือ
อย่างไม่มีปัญหา แต่จะบรรลุผลหรือไม่นั้นจะต้องรอดูกันต่อไป ชาวเวียดนามเคยถูกพวก
จักรวรรดินิยมรุกรานมาช้านาน แต่ด้วยความวิริยะอาหาญชาวเวียดนามได้สามารถขับไล่
ฝรั่งเศสและรัฐบาลขายชาติออกไปจนสำเร็จ ด้วยเหตุนี้ชาวเวียดนามคงจะไม่ปล่อยให้
สหภาพโซเวียตเข้าไปมีอิทธิพลเป็นแน่ เมื่อสงครามสิ้นสุดลงแล้ว เวียดนามคงอยากจะมี
ความสัมพันธ์ฉันมิตรกับไทย ลาวและเขมรก็คงจะมีความประสงค์เช่นเดียวกัน ในลาวจีน
สนับสนุนการเจรจาระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อตั้งรัฐบาลผสม ในเขมรสถานการณ์ยัง

สับสนุนอยู่ หากสหรัฐอเมริกาหยุดติ่งสงครามในเขมรได้เงินจะยินดี โดยทั่วไปแล้วเงินจะยินดี ถ้าอินโดจีนตั้งอยู่ในสภาพสันติ และประชาชนของแต่ละประเทศในอินโดจีนคงจะไม่ยอมให้สหภาพโซเวียตเข้าไปมีอิทธิพลเป็นแน่

ฝ่ายไทยกล่าวว่าไทยมีนโยบายสนับสนุนให้ลาวเป็นกลางอย่างแท้จริงโดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก ในเขมรก็เช่นกันรัฐบาลได้แถลงย้ำหลายครั้งแล้วว่าไทยไม่ต้องการที่จะแทรกแซงในกิจการภายในของเขมร เพราะเขมรจะปกครองโดยรัฐบาลใดเป็นเรื่องของเขมรเอง ขาวว่ามีทหารไทยอยู่ในเขมรนั้นไม่เป็นความจริง ฝ่ายไทยขอยืนยันว่าไม่มีและไม่มีนโยบายของรัฐบาลที่จะส่งทหารเข้าไปปฏิบัติการในเขมร ไทยให้ความช่วยเหลือต่อรัฐบาลเขมรโดยส่งข้าวไปให้เมื่อขาดแคลน โดยช่วยเหลือทหารให้เมื่อเขมรไม่มีอุปกรณ์เพียงพอ ฝ่ายไทยไม่เคยปิดบังความช่วยเหลือโดยตรงดังกล่าว ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลไทยมีความสัมพันธ์กับรัฐบาลของจอมพลลอนนอล ซึ่งเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายที่ตั้งอยู่ในดินแดนเขมร ฝ่ายไทยมีความวิตกกังวล ต่อสถานการณ์ในลาวและเขมรก็เพราะเป็นที่ราบกันติดอยู่แล้วว่ามีทหารเวียดนามเหนือปฏิบัติการอยู่มากมายในประเทศเพื่อนบ้านของไทยทั้งสองนี้ถึงแม้ว่าเวียดนามเหนือจะปฏิเสธไม่ยอมรับก็ตาม

ฝ่ายไทยกล่าวต่อไปว่าไทยต้องการเป็นมิตรกับเวียดนามเหนือโดยไม่คำนึงถึงเหตุการณ์ในอดีต ทั้งนี้ เพราะไทยกับเวียดนามเหนือตั้งอยู่ในภูมิภาคเดียวกัน จะอยู่กันฉันมิตรหรือเป็นศัตรูต่อกัน ไทยต้องการจะเป็นมิตรและได้แสดงท่าทีให้ประจักษ์แล้ว ไทยหาบทามเวียดนามเหนือให้เข้าร่วมประชุม ๑๐ ขาติ เพื่อพิจารณาอนาคตของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ภายหลังสงครามอินโดจีนสิ้นสุดลง ไทยอยากให้เวียดนามเหนือเห็นว่าการประชุมดังกล่าวนี้จะมีประโยชน์ในทางที่สร้างสรรค์ต่อเวียดนามเหนือเอง แต่เวียดนามเหนือกลับไม่สนองตอบการเชื้อเชิญแต่อย่างใด เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ศกนี้ ประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนได้เชิญเวียดนามเหนือให้มาเป็นผู้สังเกตการณ์ในการประชุมระดับรัฐมนตรีของสมาคมที่ประเทศไทย เวียดนามเหนือไม่แต่ปฏิเสธแต่กลับแถลงคำตอบด้วยถ้อยคำในทางที่ไม่ดีอีกด้วย นอกจากนี้ เมื่อไทยขอให้เวียดนามเหนือร่วมกันรื้อฟื้นการเจรจาเกี่ยวกับชาวญวนพลัดถิ่นจำนวน ๕๐,๐๐๐ คน ที่พำนักอยู่ในประเทศไทย เวียดนามเหนือก็ไม่สนองตอบอีกเช่นกัน

ในส่วนที่เกี่ยวกับเวียดนามเหนือนี้ฝ่ายไทยแสดงความคิดเห็นว่าเงินมีทางที่จะ

ช่วยเหลือได้มาก โดยเฉพาะในการชักจูงเวียดนามเหนือให้เลิกรุกรานประเทศอื่นในอินโดจีน ตั้งอยู่ในความสงบและร่วมมือกับประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ฝ่ายจีนกล่าวว่าเกี่ยวกับอินโดจีน จีนมีความเห็นเหมือนกับไทยบ้างไม่เหมือนกับไทยบ้าง สถานการณ์ในอินโดจีนซึ่งยังสับสนอยู่เป็นผลสืบเนื่องมาจากนโยบายของสหรัฐอเมริกา นโยบายของสหรัฐนั้นได้นำภัยพิบัติมาสู่ประเทศในอินโดจีนและมาสู่สหรัฐเอง บัดนี้สงครามในเวียดนามและในลาวได้สิ้นสุดลงแล้ว แต่สงครามในเขมรยังเป็นไปอย่างดุเดือด ในกรณีเขมรจีนถือว่ารัฐบาลลอนนอลเป็นฝ่ายขบถ จีนถือว่ารัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมาย สถานการณ์ในเขมรจีนถือว่ามีจุดเริ่มต้นมาจากการปฏิวัติของฝ่ายปฏิกริยา บัดนี้ลอนนอลปกครองแต่เพียงกรุงพนมเปญเท่านั้น ตกอยู่ในความยากลำบากมาก ในขณะเดียวกันรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกลับเป็นฝ่ายที่ได้รับการรับรองมากขึ้น จีนหวังว่าไทยคงจะเห็นสภาพเช่นนี้แล้ว จีนเห็นว่าหากสงครามในเขมรเรื้อรังต่อไปจะไม่เป็นผลดีต่อไทยและเขมรเลย และหากสงครามยุติลงเขมรก็คงจะเป็นมิตรกับประเทศอื่น อย่างไรก็ตามก็ดีจีนทราบว่าประเทศทั้งสามในอินโดจีนมีความรู้สึกเกี่ยวกับประเทศไทยมาก เพราะเครื่องบินที่ไปทิ้งระเบิดเหนืออินโดจีนบินไปจากฐานทัพในประเทศไทย ฝ่ายจีนเสริมว่าแต่เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสหรัฐ

ในส่วนที่เกี่ยวกับเวียดนามเหนือ นั้นฝ่ายจีนกล่าวว่าเวียดนามเหนือเป็นประเทศสังคมนิยมอาจไปรุกรานประเทศอื่นได้ อย่างไรก็ตามก็ดีในเมื่อพรมแดนของประเทศในอินโดจีนติดต่อกัน ทหารของแต่ละประเทศก็อาจเคลื่อนไหวไปมาในดินแดนของประเทศอื่นบ้าง หากสงครามในอินโดจีนยุติลงปัญหาเช่นนี้ก็จะมีหมดไป การที่เวียดนามเหนือมิได้แสดงความพร้อมเพรียงที่จะเข้าร่วมในการประชุม ๑๐ ชาติของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คงจะเป็นเพราะสงครามเพิ่งสิ้นสุดลงสำหรับเวียดนามเหนือ จีนเองอยากให้ไทยกับประเทศทั้งสามในอินโดจีนมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน จีนสนับสนุนให้ประเทศในอินโดจีนมีสันติภาพ และเป็นกลางอย่างแท้จริง ทั้งนี้ เพราะสันติภาพและความเป็นกลางของอินโดจีนจะมีผลดีต่อจีนเหมือนกัน กล่าวคือจีนจะได้ใช้เวลาพัฒนาตนเอง

ฝ่ายไทยกล่าวว่าไทยเห็นพ้องต้องกันกับจีนเกี่ยวกับสถานการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และในอินโดจีนในสองประการด้วยกัน กล่าวคือ ในประการแรก หากสหรัฐถอนตัวออกไปจากภูมิภาคนี้สุญญากาศจะไม่บังเกิดขึ้น เพราะชาวเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้เองเป็นเจ้าของภูมิภาคนี้อยู่แล้ว ฉะนั้นสัญญาภาคจึงไม่มีทางที่จะบังเกิดขึ้น ในประการที่สอง ไทยก็ต้องการให้ประเทศในอินโดจีนดำรงอยู่ในความเป็นกลางและปกติสุขเช่นเดียวกับจีน เพราะเมื่อประเทศเหล่านี้ปกติสุขแล้วสงครามจากอินโดจีนก็จะไม่ลุกลามมายังประเทศไทย

ฝ่ายไทยแจ้งว่าไทยเองก็พยายามที่จะสร้างสภาพแห่งความเป็นกลางตามปฏิญญาควาลาลัมเปอร์ กล่าวคือพยายามที่จะมิให้มีกองกำลังต่างประเทศตั้งอยู่ในประเทศไทยและพยายามที่จะไม่มีสนธิสัญญาทางทหารกับประเทศนอกภูมิภาค แต่ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศเพื่อให้เกิดสภาพการณ์ที่พึงปรารถนาได้ช้าหรือเร็ว ในกรณีกองกำลังต่างประเทศในประเทศไทย ฝ่ายไทยจะเจรจากับสหรัฐเพื่อขอให้ถอนกองกำลังออกไป การที่กองกำลังเหล่านี้ตั้งอยู่ในประเทศไทยก็เพื่อจะอำนวยความสะดวกอินโดจีนสิ้นสุดลงเท่านั้น เมื่อหมดความจำเป็นในหน้าที่แล้วสหรัฐก็สามารถถอนออกไปได้และไทยจะเจรจากับสหรัฐเกี่ยวกับการถอนกองกำลังออกไปเป็นลำดับภายหลังวันที่ ๑๕ ส.ค. ๒๕๑๖ ในกรณีสนธิสัญญาทางทหาร ไทยมีสนธิสัญญาป้องกันร่วมกันแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ฝ่ายไทยถือโอกาสยืนยันว่าสนธิสัญญานี้ไม่เป็นภัยต่อจีน ขณะนี้องค์การ สปอ. กำลังเปลี่ยนโฉมหน้าใหม่อย่างเปิดเผย กำลังลดบทบาททางทหารและเน้นบทบาททางเศรษฐกิจและสังคม การที่องค์การ สปอ. กำลังปรับปรุงตัวเองอย่างยิ่งใหญ่นี้ก็เพื่อจะให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไป

ฝ่ายจีนกล่าวว่า จีนเป็นห่วงทหารกว่าล้านคนของสหภาพโซเวียตที่ตั้งอยู่ตามชายแดนจีนและการที่สหภาพโซเวียตมีนโยบายที่จะขยายอิทธิพลไปทั่วทุกทิศ ในขณะที่สหรัฐกำลังพยายามหดตัวลง และถอนกำลังออกไป

ฝ่ายไทยเสริมว่า ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อที่สหรัฐกำลังถอนกำลังออกไป ไทยก็วิตกเหมือนกันว่าสหภาพโซเวียตจะพยายามขยายอิทธิพลเข้ามา

ฝ่ายจีนรับว่าจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับเรื่องนี้

๒.๔ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน

ฝ่ายไทยกล่าวว่าไทยไม่มีเจตนาที่จะเจรจากแต่ต้องการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

กับฝ่ายจีน โดยถือว่าเป็นการสนทนาต่อจากที่รองอธิบดีกรมเอเชีย กระทรวงการต่างประเทศจีน ได้ไปริเริ่มไว้กับข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศไทยที่กรุงเทพฯ เมื่อเดือนมิถุนายน ศกนี้

ฝ่ายจีนยินดีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับทุกเรื่องกับฝ่ายไทยอย่างเปิดอกและไม่สำรวม เพื่อที่ทั้งสองฝ่ายจะได้มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ฝ่ายจีนกล่าวนักกีฬาทะเบิลเทนนิสของทั้งสองประเทศได้บุกเบิกทางนำหน้าไปแล้ว ถึงเวลาที่นักการทูตจะต้องตามให้ทัน

๒.๔.๑ การแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาและนักวิชาการ

ฝ่ายไทยแจ้งว่ารัฐบาลไทยได้มีมติเห็นชอบให้มีการแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาต่อไปและให้มีการแลกเปลี่ยนนักวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการทางการแพทย์ได้ (หนังสือสภาความมั่นคงแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๔๐๑/๓๗๘๑ ลงวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๑๖)

ในกรณีแรก ฝ่ายไทยทราบว่าคณะนักกีฬาแบดมินตันจีนจะเดินทางไปแข่งขันที่มาเลเซียในเร็วๆ นี้ ฉะนั้นฝ่ายไทยจึงมีความยินดีที่จะขอเชิญด้วยวาจาให้คณะนักกีฬาจีนชุดนั้นแวะเล่นในประเทศไทยก่อนเดินทางกลับประเทศจีน และในโอกาสต่อไปฝ่ายไทยมีเจตนาที่จะจัดให้คณะนักกีฬาแบดมินตันจีนแข่งขันกับมาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย ณ กรุงเทพฯ ด้วยถ้าเป็นไปได้

ในกรณีที่สอง ฝ่ายไทยพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนนักวิชาการโดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิชาการทางการแพทย์กับจีนทันที เพราะคิดว่าจะเป็นประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย นอกจากนี้ฝ่ายไทยเห็นว่าไทยกับจีนควรจะช่วยกันคิดว่าควรมีการแลกเปลี่ยนนักวิชาการในสาขาอื่นๆ อีกหรือไม่ เช่นทางเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม เป็นต้น

ฝ่ายจีนแสดงความยินดีต่อคำแถลงของฝ่ายไทยและไม่มีข้อขัดข้อง ฝ่ายจีนแจ้งเรื่องให้องค์กรที่เกี่ยวข้องทราบ จีนต้องไปเยือนตอบทางการกีฬาแบดมินตันอย่างแน่นอน และจะแจ้งให้สหสมาคมการกีฬาของจีนกำหนดเวลาที่เหมาะสม ในส่วนที่เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนนักวิชาการทางการแพทย์จีนก็เห็นว่าเป็นความคิดที่ดี เพราะแพทยศาสตร์เป็นวิชาการที่นำสวัสดิภาพไปสู่ประชาชน ขณะนี้สาขาวิชาการแพทย์ใน

ประเทศจีนที่โด่งดังคือการฝังเข็ม แต่ฝ่ายไทยสนใจสาขาวิชาใดขอให้ติดต่อไป จีนยินดีต้อนรับ และจีนเองยินดีที่จะมาดูความก้าวหน้าทางวิชาการแพทย์ของไทยเสมอ

๒.๔.๒ การติดต่อในองค์การสหประชาชาติ

ฝ่ายไทยแสดงความยินดีที่คณะผู้แทนไทยกับคณะผู้แทนจีนได้มีการร่วมมือกันอย่างดีที่องค์การสหประชาชาติ ณ นครนิวยอร์ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อผู้แทนถาวรของไทยดำรงตำแหน่งประธานกลุ่มเอเชียระหว่างการประชุมสมัชชาสหประชาชาติเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๕ ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยต่อไปในปีนี้ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศจะเป็นหัวหน้าคณะผู้แทนไทย และคิดว่าคงจะมีโอกาสพบปะกับหัวหน้าคณะผู้แทนจีนด้วย

ฝ่ายจีนกล่าวว่าย่อมไม่เป็นปัญหา

ฝ่ายไทยแสดงความยินดีที่จีนจะเปิดสำนักงานผู้แทนถาวรประจำสำนักงานใหญ่ของคณะกรรมการเศรษฐกิจสำหรับเอเชียและตะวันออกไกล (ECAFE) ณ กรุงเทพฯ ในเร็ววันนี้ เพราะจะอำนวยความสะดวกในการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดขึ้นอีก ฝ่ายไทยถามว่าคณะเจ้าหน้าที่จีนที่จะไปดูงาน ECAFE และสภาพความเป็นอยู่ในท้องถิ่นจะมากกรุงเทพฯ เมื่อใด ฝ่ายไทยจะได้เตรียมการต้อนรับที่เหมาะสม

ฝ่ายจีนตอบว่าจีนรู้สึกลำบากใจเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพราะได้เรียนให้อดีตเลขาธิการบริหาร อยู่ ณ แห่ง ECAFE และ ฯพณฯ ดร.บุญรอด บิณฑสันต์ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ ทราบว่าจะส่งคณะดูงานมากรุงเทพฯ ในเดือนกันยายน ศกนี้ ฝ่ายจีนขอขอบคุณรัฐบาลไทยที่ให้ความสนใจต่อเรื่องนี้อยู่เสมอ แต่จนบัดนี้ จีนก็ยังคงตรึงตรองอยู่เพราะขาดเจ้าหน้าที่ซึ่งในกรมกองที่เกี่ยวข้องต่างติดงานจากสำนักงานใหญ่ องค์การสหประชาชาติที่นิวยอร์กกันหมด ฉะนั้นจีนจึงจำเป็นต้องเฝ้าดูสถานการณ์ไปก่อน

ฝ่ายไทยกล่าวว่าจีนกับไทยยังสามารถติดต่อกันได้อีกหลายแห่ง โดยเฉพาะตามประเทศที่ทั้งสองมีสถานทูตตั้งอยู่ด้วยกัน ซึ่งฝ่ายจีนเห็นด้วยและพร้อมที่จะติดต่อกับฝ่ายไทยทุกแห่ง

๒.๔.๓ ปัญหาเรื่องชาวจีนโพ้นทะเล

ฝ่ายจีนกล่าวว่า ประเทศต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในเอเชีย

ตะวันออกเฉียงใต้มักจะเป็นห่วงเป็นใยต่อปัญหาชาวจีนโพ้นทะเล ฝ่ายจีนขออธิบายว่า ชนเชื้อชาติจีนที่พำนักอยู่ต่างประเทศนั้นมีหลายประเภทด้วยกัน ชาวจีนที่พำนักอยู่ต่างประเทศมาหลายชั่วคนและได้ทำการสมรสกับชาวท้องถิ่น จีนไม่ถือว่าเป็นชาวจีนแล้ว และไม่มีความสัมพันธ์กับจีนแม้แต่น้อย แต่ถ้าบุคคลเหล่านั้นไม่สามารถผสมกลมกลืนเข้ากับชาวท้องถิ่นจึงจะถือว่าเป็นชาวจีนโพ้นทะเล เป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มหนึ่ง จึงมีนโยบายสนับสนุนให้ชาวจีนโพ้นทะเลถือสัญชาติของประเทศที่บุคคลเหล่านั้นไปพำนักอยู่และไม่เห็นด้วยกับการถือสองสัญชาติ จีนต้องการให้ชาวจีนโพ้นทะเลจงรักภักดีต่อรัฐบาลท้องถิ่น ไม่ฝ่าฝืนกฎหมาย ไม่ขู่วิถีประชาชนในท้องถิ่น ถ้าชาวจีนโพ้นทะเลกระทำผิด รัฐบาลท้องถิ่นจะส่งกลับไปยังประเทศจีน จีนก็ยินดีต้อนรับ แต่ขอติงว่าจีนมีประชากรมากอยู่แล้ว และชาวจีนโพ้นทะเลที่กลับไปเมืองจีนก็มักจะเข้ากับสภาพความเป็นอยู่ในประเทศจีนปัจจุบันลำบาก

ฝ่ายไทยแสดงความยินดีต่อท่าทีของจีนเกี่ยวกับปัญหาเรื่องชาวจีนโพ้นทะเลและชี้แจงว่าตามที่ปรากฏตัวเลขว่ามีชาวจีนโพ้นทะเลพำนักอยู่ในประเทศไทยประมาณ ๓ ล้านกว่าคนนั้นไม่เป็นความจริงเสียทีเดียว ในแง่ของกฎหมายไทยเราถือว่ามีคนต่างด้าวเชื้อชาติจีนเพียง ๔๐๐,๐๐๐ คนเท่านั้น นอกจากนี้ฝ่ายไทยมีความยินดีอีกด้วยที่ปรากฏข่าวว่าจีนได้ยกเลิกคณะกรรมการชาวจีนโพ้นทะเลไปแล้ว ฝ่ายไทยกล่าวต่อไปว่าฝ่ายจีนคงจะทราบดีถึงสถานภาพของชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทย ซึ่งผสมกลมกลืนเข้ากับชาวท้องถิ่นได้ดียิ่งกว่าในประเทศอื่น ทั้งนี้เพราะคนไทยไม่เคยมีอคติต่อบุคคลเชื้อชาติอื่น ชาวจีนพำนักอยู่ในประเทศไทยด้วยความผาสุกมาแต่โบราณกาล ฝ่ายไทยเห็นว่าหากไม่มีการแทรกแซงจากภายนอกแล้วชาวจีนโพ้นทะเลคงจะไม่เป็นภัยต่อประเทศไทย

ฝ่ายจีนกล่าวว่านโยบายของรัฐบาลเจียงไคเช็คไม่เหมือนกับนโยบายของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน ฝ่ายเจียงไคเช็คต้องการให้ชาวจีนโพ้นทะเลมีความจงรักภักดีต่อไต้หวัน ทหารรายได้จากชาวจีนโพ้นทะเล และใช้พวกปฏิกิริยาในหมู่ชาวจีนโพ้นทะเลต่อต้านสาธารณรัฐประชาชนจีน สำหรับกรณีชาวจีนโพ้นทะเลในประเทศไทยนั้น ขณะนี้ไทยกับจีนยังไม่มีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันฉะนั้นจึงยังไม่ขอพูดถึงรายละเอียด

๒.๔.๔ ปัญหาเรื่องการค้า

ฝ่ายไทยแจ้งว่าไทยมีความสนใจในน้ำมันดิบของจีนชนิด Albion Light Grade crude oil และขอทราบว่าจะสามารถขายได้โดยวิธีการใด ในปริมาณเท่าใด ในราคาเท่าใด และในช่วงเวลาใด

ฝ่ายจีนรับว่ามีน้ำมันดิบขายและกำลังเพิ่มปริมาณการส่งออกตามลำดับ ตลาดน้ำมันดิบของจีนขณะนี้คือ ญี่ปุ่น เกาหลีเหนือ และเวียดนามเหนือ ขณะนี้จีนกำลังขายน้ำมันดิบให้แก่ญี่ปุ่นในปริมาณประมาณ ๑ ล้านตันต่อปี และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นอีกในปีหน้า ฝ่ายจีนถามว่าฝ่ายไทยประสงค์จะขายสินค้าอะไรต่อกันบ้างเป็นการแลกเปลี่ยนเพื่อยังให้การค้าขายสมดุลย์แก่กัน

ฝ่ายไทยเห็นด้วยว่าการค้าควรจะสมดุลย์แก่กันจะได้ไม่มีการเอารัดเอาเปรียบซึ่งกันและกัน และแจ้งว่าไทยมีข้าวโพด บอ น้ำตาล ที่อาจจะขายแก่จีนเป็นการแลกเปลี่ยนได้

ฝ่ายจีนปรารถนาว่าการค้าระหว่างไทยกับจีนนั้นยังมิอุปสรรคกีดขวางทาง อยู่คือกฎหมายของไทยที่ห้ามมิให้ไทยค้าขายกับจีน จีนทราบว่าไทยกำลังพิจารณา กฎหมายฉบับนี้อยู่ และมีข่าวว่ามีทางเลือกอยู่สองทางคือ ยกเลิกเสียหรือปรับปรุงแก้ไข บางส่วนเท่านั้น ในสายตาของจีนนั้นไม่อยากให้ยกเลิกกฎหมายฉบับนั้นเสีย การค้าระหว่าง ประเทศจึงจะแจ่มใส แต่เรื่องนี้ย่อมเป็นเรื่องภายในของไทย จีนขอให้ไทยพิจารณา ตรีศตรงตนเอง ส่วนรูปแบบของการค้านั้นอาจเป็นไปโดยเอกชนหรือเป็นแบบระหว่างรัฐ ต่อรัฐก็ได้ไม่เป็นปัญหา ขณะนี้จีนก็ค้ากับบริษัทเอกชนของญี่ปุ่น

ฝ่ายไทยชี้แจงว่ารัฐบาลกำลังพิจารณากฎหมายที่จีนอ้างถึงนี้อยู่ และเมื่อทราบความรู้สึกของจีนก็จะนำมาเรียนให้รัฐบาลทราบเพื่อประกอบในการพิจารณาต่อไป ขณะนี้ฝ่ายไทยขอทราบรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้าของจีนเพื่อนำกลับมารายงาน ให้รัฐบาลพิจารณาด้วย

ฝ่ายจีนกล่าวว่ายังไม่สามารถหารายละเอียดให้ได้ เพราะยังมีแต่ความคิด ในหลักการ แต่ขออย่าให้ไทย “ดูหมิ่น” การค้าของจีน และเรื่องน้ำมันดิบนั้นจะแจ้งให้ กระทรวงที่เกี่ยวข้องหาตัวเลขที่จำเป็นให้ตามความปรารถนาของไทย

๒.๔.๕ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน

ฝ่ายจีนกล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนขณะนี้อยู่ในระดับการไปมาหาสู่ระหว่างประชาชน ฝ่ายจีนขอให้ไทยพิจารณาว่าความสัมพันธ์เช่นนี้จะคลี่คลายไปนานเท่าไรจนกว่าจะถึงความสัมพันธ์ในระดับปกติ ซึ่งจีนหมายถึงความสัมพันธ์ทางการทูต จีนมีจิตใจที่จะรอคอยไทยได้ แต่จีนมีหลักการว่าความสัมพันธ์ปกติกับจีนคือการตัดความสัมพันธ์กับไต้หวัน และการแลเห็นไต้หวันเป็นมณฑลหนึ่งของจีน ฝ่ายจีนทราบดีว่าไทยมีความยากลำบากเกี่ยวกับเรื่องนี้แต่จีนอดทนรอ ด้วยเหตุนี้จีนจึงสนับสนุนให้มีการไปมาหาสู่ระหว่างประชาชนไปพลางก่อน อย่างไรก็ตามสภาพการณ์ที่จำเป็นต้องสร้างคือการให้ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันเห็นทางไปมิใช่ตรงกันข้าม

ฝ่ายไทยยินดีที่จีนแจ้งให้ทราบว่าความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันเป็นอุปสรรคต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในระดับปกติ ฝ่ายไทยชี้แจงว่า ในสายตาของไทย ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศนั้นมีอยู่ ๒ ชนิดด้วยกัน กล่าวคือ ความสัมพันธ์ปกติและความสัมพันธ์ทางการทูต ฝ่ายไทยเห็นว่าความสัมพันธ์ปกติระหว่างประเทศเป็นไปได้โดยปราศจากความสัมพันธ์ทางการทูต เพราะประเทศที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันนั้นไม่จำเป็นต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไทยกับจีนมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมานานนับพันปีโดยไม่ต้องมีความสัมพันธ์ทางการทูตซึ่งควรถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของพิธีการเท่านั้น

ในส่วนที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันนั้น เปรียบเสมือนเสื้อเก่าซึ่งจะสลัดทิ้งโดยกระแทกพื้นจนรู้สึกลำบากใจ แต่ไทยขอยืนยันว่าขณะนี้ไทยมิได้พยายามเพิ่มความสัมพันธ์กับไต้หวันให้มากยิ่งขึ้นเลย

ฝ่ายไทยเสริมว่า การปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนนั้นย่อมต้องขึ้นกับโอกาสที่เหมาะสม หากเร็วเกินไปหรือช้าเกินไปอาจจะมัลผลร้ายต่อสัมพันธ์ภาพระหว่างประเทศทั้งสองโดยทั่วไป ฉะนั้นโอกาสที่จีนรออยู่นั้นอาจจะเร็วหรือช้าไม่แน่ แต่ถ้ามองไปในแง่ดีอาจจะไม่นานนักก็ได้

ฝ่ายจีนถามถึงปริมาณการค้าระหว่างไทยกับไต้หวัน

ฝ่ายไทยไม่สามารถแจ้งรายละเอียดให้ทราบได้ แต่คิดว่าคงจะไม่เป็นปัญหาต่อความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน เพราะประเทศอื่นที่มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีนก็ยิ่งค้าขายกับไต้หวันอยู่

ฝ่ายจีนรับว่าเป็นเช่นนั้น ยกตัวอย่างญี่ปุ่นเป็นต้น ถ้าปัญหาการเมืองแก้
ตก ปัญหาการค้าก็อาจเจรจากันได้ นอกจากนั้น จีนไม่ต้องการให้พื้นที่ใต้หวันประสบ
ความเสียหายทางเศรษฐกิจด้วย

ฝ่ายไทยกล่าวว่านโยบายของรัฐบาลถือว่าปัญหาใต้หวันเป็นปัญหาภายใน
ของจีนเอง ถ้าฝ่ายจีนสามารถแก้ได้สำเร็จ ไทยก็จะสะดวกใจ ฝ่ายไทยสร้างถามว่า
ขณะนี้มีการติดต่อระหว่างจีนกับใต้หวันจริงตามข่าวหรือไม่

ฝ่ายจีนตอบว่าได้ข่าวเช่นนั้นเหมือนกัน จีนเชื่อว่าจะสามารถแก้ปัญหา
ใต้หวันได้โดยสันติ บัดนี้ชาวใต้หวันที่อยู่ต่างประเทศก็มาเยี่ยมญาติในประเทศจีนไม่ขาด
สาย จีนยินดีต้อนรับ มาอย่างเปิดเผยก็ได้กลับก็ได้ เมื่อเขามาเห็นเมืองจีนแล้วจะได้เข้าใจ
สภาพที่แท้จริงของจีน บัดนี้จีนยินดีที่สหรัฐรับรู้ว่ามีปัญหาใต้หวันเป็นปัญหาภายในของจีน
และจีนกับสหรัฐมีสำนักงานติดต่อซึ่งกันและกัน ญี่ปุ่นก็มีความสัมพันธ์ทางการทูตกับจีน
แล้ว สถานการณ์ทั่วไปไม่เหมือนกับเก่า สิ่งที่สุกงอมแล้วย่อมจะตกลงมาเอง ถ้าปัญหา
ใต้หวันยังขัดขวางความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับจีนอยู่ จีนก็รอได้ ไทยจะรักษา
ความสัมพันธ์ไว้ในระดับปัจจุบันก็ทำได้เช่นกัน แต่ฝ่ายจีนขออย่าว่าความสัมพันธ์ปัจจุบัน
จีนไม่ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ปกติเพราะไม่มีการรับรองซึ่งกันและกันและไม่มีความสัมพันธ์
ทางการทูตระหว่างกัน

๒.๔.๖ ปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้าย

ฝ่ายไทยยินดีที่ฝ่ายจีนแจ้งความข้องใจเกี่ยวกับกฎหมายการค้าและ
ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับใต้หวันให้ทราบ เพราะไทยก็มีความข้องใจที่ใครจะแจ้งให้จีน
ทราบเช่นกัน กล่าวคือปัญหาผู้ก่อการร้ายในประเทศไทยซึ่งหากจีนจะช่วยแก้ไขบ้างจะเป็น
ประโยชน์มาก ไทยทราบว่ารัฐบาลจีนมีนโยบายที่จะอยู่ร่วมกับประเทศอื่นโดยสันติ
แต่พรรคคอมมิวนิสต์จีนจะสนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์อื่นต่อไปรวมทั้งพรรคคอมมิวนิสต์ไทย
ฝ่ายไทยไม่เข้าใจว่าเมื่อรัฐบาลจีนมีนโยบายอยู่ร่วมกันโดยสันติแล้ว เหตุใดพรรค
คอมมิวนิสต์จีนจึงสนับสนุนผู้ก่อการร้ายในประเทศไทย ฝ่ายไทยย้ำว่าไทยไม่เคยเป็นเมือง
ขึ้นของประเทศใด ฉะนั้นจึงไม่ต้องการการปลดแอก การก่อการร้ายทำให้ไทยตกอยู่ใน
ฐานะลำบาก เพราะต้องสิ้นเปลืองกำลังคนและกำลังทรัพย์ไปปราบปราม ซึ่งทรัพยากร
ของประเทศที่กล่าวถึงนั้น น่าจะนำไปพัฒนาสวัสดิภาพของประชาชนมากกว่า ฝ่ายไทย

ย้ำต่อไปว่า ไทยไม่เคยใช้กำลังต่างชาติมาปราบปรามผู้ก่อการร้ายแต่ใช้กำลังของไทยเองเท่านั้น แต่ไทยเชื่อว่าถ้าผู้ก่อการร้ายได้รับการสนับสนุนจากภายนอก รัฐบาลก็จะสามารถปราบปรามได้โดยเร็ว ฉะนั้นหากจีนรักสันติจริงก็ขอให้ช่วยเหลือในเรื่องนี้ด้วย

ฝ่ายจีนขอให้ฝ่ายไทยหวนกลับไปพิจารณาแถลงการณ์ร่วมจีน - สหรัฐ เมื่อเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๑๕ ซึ่งปรากฏข้อความตอนหนึ่งว่า “ประเทศต้องการเอกราช ประชาชาติต้องการการปลดปล่อย และประชาชนต้องการการปฏิวัติ” อย่างไรก็ตาม ประชาชนในแต่ละประเทศจะปฏิวัติหรือไม่ขึ้นอยู่กับเรื่องของเขาเอง ถ้าเขาจะปฏิวัติ ประเทศอื่นจะไปห้ามปรามก็ได้ แต่ถ้าเขาไม่ต้องการปฏิวัติ ประเทศอื่นจะไปแทรกแซง ยัดเยียดให้ปฏิวัติก็ไม่ได้เช่นกัน จีนสนับสนุนการต่อสู้ที่ชอบธรรมโดยหลักการ พรรคคอมมิวนิสต์จีนไม่เคยอำพราง “จุดยืน” ที่จะสนับสนุนการปฏิวัติทั่วโลก แต่จีนไม่มีสิทธิ์ที่จะเข้าไปแทรกแซงในกิจการภายในของประเทศใด ฉะนั้นจีนจึงไม่สามารถช่วยเหลือไทย ในปัญหาผู้ก่อการร้ายได้ และในระดับรัฐบาลจีนยึดถือหลักปรัชญาศีลแห่งบัณฑิตเป็นนโยบาย จีนไม่เห็นว่าเป็นปัญหาผู้ก่อการร้ายเป็นอุปสรรคขัดขวางความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยกับ รัฐบาลจีน

ฝ่ายไทยกล่าวว่าไทยจะไม่ติดใจเลยถ้าพรรคคอมมิวนิสต์จีนจะสนับสนุน พรรคคอมมิวนิสต์อื่นรวมทั้งพรรคคอมมิวนิสต์ไทยทางอุดมการณ์และทางกำลังใจ แต่การสนับสนุนของพรรคคอมมิวนิสต์จีนต่อพรรคคอมมิวนิสต์ไทยมีมากไปกว่านั้น มีการส่งอาวุธ และผู้เชี่ยวชาญทางทหารมาช่วยด้วย

ฝ่ายไทยอยากจะเชื่อในความบริสุทธิ์ใจที่รัฐบาลจีนกล่าวว่ามีต่อรัฐบาลไทย แต่การแสดงออกในการสนับสนุนผู้ก่อการร้ายของพรรคคอมมิวนิสต์จีนยังไม่ลดลง ไทยอยากให้จีนไม่เพียงแต่พูดว่าจะอยู่ร่วมกันโดยสันติเท่านั้นแต่ปฏิบัติตามคำพูดอย่างจริงจังด้วย เพื่อจะได้แสดงให้เห็นว่าฝ่ายจีนมีเจตนาบริสุทธิ์โดยแท้

ฝ่ายจีนกล่าวว่าการที่คอมมิวนิสต์ไทยลุกขึ้นมาปฏิวัติโดยไม่กลัวความตายนั้น ต้นเหตุมิได้มาจากต่างประเทศแต่มีเค้ามูลอยู่ภายในประเทศไทยเอง แรงกระตุ้นทางความคิดเท่านั้นอาจจะมาจากภายนอกบ้างเพราะชาวคอมมิวนิสต์ยึดถือลัทธิของ Marx-Lenin ซึ่ง Marx เป็นชาวเยอรมันและ Lenin เป็นชาวรัสเซีย แต่ลัทธิ Marx-Lenin นั้น ประชาชนของแต่ละประเทศต้องนำไปประยุกต์ให้เข้ากับสถานการณ์ในท้องถิ่นของตนเอง

จะเอามายัดเยียดจากภายนอกทั้งดุ้นไม่ได้ การที่พรรคคอมมิวนิสต์ให้ความสนใจสนับสนุนซึ่งกันและกันจะถือว่าเป็นปัญหาใหญ่นั้นไม่ถูก เพราะการสนับสนุนเป็นไปในทางจิตใจมากกว่าอื่นมิได้มีการชี้ขาดให้ปฏิบัติกัน ส่วนการปฏิบัติจะทวีความรุนแรงขึ้นหรือลดลงนั้นเป็นปัญหาภายในของแต่ละประเทศ อย่างไรก็ตามก็ฝ่ายจีนขออย่าว่าจีนต้องการจะมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทยบนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันโดยสันติ จีนเข้าใจดีว่าไทยต้องการจะพัฒนาประเทศ ถ้าไทยยังไม่ไว้วางใจจีนก็ขอให้รอดูต่อไป ดูพฤติกรรมของจีนกับประเทศเพื่อนบ้านอื่นๆ ฝ่ายจีนขอให้ไทยเข้าใจว่าการยึดหลักปรัชญาของจีนนั้นมีได้เป็นยุทธวิธีหรือนโยบายชั่วคราว จีนจะปฏิบัติตาม ขณะนี้จีนเห็นว่าการไปมาหาสู่ระหว่างประชาชนเป็นความปรารถนาของทั้งสองฝ่าย เป็นการรอดูซึ่งกันและกันเพื่อให้ความเข้าใจบังเกิดขึ้น จีนมั่นใจว่าไทยจะไม่ผิดหวัง

๒.๔.๗ ปัญหาทหารจีนก๊กมินตั๋งในประเทศไทย

ระหว่างการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาเรื่องผู้ก่อการร้าย ฝ่ายจีนได้ยกเรื่องปัญหาทหารจีนก๊กมินตั๋งขึ้นมาพูดกลางคัน โดยกล่าวว่าทหารจีนก๊กมินตั๋งที่ตั้งรกรากอยู่ในประเทศไทยได้ไปก่อกวน ก่อการร้ายตามชายแดนภาคใต้ของจีนเหมือนกัน จีนพยายามบังคับตนเองไว้ และจีนไม่ถือว่าปัญหาทหารจีนก๊กมินตั๋งเป็นเงื่อนไขในการพัฒนาความสัมพันธ์กับไทย

ฝ่ายไทยกล่าวว่าทหารจีนก๊กมินตั๋งที่ตกค้างอยู่ในประเทศไทยภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองพื้นแผ่นดินใหญ่จีนไม่คิดว่าจะเป็นภัยต่อจีน รัฐบาลไทยได้เจรจากับรัฐบาลไต้หวันให้รับบุคคลเหล่านี้กลับไปแล้วเป็นจำนวนมาก ที่เหลืออยู่ก็แก่เฒ่าลูกหลานที่มีอยู่ฝ่ายไทยได้จัดนิคมให้เป็นหลักแหล่งและสนับสนุนให้เป็นเกษตรกรที่ดี เพราะพวกนี้เคยปลูกและค้าฝิ่นซึ่งเป็นยาเสพติดให้โทษที่เป็นภัยต่อสังคม พวกทหารจีนก๊กมินตั๋งที่กระทำการอันมิชอบด้วยกฎหมาย จะถูกปราบปรามโดยฝ่ายไทย ยกตัวอย่าง นาย Lo Sing-han ราชายาเสพติดให้โทษ ฝ่ายไทยจับได้และส่งตัวให้ฝ่ายพม่าดำเนินการทางกฎหมายเรียบร้อยแล้ว แต่ทหารจีนก๊กมินตั๋งที่ปฏิบัติการนอกประเทศนั้นฝ่ายไทยย่อมไม่สามารถที่จะควบคุมได้

ฝ่ายจีนกล่าวว่าพวกจีนก๊กมินตั๋งไม่เพียงแต่คัดค้านสาธารณรัฐประชาชนจีนมาเป็นเวลากว่า ๒๐ ปีแล้วเท่านั้นแต่คุกคามความปลอดภัยของจีนด้วย แต่จีน

ก็อดกลั่นไว้ ไทยจะดำเนินการเช่นใดต่อพวกจีนก็กมิตั้งนั้นย่อมอยู่ในดุลยพินิจของไทยเอง แต่ในหลักการไทยไม่ควรอนุญาตให้พวกจีนก็กมิตั้งคุกคามจีนในขณะที่ไทยกับจีนกำลังพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน

ฝ่ายไทยกล่าวว่าไทยระวังมิให้พวกจีนก็กมิตั้งก่อความไม่สงบอยู่แล้ว และขอให้จีนมั่นใจว่าไทยจะพยายามควบคุมบุคคลเหล่านี้มิให้กระทำการสิ่งที่มีชอบด้วยกฎหมายต่อไป

๒.๔.๘ วิทายุเสี่ยงประชาชนไทย

ฝ่ายไทยแสดงความยินดีที่สังเกตว่าวิทายุปักกิ่งได้เปลี่ยนแนวการออกข่าวเกี่ยวกับประเทศไทยไปมากแล้ว สำหรับสื่อมวลชนไทยนั้นไม่เอ่ยถึงสาธารณรัฐประชาชนจีนในทางร้ายเลย อย่างไรก็ตามฝ่ายไทยยังมีความข้องใจอยู่ว่าสถานีวิทายุเสี่ยงประชาชนไทยตั้งอยู่ในดินแดนจีนและดำเนินการกระจายเสียงโจมตีผู้นำไทยด้วยถ้อยคำหยาบคายเป็นเนืองนิจ บิดเบือนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับประเทศไทยหลายประการ ซึ่งไม่เป็นธรรมต่อรัฐบาลไทยและก่อให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีนด้วย รัฐบาลจีนจะมีความคิดอย่างไรเกี่ยวกับสถานีวิทายุเสี่ยงประชาชนไทยนั้นย่อมอยู่ในดุลยพินิจของจีนเอง แต่ฝ่ายไทยเห็นว่าหากสถานีวิทายุปักกิ่งจะไม่อ้างบทความของวิทายุเสี่ยงประชาชนไทยเลย ก็จะเป็นการริเริ่มในทางที่สร้างสรรค์

ฝ่ายจีนกล่าวว่าสถานีวิทายุเสี่ยงประชาชนไทยเป็นของคนไทยมิได้เป็นของรัฐบาลจีน ฉะนั้นจีนจึงจะเข้าไปแทรกแซงในกิจการของเขาไม่ได้ อันที่จริงจีนเองก็ถูกโจมตีโดยสถานีวิทายุเป็นจำนวนมาก เช่นวิทายุมอสโก วิทายุเสี่ยงอเมริกา สถานีวิทายุของพวกเซียงไคเช็ค เป็นต้น จีนไม่ให้ความสนใจต่อการกระจายเสียงของสถานีวิทายุเหล่านี้สัก เพราะถือว่าต่างก็พยายามโฆษณาให้คนเชื่อ บางคนก็เชื่อบางคนก็ไม่เชื่อ ชาวจีนบางคนก็คงจะเชื่อวิทายุต่างชาติที่โฆษณาโจมตีรัฐบาลจีนเหมือนกัน ฝ่ายจีนเสริมว่าพูดยากว่าสถานีวิทายุเสี่ยงประชาชนไทยตั้งอยู่ที่ไหนแน่ เช่นเดียวกับวิทายุเสี่ยงประชาชนพม่าและวิทายุภาษามาเลเซีย เป็นเรื่องของพรรคคอมมิวนิสต์ที่สนับสนุนกัน รัฐบาลจีนเองยังมิได้สำรวจไปให้ทั่วถึง

๒.๔.๙ ถนนจีนในลาว

ฝ่ายไทยไม่ทราบว่ายานที่จีนกำลังดำเนินการสร้างอยู่ทางภาคเหนือของลาวใกล้ชายแดนไทยจะใช้เพื่อการใด ไทยเป็นห่วงว่าจะใช้สำหรับการลำเลียงอาวุธมาให้ผู้ก่อการร้ายในประเทศไทย ไทยเข้าใจว่าเมื่อลาวสามารถตั้งรัฐบาลผสมขึ้นได้แล้วจีนจะมอบถนนให้แก่รัฐบาลผสมของลาว ขณะนี้มีข่าวว่ามีทหารจีนประจำการอยู่ในบริเวณนี้มากพอสมควร ไทยเข้าใจว่าทหารพวกนี้คงจะปฏิบัติการป้องกันถนนเท่านั้นแต่ก็มีผู้คิดไปในทางอื่นเหมือนกัน อย่างไรก็ตามไทยทราบว่าจีนได้ถอนกำลังบางส่วนกลับไปแล้วแต่ไม่ทราบข้อเท็จจริงที่แน่นอน ในแง่ที่ไทยหวังว่าจีนจะถอนทหารออกหมดและมอบถนนให้แก่รัฐบาลผสมของลาว

ฝ่ายจีนชี้แจงว่าจีนมีความตกลงกับลาวที่จะช่วยพัฒนาการคมนาคมของลาวให้เจริญ จีนมีทหารอยู่ในบริเวณนี้จริงซึ่งส่วนใหญ่เป็นกองกำลังทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยาน ทั้งนี้ เพราะประเทศลาวเคยอยู่ในภาวะสงครามเคยมีเครื่องบินทิ้งระเบิดสหรัฐบินอยู่เหนือภูมิประเทศเสมอ เมื่อมีการยุติการทิ้งระเบิดในลาวแล้วจีนก็สามารถถอนกำลังไปต่อ กลับประเทศได้บ้าง ฝ่ายจีนตั้งข้อสังเกตว่าฝ่ายไทยมีข่าวสารดีจึงทราบว่าจีนถอนกองกำลังบางส่วนออกจากลาวแล้ว ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการมอบถนนให้แก่ฝ่ายลาวนั้นจีนจะรอฟังการตัดสินใจของรัฐบาลผสมของลาวซึ่งอาจจะขอให้จีนอยู่สร้างถนนต่อก็ได้ จีนไม่เคยคิดว่าถนนที่จีนสร้างในลาวจะนำภัยมาสู่ประเทศไทย แต่ถ้าไทยมีส่วนร่วมในสงครามอินโดจีนถนนในลาวก็อาจจะไม่เป็นผลดีต่อไทยได้ เมื่อสงครามอินโดจีนสิ้นสุดลงและไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับลาว ถนนที่จีนสร้างในลาวก็จะเป็นทางหลวงแห่งสันติภาพ จีนขอให้ไทยอย่าได้เป็นห่วงต่อถนนที่จีนสร้างในลาว จีนเชื่อว่าสงครามอินโดจีนจะยุติลงในไม่ช้า ต่อไปไทยอาจจะสามารถใช้ถนนเหล่านี้ติดต่อกับทางภาคใต้ของจีนก็ได้

ฝ่ายไทยติงว่าบางกระแสข่าวอ้างว่าจีนดำเนินการสร้างถนนในลาวเกินข้อความในความตกลง

ฝ่ายจีนกล่าวว่าจีนปฏิบัติตามความตกลงกับลาวและจะไปสร้างถนนตามใจชอบในลาวไม่ได้

ฝ่ายไทยกล่าวว่าไทยมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสถานการณ์ในลาวเป็นอันมากเพราะลาวกับไทยเป็นพี่น้องกัน พูดภาษาเดียวกัน ฝ่ายไทยได้ถือโอกาสย้ำอีกครั้งหนึ่ง

ว่าไทยต้องการให้ลาวมีสันติภาพและเป็นกลางอย่างแท้จริง

ฝ่ายจีนกล่าวว่าจีนไม่ปรารถนาให้ประเทศที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงรพพกันและย้าว่าจีนต้องการจะพัฒนาประเทศซึ่งยากที่จะกระทำได้หากมีการรพพอยู่ใกล้ชายแดนจีน จีนเองปรารถนาให้ไทยกับลาวและไทยกับเขมรรยู่ร่วมกันโดยสันติ สุดท้ายฝ่ายจีนสรุปว่าความเห็นของไทยกับจีนที่เหมือนกันก็มีอยู่มาก ปัญหาที่ความเห็นไม่ตรงกันเป็นสิ่งที่ธรรมดา แต่คงจะมีการแก้ไขให้ตกไป จีนหวังว่าการที่ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นไม่ตรงกันบ้างจะไม่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ดีขึ้นต่อไป

๓. สรุปใจความจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างไทยกับจีน

๓.๑ จีนกับสหภาพโซเวียต

ฝ่ายจีนมีความเกลียดชังหาวระวางและเกรงกลัวสหภาพโซเวียตมากเกินคาด และได้ย้าถึงการที่สหภาพโซเวียตมีทหารตั้งอยู่ตามชายแดนจีนถึงล้านกว่าคนหลายครั้ง

๓.๒ จีนกับสหรัฐ

ฝ่ายจีนไม่พอใจที่มีกองกำลังทหารสหรัฐตั้งอยู่ในประเทศไทยหรือการที่ไทยกับสหรัฐเป็นภาคีในองค์การ สปอ. ตรงกันข้ามเมื่อฝ่ายไทยเอ่ยถึงเรื่องนี้ ฝ่ายจีนกลับหันไปพูดถึงภัยจากสหภาพโซเวียตและเมื่อฝ่ายไทยกล่าวถึงการถอนทหารสหรัฐออกจากประเทศไทยซึ่งอาจจะเปิดช่องทางให้สหภาพโซเวียตเข้ามามีอิทธิพลในภูมิภาคนี้ได้ ฝ่ายจีนกล่าวสวนมาว่าจะต้องพิจารณาเรื่องนี้ซึ่งเป็นการแปลกในเมื่อจีนมีนโยบายว่าทหารต่างชาติทั้งหมดควรจะถอนกลับสู่ประเทศของตน

๓.๓ จีนกับอินโดจีน

เป็นที่คาดได้ว่าในสวนลึกฝ่ายจีนต้องการให้สงครามในอินโดจีนยุติลงอย่างจริงจัง เพราะสงครามในอินโดจีนย่อมหมายความว่าจีนจะต้องแข่งกับสหภาพโซเวียตในการสนับสนุนฝ่ายคอมมิวนิสต์ ซึ่งจีนไม่อยู่ในฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีพอที่จะสู้กับสหภาพโซเวียตได้ นอกจากนั้นจีนต้องการให้ชายแดนทางใต้ของจีนตั้งอยู่ในความสงบในขณะที่จีนต้องเผชิญกับการคุกคามจากทางเหนืออย่างหนักอยู่แล้ว ด้วยเหตุนี้จึงเป็นที่คาดได้ว่าจีนคงจะไม่สนับสนุนเวียดนามเหนือให้แข่งกับเราเสมอไป และอันที่จริงในการสนทนากับไทย จีนออกปากแก้ตัวแทนเวียดนามเหนือเสมอ ท่าทีของจีนต่อสถานการณ์ในอินโดจีน

โดยทั่วไปนั้นอาจจะมีผลถึงความทะเยอทะยานของเวียดนามเหนือได้บ้างในที่สุด แต่ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับบทบาทของสหภาพโซเวียตด้วยโดยปริยาย

๓.๔ จีนกับชาวเงินปันทะเล

ฝ่ายจีนแถลงนโยบายสนับสนุนชาวเงินปันทะเลให้จงรักภักดีต่อรัฐบาลท้องถิ่น อีกครั้งหนึ่งและเน้นว่านโยบายของสาธารณรัฐประชาชนจีนเกี่ยวกับเรื่องนี้ไม่เหมือนกับของไต้หวัน แต่ฝ่ายจีนยังไม่ขอพูดถึงรายละเอียดของนโยบายเพราะขณะนี้ไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนยังมิได้มีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน

๓.๕ จีนกับองค์การ ECAFE

ฝ่ายจีนยังไม่พร้อมที่จะส่งเจ้าหน้าที่มาดูงานหรือมาเปิดสำนักงานผู้แทนถาวรประจำ ECAFE ทั้งนี้เพราะกระทรวงการต่างประเทศจีนขาดเจ้าหน้าที่ที่ชำนาญในงานของสหประชาชาติ

๓.๖ จีนกับพรรคคอมมิวนิสต์ไทย

สังเกตตามน้ำเสียงในการสนทนา กระทรวงการต่างประเทศจีนมีความลำบากใจที่บางส่วนในวงการชั้นนำของจีนให้ความสนับสนุนโดยตรงแก่พรรคคอมมิวนิสต์ไทย ผู้ก่อการร้ายในประเทศไทย ตลอดจนวิฤตภัยเสียงประชาชนไทย และเป็นที่คาดได้ว่าปัญหานี้เป็นปัญหานโยบายที่ทำให้ฝ่ายจีนเองแตกแยกกันเหมือนกัน ทั้งนี้ หาได้หมายความว่าฝ่ายหนึ่งของจีนไม่สนับสนุนพรรคคอมมิวนิสต์ไทย ซึ่งย่อมเป็นไปได้ เพราะพรรคคอมมิวนิสต์จีนจะต้องแถลงเสมอว่าสนับสนุนการปฏิวัติทั่วโลก แต่ปัญหาอยู่ที่ว่าจะเน้นการสนับสนุนทางอุดมการณ์และทางกำลังใจเท่านั้นหรือจะให้ความช่วยเหลือทางอาวุธยุทธโธปกรณ์ด้วย แนวนโยบายของจีนเกี่ยวกับเรื่องนี้จะชัดเจนขึ้นภายหลังการประชุมพรรคคอมมิวนิสต์จีนระดับชาติครั้งที่ ๑๐ หากรัฐบาลจีนชุดปัจจุบันสามารถจัดการประชุมได้

๓.๗ จีนกับจีนก๊กมินตั๋งในประเทศไทย

เมื่อฝ่ายจีนตกอยู่ในฐานะลำบากเกี่ยวกับเรื่องการสนับสนุนผู้ก่อการร้ายและวิฤตภัยเสียงประชาชนไทย จีนจะต้องยกเรื่องทหารจีนก๊กมินตั๋งขึ้นพูดเป็นการโต้ตอบเสมอ และแสดงความเห็นว่าไทยไม่ควรให้ทหารจีนก๊กมินตั๋งเข้าไปก่อการร้ายในประเทศจีน แต่อันที่จริงจีนไม่ถือว่าปัญหาทหารจีนก๊กมินตั๋งนี้เป็นอุปสรรคในการพัฒนาความสัมพันธ์กับไทย

๓.๘ ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างจีนกับไทย

เป็นที่คาดได้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนต้องการที่จะมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับไทย ทั้งนี้เป็นส่วนหนึ่งของนโยบายการต่างประเทศโดยทั่วไปของรัฐบาลจีนชุดปัจจุบัน ซึ่งไม่ต้องการให้จีนตกอยู่ในสภาพโดดเดี่ยวเช่นเมื่อก่อนปี ๒๕๑๔ และไม่ต้องการให้บรรดาประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นส่วนหนึ่งของการตึงเครียดจีนโดยสหภาพโซเวียต ด้วยเหตุนี้จีนจึงพยายามทุกวิถีทางที่จะพิสูจน์ให้ไทยเห็นว่าจีนมีท่าทีเป็นมิตรต่อไทย ทั้งที่จีนทราบดีว่าไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันและมีความหวาดระแวงต่อจีน เพราะจีนสนับสนุนผู้ก่อการร้ายไทย อย่างไรก็ตามจีนพร้อมที่จะระงับการตัดสินใจของไทยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ทางการทูต ในขณะเดียวกันจีนมีความยินดีที่จะแลกเปลี่ยนคณะนักกีฬาต่อไปและเริ่มแลกเปลี่ยนนักวิชาการทางการแพทย์กับไทย เพราะถือว่าเป็นการเชื่อมสัมพันธ์ไมตรีทั้งสิ้น

๓.๙ การค้าระหว่างไทยกับจีน

เป็นที่คาดได้ว่าสาธารณรัฐประชาชนจีนถือว่าการค้าจะช่วยปรับปรุงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนได้อีกขั้นหนึ่ง แต่จีนมีความลำบากใจเกี่ยวกับประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๐๒ เพราะจีนถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติต่อจีน โดยเลือกนำเข้าประเทศจีนโดยเฉพาะมาระบุในทางที่ไม่เป็นมงคล ซึ่งเป็นการดูหมิ่นสาธารณรัฐประชาชนจีนโดยปริยาย อย่างไรก็ตามจีนทราบว่าฝ่ายไทยกำลังพิจารณาเรื่องนี้อยู่ และหวังอย่างยิ่งว่าไทยจะยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับนี้เสียเพื่อความสัมพันธ์อันดีระหว่างไทยกับจีน

อนึ่ง ฝ่ายสาธารณรัฐประชาชนจีนย้ำเสมอว่าความสัมพันธ์ทางการทูตและทางเศรษฐกิจระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน จะไม่กระทบกระเทือนการค้าระหว่างไทยกับไต้หวัน

จึงขอกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

พลตรี

(ชาติชาย ชุณหะวัณ)

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ



นายแผน วรรณเมธี อธิบดีกรมการเมือง และ นายเดช บุญนาค หัวหน้ากองเอเชียตะวันออกเฉียง
บนรถไฟจากเซินเจิ้นไปกวางโจว วันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๑๖

รายนามคณะมนตรีแห่งประเทศไทย

- | | |
|-----------------------------|-----------------|
| 1. พล.ต.ท. ชูพงศ์ โสภะชาต | หัวหน้าคณะ |
| 2. ดร. อัมมะวดี วิวัฒน์ | รองหัวหน้าคณะ |
| 3. นายสมณ วรรณเมธี | ที่ปรึกษา |
| 4. นายเพชรศักดิ์ ชัยโสภณกุล | ผู้จัดการทั่วไป |
| 5. นายพจน์ เพ็ญ นันทะวดี | นายกประจำคณะ |
| 6. นายพิชัย วรรณพิน | ประจักษ์พันธ์ |
| 7. นายเชษฐ บุญนาค | ประจำคณะ |
| 8. พ.ต.อ. โกวิท ภูพานิช | ผู้อำนวยการคณะ |
| 9. นายเจริญ วรรณเมธี | ผู้ติดต่อ |
| 10. นายสมพงษ์ โสภณ | นักกีฬา |
| 11. นายสมป วัฒนสุวณ | นักกีฬา |
| 12. นายสุวัฒน์ วัฒนสุวณ | นักกีฬา |
| 13. นายศิลา ชูลา | นักกีฬา |
| 14. นายพรวิน ศุภนันทน | นักกีฬา |
| 15. นายสุวิมล จันทวิมล | นักกีฬา |
| 16. นายสุวิมล จันทวิมล | นักกีฬา |
| 17. นายสุวิมล จันทวิมล | นักกีฬา |

泰國羽球團名單表

- | | | |
|----|----|-----|
| 一 | 廖進 | 總教練 |
| 二 | 廖進 | 副教練 |
| 三 | 廖進 | 隊員 |
| 四 | 廖進 | 隊員 |
| 五 | 廖進 | 隊員 |
| 六 | 廖進 | 隊員 |
| 七 | 廖進 | 隊員 |
| 八 | 廖進 | 隊員 |
| 九 | 廖進 | 隊員 |
| 十 | 廖進 | 隊員 |
| 十一 | 廖進 | 隊員 |
| 十二 | 廖進 | 隊員 |
| 十三 | 廖進 | 隊員 |
| 十四 | 廖進 | 隊員 |
| 十五 | 廖進 | 隊員 |
| 十六 | 廖進 | 隊員 |
| 十七 | 廖進 | 隊員 |



คณะแบดมินตันไทย

เดินทางไปแข่งขันแบดมินตันสมัครเล่น

แห่งประเทศไทย

สิงหาคม 2516



จอมพล ประภาส จารุเสถียร

ประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย

巴得 • 乍會沙喃

泰國奧林匹克委員會主席

สาส์นจาก จอมพล ประภาส จารุเสถียร

ประเทศไทยได้มีเกียรติอันสูงส่ง ในการได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ

การแข่งขันโอลิมปิกเกมส์ ครั้งที่ 22 ซึ่งประเทศไทยได้มีโอกาสเป็นเจ้าภาพ



1. พล.ต.ท. ชูพงศ์ โสภะชาต



2. ดร. อัมมะวดี วิวัฒน์



3. นายสมณ วรรณเมธี



4. นายเพชรศักดิ์ ชัยโสภณกุล



5. นายพจน์ เพ็ญ นันทะวดี



6. นายเชษฐ บุญนาค



7. นายสุวัฒน์ วัฒนสุวณ



8. พ.ต.อ. โกวิท ภูพานิช



9. นายสมพงษ์ โสภณ



10. นายสุวิมล จันทวิมล



11. นายสุวิมล จันทวิมล



12. นายสุวิมล จันทวิมล



13. นายสุวิมล จันทวิมล



14. นายสุวิมล จันทวิมล



15. นายสุวิมล จันทวิมล



16. นายสุวิมล จันทวิมล



17. นายสุวิมล จันทวิมล

泰國以體育、智育、德育、為促進一切之運動，以及為現代青年訓練之基本。體育、與及國際性的運動會，也是為發展身心與促進各民相互瞭解之基礎。也從此發展國際間的關係，而中華人民與我國體壇得到成功的願望。

巴得 • 乍會沙喃

6.

ผลการเดินทางไปยัง

สาธารณรัฐประชาชนจีน

(เนื่องในโอกาสที่คณะผู้แทนไทยเดินทางไปเจรจาซื้อน้ำมัน)

ที่ กต. ๐๑๐๐/

เรื่อง ผลการเดินทางไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

อ้างถึง หนังสือสำนักเลขาธิการ ครม. ลับที่สุด ค่วนที่สุด ที่ สร.๐๒๐๒/๒๐๐๑๕
ลงวันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๖

ตามหนังสือที่อ้างถึง คณะรัฐมนตรีได้ลงมติอนุมัตินโยบายในการเจรจากับ
สาธารณรัฐประชาชนจีนตามที่กระทรวงการต่างประเทศเสนอมา เนื่องในโอกาสที่คณะ
ผู้แทนไทยเดินทางไปเจรจาซื้อน้ำมันโซล่าจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๑๙
- ๒๙ ธันวาคม ๒๕๑๖ ความละเอียดแจ้งอยู่แล้ว นั้น

บัดนี้ กระผมใคร่ขอกราบเรียนรายงานผลการเดินทางไปยังสาธารณรัฐประชาชน
จีน ดังต่อไปนี้

๑. การรับรอง

ฝ่ายจีนได้ให้การรับรองแก่กระผมและคณะอย่างเป็นทางการทุกขณะที่เป็นแขก
ของสภาส่งเสริมการค้าต่างประเทศของจีน ระหว่างวันที่ ๒๑ - ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖

ฝ่ายจีนได้จัดให้ นาย Chi I-fu รองประธานสภาส่งเสริมการค้าต่างประเทศสาขา

มณฑลกว่างตุง และนาย Chen Ping รองประธานสำนักงานกิจการระหว่างประเทศ มารับและส่งที่สถานีรถไฟนครกว่างเจาและสนามบินกว่างเจา

ที่กรุงปักกิ่ง นาย Hsiao Fang-chou รองประธานสภาส่งเสริมการค้าต่างประเทศ ของจีนและคณะได้มารับและส่งที่สนามบินปักกิ่ง

ฝ่ายจีนได้จัดให้คณะผู้แทนไทยเข้าพัก ณ โรงแรมปักกิ่ง ซึ่งเป็นโรงแรมชั้นหนึ่งของ กรุงปักกิ่งสำหรับการต้อนรับแขกเมือง

ระหว่างการพำนัก ณ กรุงปักกิ่ง นาย Wang Yao-ting ประธานสภาส่งเสริมการค้าต่างประเทศของจีนได้เป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำให้แก่คณะผู้แทนไทยในวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๑๖ และ ฯพณฯ Han Nien-lung รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ฝ่ายกิจการเอเชีย) ได้เป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำให้แก่คณะผู้แทนไทยในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๑๖ กระผมได้จัดการเลี้ยงตอบแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายจีนทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังประเทศจีนของคณะผู้แทนไทยครั้งนี้ เมื่อค่ำวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๖

คณะผู้แทนไทยได้เดินทางออกจากกรุงปักกิ่งเมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๑๖ และค้างแรมที่นครกว่างเจา ในการนี้ฝ่ายจีนได้จัดให้พักที่ Kwang-chon Guest House ซึ่งเป็นบ้านพักของรัฐบาลสำหรับแขกเมือง และในคืนวันนั้น นาย Chang Keng-sheng รองประธานคณะกรรมการปฏิบัติแห่งมณฑลกว่างตุงเป็นเจ้าภาพเลี้ยงอาหารค่ำให้แก่คณะผู้แทนไทย

๒. การเข้าพบเจรจากับผู้นำของจีน

คณะผู้แทนไทยได้เข้าพบเจรจากแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้นำของจีนตามรายการดังต่อไปนี้

๒.๑ นาย Wang Yao-ting ประธานสภาส่งเสริมการค้าต่างประเทศของจีน วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๑๖ เวลา ๐๙.๓๐ - ๑๐.๓๐ น. ณ สภาส่งเสริมการค้าต่างประเทศของจีน

๒.๒ ฯพณฯ Chen Chieh รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ วันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๑๖ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๖.๐๐ น. ณ กระทรวงการต่างประเทศ

๒.๓ ๖๖๖ Han Nien-lung รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ (ฝ่ายกิจการเอเชีย) วันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๑๖ เวลา ๑๐.๓๐ - ๑๒.๐๐ น. ณ กระทรวงการต่างประเทศ (รายการนี้เฉพาะข้าราชการกระทรวงการต่างประเทศ)

๒.๔ ประธานสภาส่งเสริมการค้าต่างประเทศของจีน วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๖ เวลา ๑๔.๓๐ ถึง ๑๕.๓๐ น. ณ สภาส่งเสริมการค้าฯ

๒.๕ ๖๖๖ Chou En-lai นายกรัฐมนตรีสาธารณรัฐประชาชนจีน ๖๖๖ Li Hsien-nien รองนายกรัฐมนตรี (ฝ่ายเศรษฐกิจและการคลัง) ๖๖๖ Chiao Kuan-hua รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๖ เวลา ๑๗.๐๐ - ๑๘.๑๕ น. ณ ทำเนียบรัฐบาล

นอกจากนี้ยังมีรายการปลีกย่อยอีกที่ผู้แทนไทยแยกไปเจรจารายละเอียดในระดับเจ้าหน้าที่กับฝ่ายจีน เช่นในส่วนที่เกี่ยวกับรายการสินค้าและวิธีซื้อขาย ตลอดจนการจ่ายทรัพย์สินผ่านธนาคารที่ทั้งสองฝ่ายรับรอง

๓. การเจรจาซื้อน้ำมันโซล่าจากจีน

กระผมได้ทราบผลการเจรจาซื้อน้ำมันโซล่าจากจีนในสาระสำคัญเพื่อ ๖๖๖ ทราบแล้ว (หนังสือ กระทรวงการต่างประเทศ ที่ กต. ๐๑๐๐/๔๓๔๑๒ ลงวันที่ ๓๐ ธันวาคม ๒๕๑๖) ในโอกาสนี้ กระผมใคร่ขอทราบรายละเอียดเพิ่มเติมบางประการในการเจรจา ดังนี้

ฝ่ายจีนได้ย้ำแต่แรกเริ่มการเจรจาที่กรุงปักกิ่งว่า น้ำมันโซล่าจำนวน ๕๐,๐๐๐ เมตริกตัน ที่จีนขายให้ไทยครั้งนี้ จีนคำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนเป็นใหญ่ และน้ำมันเป็นเพียง “สัญลักษณ์” ของความสัมพันธ์

อย่างไรก็ดี การเจรจาเกี่ยวกับราคาของน้ำมันในระดับเจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างหนักหน่วง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีข่าวว่าองค์การประเทศส่งน้ำมันออกฝ่ายอ่าวเปอร์เซียจะเพิ่มราคาน้ำมันหนึ่งเท่าตัวในวันที่ ๑ มกราคม ๒๕๑๗ ซึ่งทำให้ฝ่ายจีนยกราคาน้ำมันของตนขึ้นบ้างจนเกินขีดความสามารถของฝ่ายไทยจะซื้อได้ ฝ่ายไทยได้ต่อรองราคากับฝ่ายจีนอย่างเต็มที่และยอมซื้อน้ำมันในราคาที่แพงขึ้นอีกเล็กน้อย แต่ก็ขอให้ฝ่ายจีนตระหนักว่า จีนเองได้กล่าวว่าการขายน้ำมันให้ไทยครั้งนี้เป็นสัญลักษณ์ของความสัมพันธ์ระหว่าง

ไทยกับจีน ฉะนั้นฝ่ายไทยจึงเห็นว่าน้ำมันงวดนี้ควรจะเป็นการซื้อขายเพื่อมิตรภาพในราคา มิตรภาพอันจะเป็นมิตรที่ดีสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนต่อไป ส่วนการซื้อขาย หลังจากงวดนี้นั้นย่อมใช้ราคาตลาดโลกเป็นเกณฑ์ได้

ฝ่ายจีนได้รับข้อเสนอของฝ่ายไทยโดยดี และในบ่ายวันสุดท้ายที่คณะผู้แทนไทย อยู่ที่กรุงปักกิ่ง เมื่อฝ่ายจีนจัดให้คณะผู้แทนไทยเข้าพบนายกรัฐมนตรีโจว เอน-โล นรม. โจว เอน-โล ก็กล่าวว่าจะต้องให้การค้าระหว่างไทยกับจีนประสบความสำเร็จ และในส่วน ที่เกี่ยวกับการซื้อขายน้ำมันถึงแม้ว่าราคาตลาดโลกกำลังสับสน แต่ก็จะหาทางออกเกี่ยวกับราคาให้ได้ และจะไม่ปล่อยให้คณะผู้แทนไทยกลับมามือเปล่า เพราะการค้าระหว่าง ประเทศทั้งสองจะไม่ยุติลงด้วยน้ำมันเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ปล่อยให้จีนได้เห็นว่า หากมีการค้าต่อไปในอนาคตก็จะใช้ราคาตลาดโลกเป็นเกณฑ์ ซึ่งฝ่ายไทยเห็นด้วย

เมื่อนายกรัฐมนตรี โจว เอน-โล ได้แสดงท่าทีที่สร้างสรรค์เช่นนี้กับฝ่ายไทยแล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายจีนจึงได้ยอมรับข้อเสนอของฝ่ายไทยเกี่ยวกับราคา และยกเว้นข้อบกพร่อง ตกหล่น ซึ่งมีการลงนามกันที่สภาส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของจีนในวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นความตกลงฉบับแรกระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชน จีน

แต่โดยที่ฝ่ายจีนยอมขายน้ำมันโซล่าให้แก่ไทยในราคาต่ำกว่าราคาตลาดโลก ฝ่ายจีนจึงวิตกว่าหากตัวเลขเป็นที่รู้เห็นทั่วไป ประเทศอื่นก็จะกล่าวหาว่าฝ่ายจีนเลือกปฏิบัติให้แก่ไทยและจะมาขอซื้อในราคาเดียวกันบ้าง ฝ่ายจีนจึงให้ฝ่ายไทยรักษาราคา น้ำมันเป็นความลับโดยถือว่าเป็นราคาพิเศษเพื่อมิตรภาพ นอกจากนี้ ในความตกลงยังได้ระบุไว้อย่างชัดเจนอีกว่า ราคาซื้อขายน้ำมันระหว่างจีนกับไทยต่อไปข้างหน้าจะกำหนด ตามราคาตลาดโลก

๔. สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศโดยทั่วไป

๔.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหภาพโซเวียต ฝ่ายจีน มีความขมขื่นเกี่ยวกับสหภาพโซเวียตเป็นอันมากและหวาดระแวงในพฤติกรรมของสหภาพ โซเวียตทั่วโลกโดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย

นรม. โจว เอน-โล ถือว่าสหภาพโซเวียตสมัยปัจจุบันดำเนินนโยบายก้าวร้าวกว่า

ประเทศรัสเซียสมัยพระเจ้าปีเตอร์มหาราชเสียอีก นรม. โจว เอน-โล กล่าวว่า สหภาพโซเวียตเข้ายึดครองดินแดนมากมายเพื่อจะทำการรุกรานจีน ถึงแม้ว่าจีนไม่ได้ต่อต้านสหภาพโซเวียตแต่ประการใด สหภาพโซเวียตก็ได้พยายามกดขี่ข่มเหงจีนเป็นเวลา ๑๐ กว่าปีแล้ว แต่ไม่ประสบผลสำเร็จเพราะถูกจีนผลักดันออกไป ในอดีตสหภาพโซเวียตเคยทำสนธิสัญญาไว้กับจีนแต่ต่อมาก็ฉีกทิ้งเสีย ผู้เชี่ยวชาญที่สหภาพโซเวียตเคยส่งมาช่วยเหลือจีนก็ถูกเรียกกลับไป ด้วยเหตุนี้จีนจึงจำต้องพึ่งตนเองและต้องระมัดระวังเผด็จการของสหภาพโซเวียต

นรม. โจว เอน-โล กล่าวว่าประเทศไทยก็อยู่ในแนวหน้าของการคุกคามของสหภาพโซเวียตทางภูมิภาคเอเชียตะวันตก ซึ่งเป็นเขตที่สหภาพโซเวียตกำลังขยายอิทธิพลเข้ามาโดยผ่านอัฟกานิสถาน อินเดีย บังคลาเทศ และมหาสมุทรอินเดีย ด้วยเหตุนี้จึงรู้สึกยินดีที่บรรดาประชาชาติในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ระมัดระวังต่อภัยดังกล่าว

เมื่อคณะผู้แทนไทยเข้าพบรัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ หัน เนียน-หลุง นายหัน เนียน-หลุงก็กล่าวว่าทวีปเอเชียกำลังเผชิญการคุกคามจากสังคมนิยมโซเวียตซึ่งกระทบกระเทือนความมั่นคงของภูมิภาคนี้ นายหัน เนียน-หลุง ได้ยกเรื่อง “ระบบความมั่นคงร่วมกันแห่งเอเชีย” ซึ่งเป็นความคิดของรัฐบาลสหภาพโซเวียตขึ้นประนามว่าเป็นกลอุบายของสหภาพโซเวียตที่ถูกเปิดโปงแล้วโดยหลายประเทศ

รัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ หัน เนียน-หลุง ย้ำว่าสหภาพโซเวียตดำเนินการแทรกแซงบ่อนทำลายและก่อวินาศกรรมทั่วโลก และจะไม่ละเว้นการกระทำเช่นนี้ต่อประเทศไทย

๔.๒ ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับสหรัฐอเมริกา ฝ่ายจีนถือว่าสหรัฐเป็นอภิมหาประเทศ (Super Power) เช่นเดียวกับสหภาพโซเวียต และประเทศทั้งสองแข่งขันกันเป็นผู้นำของโลก นรม. โจว เอน-โล ตั้งข้อสังเกตว่าขณะนี้สหรัฐดูว่าจะเป็นฝ่ายรับและสหภาพโซเวียตเป็นฝ่ายรุก

อย่างไรก็ดี นรม. โจว เอน-โล ประการว่าสหรัฐยังมิได้ถอนกองกำลังออกไปจากเกาหลี ไต้หวัน ฟิลิปปินส์ ญี่ปุ่น และในประเทศไทยก็ยังคงกองกำลังทางอากาศไว้อย่างเข้มแข็งด้วย

เป็นที่น่าสังเกตว่า ฝ่ายจีนมิได้ใส่ใจในเรื่องฐานทัพสหรัฐในเอเชียโดยทั่วไป เพราะนายกรัฐมนตรีโจว เอน-โล ได้กล่าวต่อไปทันทีว่า ปัญหาที่เร่งด่วนคือประเทศเอเชีย จะรวมตัวกันได้อย่างไร และจะรักษาอิสรภาพไว้ได้อย่างไร

ฝ่ายจีนจะยกเรื่องฐานทัพสหรัฐในประเทศไทยขึ้นพูดโดยเฉพาะในกรณีอื่นมิใช่ กรณีความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหรัฐ

๔.๓ ความสัมพันธ์ระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับญี่ปุ่น รัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ หัน เนียน-หลุง ตั้งข้อสังเกตว่าญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ขาดทรัพยากรแต่ในขณะเดียวกันก็เป็นประเทศที่ดำเนินการแผ่ขยายทางเศรษฐกิจ การนี้นำไปสู่การแผ่ขยายทางการเมืองและแม้แต่การแผ่ขยายทางทหาร และในปัจจุบันก็ยังมีพวกขวาจัดที่นิยมทหารในรัฐบาลญี่ปุ่น ในอดีตจีนประสบภัยพิบัติจากการรุกรานของญี่ปุ่น ฉะนั้นจีนจึงไม่อยากจะให้ญี่ปุ่นกลับไปอยู่ภายใต้อิทธิพลของทหารอีกซึ่งอาจเป็นประโยชน์ต่อสหภาพโซเวียต

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างจีนกับญี่ปุ่น รัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศปรารถนาว่า จีนเคารพนับถือสัญญาการค้าที่ทำกับต่างประเทศโดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับราคาสินค้าเช่น ราคาน้ำมันดิบที่จีนขายให้ญี่ปุ่น เป็นต้น แต่นักธุรกิจญี่ปุ่นไม่เคารพนับถือสัญญาที่ทำไว้กับจีน เช่น ขณะนี้พยายามจะบิดพลิ้วขึ้นราคาปุ๋ยเคมีที่ทำสัญญาไว้กับจีน โดยอ้างว่าปุ๋ยเคมีเป็นผลผลิตจากน้ำมัน ราคาจึงต้องขึ้นกับราคาน้ำมันที่ญี่ปุ่นซื้อมาจากภาคตะวันออกกลาง

๕. สถานการณ์ทางการเมืองระหว่างประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๕.๑ สมาคมอาเซียน ฝ่ายไทยได้ย้ำในสำคัญและความเป็นปึกแผ่นของสมาคมอาเซียน และชี้แจงให้ฝ่ายจีนทราบถึงจุดประสงค์และความมุ่งหมายของสมาคมอาเซียนในการร่วมมือกันเพื่อสร้างเสถียรภาพและความเจริญให้แก่ภูมิภาค ฝ่ายไทยได้แจ้งให้ฝ่ายจีนทราบถึงวัตถุประสงค์ของปฏิญญากรุงเทพฯ ของประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลางด้วย

นรม. โจว เอน-โล กล่าวว่า จีนสนับสนุนสมาคมอาเซียนตลอดจนความคิดเกี่ยวกับสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลางแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศ

สมาชิกสมาคมอาเซียน แต่เน้นว่าความคิดนี้จะต้องใช้เวลาานกว่าจะประสบความสำเร็จ

เมื่อคณะผู้แทนไทยเข้าพบรัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ หัน เนียน-หลุง ฝ่ายไทยได้บรรยายด้วยการที่ประเทศเล็กๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้รวมกันก่อตั้งสมาคมอาเซียนขึ้นก็เพื่อที่จะหลีกเลี่ยงมิให้มีสภาวะสูญญากาศทางการเมืองในภูมิภาคในกรณีที่มาอำนาจถอนตัวออกไปจากเขตนี้ ทั้งนี้ เพื่อขมิกลางปฏิกิริยาของจีน รัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศจีนได้กล่าวทันทีว่า ภูมิภาคนี้ควรจะเป็นของประชาชนของบรรดาประเทศในภูมิภาคเท่านั้น และจีนจะต่อต้านความพยายามของสหภาพโซเวียตที่จะเข้ามาแทรกแซงอย่างแน่วแน่

๕.๒ สถานการณ์ในอินโดจีน

๕.๒.๑ ปัญหาอินโดจีนโดยทั่วไป ฝ่ายไทยได้แจ้งให้ฝ่ายจีนทราบวาประเทศไทยรวมกับประเทศสมาชิกสมาคมอาเซียนอีก ๔ ประเทศ ได้เชิญชวนประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีก ๕ ประเทศ มาร่วมประชุมสุดยอดเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์เกี่ยวกับอนาคตของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ข้อเสนอนี้ยังไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากปัญหาอินโดจีน

นรม. โจว เอน-ไล กล่าวว่าความสำเร็จของความคิดนี้ขึ้นอยู่กับการยุติสงครามในอินโดจีน ซึ่งขณะนี้ มีแนวโน้มไปในทางที่ดีแล้ว กล่าวคือ สหรัฐได้ถอนกำลังไปจากเวียดนามและยุติการทิ้งระเบิดเขมร

เมื่อฝ่ายไทยยกเรื่องเดียวกันนี้ขึ้นพูดกับรัฐมนตรีช่วยว่าการต่างประเทศ หัน เนียน-หลุง รรมช. ต. หัน เนียน-หลุง ได้กล่าวว่ากรณีเวียดนาม จีนถือว่าเป็นการรุกรานของสหรัฐ แต่จีนตระหนักดีว่ามีความคิดแตกต่างกันเกี่ยวกับเรื่องนี้ โดยทั่วไปแล้วจีนหวังว่าไทยจะไม่เข้าไปพัวพันกับการพิพาทในอินโดจีนและคลายตัวออกจากปัญหานี้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์แก่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาวอินโดจีนทั้ง ๓ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน

รมช. ต. หัน เนียน-หลุง เน้นว่าทั้งนี้เป็นข้อเสนอจากมิตรที่เป็นญาติพี่น้องกันด้วยเท่านั้น

๕.๒.๒ เขมร

ฝ่ายไทยกับฝ่ายจีนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเขมรอย่างกว้างขวางและตรงไปตรงมา

ฝ่ายไทยได้แจ้งให้ฝ่ายจีนทราบว่า ไทยกับเขมรมีความสัมพันธ์กันมาช้านาน ส่วนหนึ่งของเขมรก็เคยเป็นดินแดนไทยที่ถูกพรากไปโดยจักรวรรดินิยมฝรั่งเศส ต่อมาในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ ฝ่ายไทยได้ให้ความสนับสนุนต่อขบวนการกู้ชาติของชาวอินโดจีนรวมทั้งของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอด้วย ในปัจจุบันไทยอยากให้เขมรดำรงบูรณภาพแห่งดินแดนและความเป็นกลางของตนไว้

ฝ่ายไทยเสริมกล่าวว่า หากสหรัฐถอนตัวออกไปจากภูมิภาคนี้โดยสิ้นเชิง สหภาพโซเวียตก็จะมีโอกาสเข้ามาแทนที่ โดยเฉพาะในเขมร ฝ่ายโซเวียตจับตามองกำลังเสมออยู่แล้วและหมายจะใช้เป็นฐานทัพเรือของตน ซึ่งหากกำลังสมตกเป็นของสหภาพโซเวียต อาวไทยก็จะถูกปิดอันตรายนี้จะกระทบกระเทือนความมั่นคงของมาเลเซียและสิงคโปร์ด้วย

นรม. โจว เอน-โล กล่าวว่า ทางที่ดีที่สุดสำหรับเขมรก็คือปล่อยให้ชาวเขมรแก้ปัญหาตนเองโดยปราศจากการแทรกแซงจากกองกำลังต่างประเทศ การต่อต้านของฝ่ายสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอต่อฝ่ายลอนดอนก็อาศัยประชาชนภายในประเทศเป็นส่วนใหญ่ และเมื่อก่อนปี ๒๕๑๓ ไม่มีใครเชื่อว่าชาวเขมรจะมีปฏิกริยารุนแรงถึงขนาดนี้ต่อพวกอเมริกัน

นรม. โจว เอน-โล กล่าวต่อไปว่า สำหรับประเทศไทยนั้นพัวพันอยู่กับเหตุการณ์เพราะมีการใช้ฐานทัพอากาศในประเทศไทย แต่ถ้าปล่อยชาวเขมรให้อยู่ตามลำพังแล้วเขาจะแก้ปัญหาตนเองได้ และต่อไปก็จะเป็นมิตรกับไทย

นรม. โจว เอน-โล เสริมว่า สำหรับภัยจากสหภาพโซเวียต หากการต่อต้านของชาวเขมรมีชัยพวกโซเวียตก็จะไม่สามารถเข้าไปแทรกแซงได้ ด้วยเหตุนี้สหภาพโซเวียตจึงต้องเปลี่ยนทิศทาง ทำท่าหน้าไหว้หลังหลอก รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอแต่ยังมีสถานทูตอยู่ที่กรุงพนมเปญและพยายามที่จะจัดให้พวกเขมรแดงเจรจากับลอนดอน

ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ รมช. ต่างประเทศ หัน เนียน-หลุง ฝ่ายไทยยืนยันว่า ไทยเคารพหลักการไม่แทรกแซงซึ่งกันและกันแห่งการประชุมบันดุงและประสงค์ที่จะให้ชาวเขมรตกลงปัญหาระหว่างกันเอง ประเทศไทยกับประเทศเอเชียเกือบทั้งหมดเห็นด้วยกับหลักการนี้ ฉะนั้นประเทศไทยกับประเทศเอเชียเกือบทั้งหมดจึงไม่เห็นด้วยกับการที่สหประชาชาติจะตัดสินว่าใครเป็นผู้แทนของเขมรในสหประชาชาติเพราะการพิจารณารับรองรัฐบาลพลัดถิ่นเป็นการแทรกแซงในกิจการภายในของประเทศ แต่ถ้าสมเด็จพระสันตปาปาจะรับรองรัฐบาลไทยก็จะเป็นการแทรกแซงในกิจการภายในของประเทศไทย

ฝ่ายไทยเสริมกล่าวว่าด้วยว่า อันที่จริงฝ่ายไทยกับสมเด็จพระสันตปาปาก็ใกล้ชิดกัน เพราะรัฐบาลไทยเข้าบ้านของพระบิดาของสมเด็จพระสันตปาปาเป็นสถานเอกอัครราชทูต ณ กรุงพนมเปญ และเลี้ยงดูพระบิดาและพระสวามีเมื่อเสด็จผ่านกรุงเทพฯ ไปยังประเทศจีนเมื่อปีที่แล้ว

รมช. ต. หัน เนียน-หลุง กล่าวว่า รัฐบาลของสมเด็จพระสันตปาปาได้เป็นรัฐบาลพลัดถิ่นเพราะตั้งอยู่ในดินแดนเขมร และสมเด็จพระสันตปาปา ก็ได้เสด็จมาตรวจราชการเมื่อไม่นานมานี้ แต่ที่มีได้ประท้วงว่าราชการอยู่ในดินแดนเขมรก็เพราะทรงปฏิบัติหน้าที่ของประมุขในต่างประเทศต่างหาก

หลังจากนี้ ฝ่ายจีนปรารถนาว่า มีทหารไทยอยู่ในเขมรหรือไม่ และกล่าวต่อไปว่า สิ่งที่รัฐบาลไทยควรทำคืออย่าเข้าไปพัวพันในกิจการเขมร และหากพัวพันแล้วก็จะกลายเป็นความพัวพันนั้นเสีย ฝ่ายจีนเน้นว่าการตัดสินใจย่อมขึ้นอยู่กับฝ่ายไทย

ฝ่ายไทยกล่าวว่า ไทยไม่มีทหารในเขมรและเสริมว่าไทยไม่ต้องการจะเข้าไปพัวพันในกิจการของเพื่อนบ้านแต่ความพัวพันนี้มีมาช้านานในประวัติศาสตร์

ฝ่ายจีนรับว่า ไทยกับจีนมีความเห็นไม่ตรงกันเกี่ยวกับเขมร เพราะจีนสนับสนุนรัฐบาลของสมเด็จพระสันตปาปาเป็นรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายแต่ไทยสนับสนุนลอนดอน ฝ่ายจีนกล่าวว่าแต่ฝ่ายไทยจะหันมาให้ความเห็นอย่างจริงจังวันหนึ่ง

๕.๒.๓ ลาว

ทั้ง นรม. โจว เอน-โล และ รมช. ต่างประเทศ หัน เนียน-หลุง ได้ถามถึงทหารไทยลาว นรม. โจว เอน-โล ถามถึงข่าวว่าไทยจะถอนทหารออกจากลาวในเดือน

กันยายน ๒๕๑๗ ซึ่งฝ่ายไทยตอบว่า ไทยได้ถอนทหารอาสาสมัครบางหน่วยจากลาวเมื่อมีการตกลงระหว่างเจ้าสุวรรณหงษ์กับเจ้าสุภานุวงศ์ และเสริมว่าเจ้าสุวรรณหงษ์มีความยินดีมากเกี่ยวกับนโยบายของจีนในลาว ซึ่งรัฐบาลไทยก็สรรเสริญเช่นกัน

นรม. โจว เอน-โล แสดงความหวังว่าลาวจะสามารถตั้งรัฐบาลผสมสำเร็จปีนี้ และเสริมว่าสถานการณ์รัฐสภาจะเปลี่ยนแปลงค่อนข้างเชื่องช้าในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

๕.๒.๔ เวียดนามเหนือ

ฝ่ายไทยเอ่ยถึงเวียดนามเหนือระหว่างการสนทนาเกี่ยวกับการประชุม ๑๐ ชาติ แห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับ รมช. ต. หัน เนียน-หลุง ซึ่งฝ่ายไทยอธิบายว่ามีวัตถุประสงค์ที่จะอำนวยความสะดวกให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดเป็นกลาง เพื่อสหรัฐจักได้สามารถถอนตัวออกไปจากภูมิภาค แต่ในการนี้มีกฎเกณฑ์ที่เปิดไม่ได้ คือ เวียดนามเหนือ

ฝ่ายจีนได้หลีกเลี่ยงการพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามเหนือ เพียงแต่กล่าวว่า ไทยกับเวียดนามเหนือจะหันมาเข้าใจกันได้สักวันหนึ่ง

๖. ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน

ในการเข้าเยี่ยมคำนับ นรม. โจว เอน-โล ฝ่ายไทยได้ถือโอกาสส่งข้อความปรารณาติจาก ฯพณฯ นรม. และ ฯพณฯ รมว. กต. ที่มีต่อ นรม. จิน อีกทั้งยังได้มอบบัตรพระนามกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ที่ทรงมีไปยัง นรม. จินด้วย

นอกจากนี้ ฝ่ายไทยได้ขอบคุณฝ่ายจีนที่ได้ต้อนรับคณะผู้แทนไทย ๕ คณะที่ได้เดินทางไปยังประเทศจีน นับตั้งแต่เดือนกันยายน ๒๕๑๕ เป็นต้นมา

นรม.โจว เอน-โล ได้ส่งความปรารณาติมากราบทูลกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงศ์ กราบเรียน ฯพณฯ นรม. และเรียน ฯพณฯ รมว. กต. สำหรับเสด็จในกรมฯ นราธิปฯ นั้น นรม. โจว เอน-โล ได้พูดถึงอย่างอบอุ่นว่าเคยร่วมงานกันมาในสมัยการประชุมบันดุงและการประชุม ณ กรุงเจนีวา เกี่ยวกับลาว

นรม. โจว เอน-โล กล่าวต่อไปว่า ฝ่ายจีนขอบคุณมิตรจิตของฝ่ายไทยในการต้อนรับคณะนักกีฬาเทเบิลเทนนิสคราวที่เดินทางมาเล่นที่กรุงเทพฯ เมื่อเดือนมิถุนายน ๒๕๑๖

นรม. โจว เอน-โล เสริมว่า ทราบว่า ฯพณฯ พลอากาศเอกทวี จุลทรัพย์
ใคร่จะเดินทางไปเยือนจีนในฐานะประธานคณะกรรมการโอลิมปิกแห่งประเทศไทย
ซึ่งท่านเชื่อฝ่ายจีนยินดีที่จะให้การต้อนรับ

๖.๑ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวัน

นรม. โจว เอน-โล แสดงความยินดีที่ฝ่ายไทยได้แถลงว่าจีนมีเพียงจีนเดียว และ
กล่าวต่อไปว่า ฝ่ายจีนเข้าใจดีว่ากระบวนการเปลี่ยนการรับรองไต้หวันไปเป็นการรับรอง
สาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องใช้เวลา

ฝ่ายไทยกล่าวว่า ไทยกับจีนเป็นชาติที่เป็นญาติพี่น้องกันและมีความสัมพันธ์กัน
มากกว่า ๒,๐๐๐ ปี ความสัมพันธ์นี้ขาดไปเพียง ๒๐ ปีเท่านั้น ในอดีตความสัมพันธ์ทางการ
ทูตระหว่างชาติทั้งสองไม่จำเป็นเพราะเป็นญาติพี่น้องกัน และสถานทูตจีนเพิ่งเปิดที่
กรุงเทพฯ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ หลังจากนั้นความยากลำบากก็เกิดขึ้นมีความ
แตกแยกและมีปัญหาเกี่ยวกับสัญชาติ อย่างไรก็ตาม ฝ่ายไทยคำนึงถึงความสัมพันธ์กับจีน
อยู่เสมอและกำลังดำเนินการปรับปรุงความสัมพันธ์เป็นขั้นๆ ในส่วนที่เกี่ยวกับความ
สัมพันธ์ทางการทูตกับไต้หวันนั้น ขณะนี้รัฐบาลได้เรียกเอกอัครราชทูต ณ ไทเป กลับและ
โอนตำแหน่งไปที่อื่นแล้ว คงเหลือเพียงอุปทูตผู้รักษาราชการเท่านั้น

เมื่อคณะผู้แทนไทยเข้าพบ รมช. ต่างประเทศ หัน เนียน-หลุง นายหัน เนียน-หลุง
ได้กล่าวว่าความสัมพันธ์ปกติ กล่าวคือ ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับจีนจะ
สัมฤทธิ์ผลได้ก็ด้วยความเพียรพยายามของทั้งสองฝ่ายที่จะทำให้เกิดสภาวะแห่งความเข้าใจ
ซึ่งกันและกัน จีนไม่รีบร้อนและรอได้ จีนทราบดีว่าต้องใช้เวลาและขอให้ฝ่ายไทยได้โปรด
เข้าใจว่าจีนจะไม่บีบบังคับ

เมื่อฝ่ายไทยได้แจ้งให้ทราบถึงสถานภาพปัจจุบันของผู้แทนทางการทูตของไทย
ที่ไทเป รมช. ต. หัน เนียน-หลุง ได้แสดงความยินดีและแสดงความหวังว่าฝ่ายไทย
จะพิจารณาค่อยๆ ปรับปรุงความสัมพันธ์ที่เป็นทางการกับไต้หวันในทางอื่นอีก เช่น
ความสัมพันธ์ ที่เป็นทางการทางกีฬาและทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

๖.๒ ทหารจีนก็กมิตั้ง

ระหว่างการสนทนาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวัน นรม. โจว เอน-โล

ได้ปรากฏว่า จอมพลประภาสฯ ได้ลี้ภัยไปอยู่ไต้หวัน และถามว่า พวกทหารจีนก็มึนตั้ง จะไม่ช่วยจอมพลประภาสฯ ลอบสังหารฝ่ายตรงกันข้ามกับจอมพลประภาสฯ หรือ

ฝ่ายไทยกล่าวว่าพวกทหารจีนก็มึนตั้งสนใจแต่ในการซื้อขายยาเสพติดให้โทษ เท่านั้น คงไม่เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการภายในของไทย และเมื่อปีที่แล้วฝ่ายไทยก็ได้จับผู้นำของพวกนี้คนหนึ่งคือนาย Lo Hsing-han ส่งกลับไปให้ทางการพม่าดำเนินการต่อไปแล้ว

นรม. โจว เอน-โล กล่าวว่า จีนไม่แยแสต่อทหารจีนก็มึนตั้งซึ่งเป็นพวกโจรธรรมดาเท่านั้น แต่พวกนี้อาจก่อความยากลำบากให้แก่ทางการไทยได้

๖.๓ ปัญหาชาวจีนโพ้นทะเล

สืบเนื่องจากการสนทนาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับไต้หวันและเรื่องทหารจีนก็มึนตั้ง นรม. โจว เอน-โล ได้กล่าวถึงปัญหาชาวจีนโพ้นทะเลซึ่ง นรม. จิน ให้ความสนใจเป็นพิเศษ เพราะได้หวนกลับมากล่าวถึงอีกหลายครั้งระหว่างการสนทนา

นรม. โจว เอน-โล กล่าวว่าปัญหาชาวจีนโพ้นทะเลนี้แก้ไขง่ายโดยการไม่อนุญาตให้ถือสองสัญชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีนเคยทำสัญญาในขณะนี้กับรัฐบาลอินโดนีเซียสมัยประธานาธิบดีซูการ์โน แต่ไม่สามารถทำสัญญาเช่นเดียวกันกับประเทศอื่น

นรม. โจว เอน-โล กล่าวต่อไปว่า ชนเชื้อชาติจีนที่ถือสัญชาติไทยเป็นคนไทย ลูกจีนที่เกิดในประเทศไทยก็มีสัญชาติไทยเช่นเดียวกัน

นรม. โจว เอน-โล อธิบายว่า ชาวจีนโพ้นทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลายเป็นปัญหาใหญ่ก็เพราะการยุบของไต้หวัน ไต้หวันอ้างอิทธิพลเหนือชาวจีนโพ้นทะเล ๒๐ ล้านคนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เพราะไต้หวันเองมีพลเมือง ๑๐ ล้านกว่าคนเท่านั้น นอกจากนี้ ไต้หวันต้องการให้ชาวจีนโพ้นทะเลที่ร่ำรวยไปลงทุนที่ไต้หวัน

นรม. โจว เอน-โล อธิบายต่อไปว่า รัฐบาลก็มึนตั้งสมัยที่ตั้งอยู่ ณ กรุงนานกิง เคยมีคณะกรรมการกิจการชาวจีนโพ้นทะเลเพื่อหาทุนทรัพย์จากชาวจีนในต่างประเทศ ภายหลังการปลดแอก ฝ่ายสาธารณรัฐประชาชนจีนจึงตั้งคณะกรรมการกิจการชาวจีนโพ้นทะเลขึ้นบ้าง แต่ได้ยุบไปเมื่อ ๗ ปีที่แล้วเพื่อหลีกเลี่ยงการเข้าใจผิด และขณะนี้กิจการชาวจีนโพ้นทะเลเป็นความรับผิดชอบของกระทรวงการต่างประเทศ

นรม. โจว เอน-โล เสริมว่า ชาวจีนโพ้นทะเลในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เองก็ได้ช่วยให้สถานการณ์ดีขึ้น เพราะพวกนี้อ่อนรักรัศนิยมอย่างยิ่ง ไม่ยอมปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ท้องถิ่นเลย

ฝ่ายไทยได้ชี้แจงให้ทราบว่า ไทยไม่มีปัญหาชาวจีนโพ้นทะเลเพราะชาวไทยกับชาวจีนแต่งงานกัน ดำเนินวิถีชีวิตเหมือนกัน นับถือศาสนาเดียวกันจนดูไม่ออกว่าใครเป็นไทยใครเป็นจีน

นรม. โจว เอน-โล แสดงความยินดีว่าชาวไทยกับชาวจีนผสมกลมกลืนกันดี และชาวจีนก็กลายเป็นบุคคลสัญชาติไทย

นรม. โจว เอน-โล บรรยายว่า อยากให้ไทยช่วยชักจูงมิให้มาเลเซียกับสิงคโปร์ลำบากใจเกี่ยวกับเรื่องนี้

ในที่สุด นรม. โจว เอน-โล ย้ำว่า ปัญหาจีนโพ้นทะเลจะตกลงได้ด้วยความตกลงเมื่อมีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกันแล้ว

๖.๔ กองกำลังสหรัฐในประเทศไทย

ฝ่ายไทยได้ขิมलगปฏิกริยาของจีนต่อกองกำลังสหรัฐในประเทศไทย โดยกล่าวว่าได้มีการถอนกำลังสหรัฐออกจากประเทศไทย ๒ งวดในปี ๒๕๑๖

นรม. โจว เอน-โล กล่าวว่า จีนเข้าใจความลำบากของไทยเกี่ยวกับเรื่องนี้ และเข้าใจว่าสหรัฐจะค่อยๆ ถอนออกไปไม่ใช่ถอนออกไปทั้งหมดอย่างกะทันหัน

เมื่อคณะผู้แทนไทยเอ่ยถึงเรื่องนี้กับ รมช. ต่างประเทศ หัน เนียน-หลุง นายหัน เนียน-หลุง ก็ได้มีปฏิกริยาเลย

๖.๕ ความร่วมมือระหว่างไทยกับจีนในสหประชาชาติ

ฝ่ายไทยได้ถือโอกาสขอบคุณฝ่ายจีนที่ได้สนับสนุนการสมัครเข้าเป็นสมาชิกของไทยในคณะกรรมการบริหารของคณะกรรมการสิทธิการเศรษฐกิจและสังคม (ECOSOC) และในคณะมนตรีองค์การเกษตรและอาหาร (FAO) แห่งสหประชาชาติ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๖

ฝ่ายไทยได้แสดงความหวังว่าจีนจะมาเปิดสำนักงานถาวรประจำคณะกรรมาธิการเศรษฐกิจสำหรับเอเชียและตะวันออกไกล (ECAFE) ณ กรุงเทพฯ ในเร็ววันนี้

ฝ่ายจีนกล่าวว่า ขณะนี้จีนกำลังประสบความลำบากในการเปิดคณะผู้แทนใหม่ในต่างประเทศเพราะขาดเจ้าหน้าที่ที่เหมาะสมในขณะที่จีนกำลังต้องขยายกิจการในต่างประเทศอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง

ฝ่ายไทยได้แสดงความเห็นใจต่อฐานะของจีนและกล่าวย้ำว่าไทยกับจีนจะมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดในสหประชาชาติต่อไป

๖.๖ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนทางการกีฬาและทางวิชาการ

นรม. โจว เอน-โล ได้ขอบคุณฝ่ายไทยที่สนับสนุนสมาชิกภาพของสาธารณรัฐประชาชนจีนในการประชุมสหพันธ์เอเชียนเกมส์ ณ กรุงเตหะราน เมื่อเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ โดยมีได้ส่งผู้แทนไปร่วมประชุม

รมช. ต่างประเทศ หัน เนียน-หลุง แสดงความคิดเห็นว่า การแลกเปลี่ยนทางการกีฬา วัฒนธรรมและวิชาการช่วยสร้างสภาวะแห่งความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างไทยกับจีน นายหัน เนียน-หลุง กล่าวว่า จีนจะส่งคณะนักกีฬาจีนมาเล่นในประเทศไทยอีก เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับคณะนักกีฬาไทยที่ได้เดินทางไปแข่งขันที่ประเทศจีน แต่ทั้งนี้จีนจะปรึกษาหารืออย่างฉันทมิตรกับไทยเสียก่อนและจะไม่ยัดเยียดคณะใดๆ ให้ฝ่ายไทยต้อนรับ

ฝ่ายไทยได้ยืนยันในคำเชิญให้ฝ่ายจีนส่งคณะนักกีฬาแบดมินตันมาแข่งขันเพื่อเชื่อมสัมพันธ์กับไทย และได้กล่าวด้วยว่า ไทยพร้อมที่จะส่งคณะนักกีฬาบาสเกตบอลไปแข่งขันที่ประเทศจีนและต้อนรับคณะนักกีฬากายกรรมจีนในประเทศไทยเป็นการตอบแทน

ฝ่ายไทยขอบคุณฝ่ายจีนที่ได้เชิญคณะผู้แทนทางการแพทย์ไทยให้ไปเยือนจีนและกล่าวว่าไทยพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนคณะนักวิชาการประเภทอื่นกับจีนด้วย เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตร ดังปรากฏข่าวในการประชุมองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติเมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๖ คณะผู้แทนจีนได้เชิญชวนอย่างไม่เป็นทางการให้เจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไทยเดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนเพื่อศึกษาและดูงานการพัฒนาการเกษตรของจีน

นอกจากนี้ ฝ่ายไทยได้เสนอให้มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์มหาวิทยาลัยระหว่างประเทศทั้งสองด้วย

๖.๗ การค้าระหว่างไทยกับจีน

ในการเข้าพบรัฐมนตรีช่วยว่าการค้าต่างประเทศ ฝ่ายไทยได้แจ้งให้ฝ่ายจีนทราบว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๓ ซึ่งห้ามมิให้นำสินค้าที่ผลิตหรือมีกำเนิดในประเทศจีนเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยแล้ว แต่การนี้จะต้องเป็นไปตามกระบวนการแห่งกฎหมายไทยซึ่งจะต้องใช้เวลา

ฝ่ายจีนแสดงความยินดีว่าฝ่ายไทยกำลังดำเนินการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๓ และได้แจ้งให้ฝ่ายไทยทราบถึงหลักการ ๓ ประการของจีนในการติดต่อกับค้าขายกับต่างประเทศ กล่าวคือ

๑. เป็นการค้าซึ่งเสมอภาคโดยไม่มีทางเลือกปฏิบัติ
๒. เป็นการค้าซึ่งทั้ง ๒ ประเทศต่างได้รับประโยชน์ร่วมกัน
๓. เป็นการค้าโภคภัณฑ์ซึ่งแต่ละฝ่ายมีความต้องการ

ฝ่ายไทยกล่าวว่า ฝ่ายไทยมีความประสงค์ที่จะค้ากับจีนโดยที่รัฐบาลควบคุมพ่อค้า ทั้งนี้เพื่อที่จะได้สามารถควบคุมให้พ่อค้าปฏิบัติตามสัญญาและควบคุมคุณภาพของสินค้าด้วย

ฝ่ายจีนกล่าวว่า จีนเคารพในสัญญาที่ทำขึ้นเสมอและรับรองในคุณภาพสินค้าจีนได้

ฝ่ายไทยได้เชิญคณะผู้แทนการค้าจีนให้มาเยือนประเทศไทย ซึ่งฝ่ายจีนรับด้วยความยินดีและกล่าวว่าเจ้าหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายอาจปรึกษาหารือเกี่ยวกับกำหนดการในอนาคตต่อไป

๖.๗.๑ การส่งเสริมการค้าระหว่างไทยกับจีน

คณะเจ้าหน้าที่ไทยซึ่งประกอบด้วย ปลัดกระทรวงพาณิชย์ รองอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ และกงสุลใหญ่ ณ เมืองฮ่องกง ได้ไปประชุมปรึกษากับคณะเจ้าหน้าที่สาธารณรัฐประชาชนจีน ว่าด้วยการส่งเสริมการค้าระหว่าง

ประเทศทั้งสอง ณ กระทรวงการค้าต่างประเทศ กรุงปักกิ่ง เมื่อวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๑๖ ซึ่งฝ่ายจีนมีนายจาง ชินเฉิน (Chang Hsin-chen) รองอธิบดีในกระทรวงการค้าต่างประเทศ เป็นหัวหน้าในการประชุมปรึกษาดังกล่าว

๗. สรุปผลการเจรจาระหว่างไทยกับจีน

๗.๑ การเจรจาซื้อน้ำมันโซล่าจากจีน

ฝ่ายไทยกับฝ่ายจีนได้ลงนามในความตกลงว่าด้วยการขายน้ำมันโซล่าของจีนให้แก่ประเทศไทย เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๑๖ ซึ่งเป็นความตกลงฉบับแรกระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน

การเจรจาได้ประสบความสำเร็จเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายไทยหลังจากที่มีการต่อรองราคากันอย่างหนักหน่วง และหลังจากที่ นรม. โจว เอน-โล ได้แสดงท่าทีที่สร้างสรรค์ว่าต้องการให้การค้าระหว่างไทยกับจีนประสบความสำเร็จ

ฝ่ายจีนได้ขายน้ำมันโซล่าจำนวน ๕๐,๐๐๐ เมตริกตันให้แก่ไทยในราคาพิเศษเพื่อมิตรภาพ จึงได้ขอให้เก็บราคาเป็นความลับและฝ่ายจีนย้ำว่าการซื้อขายน้ำมันระหว่างไทยกับจีนในอนาคตจะกำหนดราคาตามราคาตลาดโลก

๗.๒ สหภาพโซเวียต

ฝ่ายจีนมีความขมขื่นเกี่ยวกับสหภาพโซเวียตเป็นอันมากและหวาดระแวงในพฤติกรรมของสหภาพโซเวียตทั่วโลก โดยเฉพาะในภูมิภาคเอเชีย

ฝ่ายจีนย้ำว่า สหภาพโซเวียตดำเนินการแทรกแซงบ่อนทำลายและก่อวินาศกรรมทั่วโลก และจะไม่ละเว้นการกระทำดังกล่าวในประเทศไทย

๗.๓ สหรัฐ

ฝ่ายจีนถือว่าสหภาพโซเวียตกับสหรัฐแข่งขันกันเป็นผู้นำของโลก แต่ในปัจจุบันสหรัฐเป็นฝ่ายรับและสหภาพโซเวียตเป็นฝ่ายรุก

ฝ่ายจีนมิได้ประณามการที่สหรัฐมีกองกำลังตั้งอยู่ในเกาหลีใต้ หวัน ฟิลิปินส์ และญี่ปุ่น

๗.๔ อินโดจีน

ฝ่ายจีนเห็นว่าการที่สหรัฐใช้ฐานทัพอากาศในประเทศไทย ทำให้ไทยพัวพันกับเหตุการณ์ในอินโดจีน

ฝ่ายจีนรับว่าความคิดของไทยกับจีนไม่ตรงกันในส่วนที่เกี่ยวกับเขมร

ฝ่ายจีนหลีกเลี่ยงการพูดถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับเวียดนามเหนือเพียงกล่าวว่าไทยกับเวียดนามเหนือจะหันมาเข้าใจกันสักวันหนึ่ง

ฝ่ายจีนแสดงความหวังว่าไทยจะไม่พัวพันกับการพิพาทในอินโดจีน และคลายตัวออกจากปัญหาอื่นจะเป็นประโยชน์แก่ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับชาวอินโดจีนทั้ง ๓ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน

ฝ่ายจีนเน้นว่า ทั้งนี้เป็นข้อเสนอจากมิตรที่เป็นญาติพี่น้องกันด้วยเท่านั้น

๗.๕ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน

ฝ่ายจีนเข้าใจดีว่ากระบวนการเปลี่ยนการรับรองได้หันไปเป็นการรับรองสาธารณรัฐประชาชนจีนจะต้องใช้เวลา ซึ่งจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็ด้วยความเพียรพยายามของทั้งสองฝ่ายที่จะยังให้เกิดสถานะแห่งความเข้าใจซึ่งกันและกัน จีนไม่รีบร้อนและรอได้ และขอให้ฝ่ายไทยได้โปรดเข้าใจว่าจีนจะไม่ยึดเยียดความคิดของจีนให้แก่ไทย

เมื่อฝ่ายไทยแจ้งว่า รัฐบาลได้เรียกเอกอัครราชทูต ณ ไทเป กลับและโอนตำแหน่งไปที่อื่นแล้ว คงเหลืออุปทูตผู้รักษาราชการเท่านั้น ฝ่ายจีนได้แสดงความยินดี และแสดงความหวังว่าฝ่ายไทยจะพิจารณาค่อยๆ ปรับปรุงความสัมพันธ์ที่เป็นทางการกับไต้หวันทางอื่นอีก เช่น ความสัมพันธ์ที่เป็นทางการทางกีฬาและทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

๗.๖ ปัญหาชาวจีนโพ้นทะเล

ฝ่ายจีนกล่าวว่า ปัญหาชาวจีนโพ้นทะเลแก้ไขง่ายโดยการไม่อนุญาตให้ถือสองสัญชาติ และย้ำว่าปัญหาชาวจีนโพ้นทะเลจะเป็นที่ตกลงกันได้ด้วยความตกลงเมื่อมีความสัมพันธ์ทางการทูตต่อกัน

ฝ่ายจีนแสดงความยินดีว่าชาวไทยกับชาวจีนผสมกลมกลืนกันดี และชาวจีนก็กลายเป็นบุคคลสัญชาติไทยในที่สุด

๗.๗ กองกำลังสหรัฐในประเทศไทย

ฝ่ายจีนเข้าใจความลำบากของไทยเกี่ยวกับเรื่องนี้ และเข้าใจว่าสหรัฐจะค่อยๆ ถอนออกไป ไม่ใช่ถอนออกไปทั้งหมดอย่างกะทันหัน

๗.๘ ความร่วมมือระหว่างไทยกับจีนในสหประชาชาติ

ฝ่ายไทยได้แสดงความหวังว่า จีนจะมาเปิดสำนักงานถาวรประจำ คณะกรรมาธิการเศรษฐกิจสำหรับเอเชียและตะวันออกไกล (ECAFE) ณ กรุงเทพฯ ในเร็ววันนี้

ฝ่ายจีนกล่าวว่า ขณะนี้กำลังประสบปัญหาความขาดแคลนเจ้าหน้าที่เพราะ กำลังต้องเปิดคณะผู้แทนใหม่ทั่วโลก

ฝ่ายไทยได้แสดงความเห็นใจในฐานะของจีน และย้ำว่าไทยกับจีนจะมีการติดต่อกันอย่างใกล้ชิดในสหประชาชาติต่อไป

๗.๙ ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนทางการกีฬาและทางวิชาการ

ฝ่ายจีนมีความคิดเห็นว่า การแลกเปลี่ยนทางการกีฬา วัฒนธรรม และวิชาการ ช่วยสร้างสภาวะแห่งความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างไทยกับจีน และในการนี้จีนจะส่ง คณะนักกีฬาจีนมาเล่นในประเทศไทยอีก เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนกับคณะนักกีฬาไทยที่ได้เดินทางไปแข่งขันที่ประเทศจีน แต่ทั้งนี้จีนจะปรึกษาหารืออย่างฉะฉานมิตรกับไทยเสียก่อน และจะไม่ยัดเยียดคณะใดๆ ให้ฝ่ายไทยต้อนรับ

ฝ่ายไทยได้ยืนยันในคำเชิญให้ฝ่ายจีนส่งคณะนักกีฬาแบดมินตันมาแข่งขันเพื่อ เชื่อมสัมพันธ์กับไทย และได้กล่าวด้วยว่า ไทยพร้อมที่จะส่งคณะนักกีฬาบาสเกตบอล ไปแข่งขันที่ประเทศจีนและต้อนรับคณะนักกีฬากายกรรมจีนในประเทศไทยเป็นการตอบแทน

ฝ่ายไทยขอบคุณฝ่ายจีนที่ได้เชิญคณะผู้แทนทางการแพทย์ไทยให้ไปเยือนจีน และกล่าวว่าไทยพร้อมที่จะแลกเปลี่ยนคณะนักวิชาการประเภทอื่นกับจีนด้วย เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางการเกษตร

นอกจากนี้ ฝ่ายไทยได้เสนอให้มีการแลกเปลี่ยนอาจารย์มหาวิทยาลัยระหว่าง ประเทศทั้งสองด้วย

๗.๑๐ การค้าระหว่างไทยกับจีน

ฝ่ายไทยได้แจ้งให้ฝ่ายจีนทราบว่า คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้ยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๓ ซึ่งห้ามมิให้นำสินค้าที่ผลิตหรือมีกำเนิดในประเทศจีนเข้ามาจำหน่ายในประเทศไทยแล้ว แต่การนี้จะต้องเป็นไปตามกระบวนการแห่งกฎหมายไทยซึ่งจะต้องใช้เวลา

ฝ่ายจีนแสดงความยินดีที่ฝ่ายไทยกำลังดำเนินการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๓ และได้แจ้งให้ฝ่ายไทยทราบถึงหลักการ ๓ ประการของจีนในการติดต่อกับต่างประเทศ กล่าวคือ

๑. เป็นการค้าซึ่งเสมอภาคโดยไม่มีการเลือกปฏิบัติ
๒. เป็นการค้าซึ่งทั้ง ๒ ประเทศต่างได้รับประโยชน์ร่วมกัน
๓. เป็นการค้าโภคภัณฑ์ซึ่งแต่ละฝ่ายมีความต้องการ

ฝ่ายไทยกล่าวว่า ฝ่ายไทยมีความประสงค์ที่จะค้ากับจีนโดยที่รัฐบาลควบคุมพ่อค้า ทั้งนี้ เพราะในการติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น ฝ่ายไทยต้องการจะรักษาดุลยภาพการค้าระหว่างไทยกับจีน และต้องการจะพิจารณาด้วยว่าสินค้าซึ่งจะมีผู้ส่งจากจีนเข้าไปในประเทศไทยนั้น เป็นสินค้าซึ่งเหมาะสมกับความต้องการทางเศรษฐกิจของประเทศหรือไม่ ซึ่งตรงกับหลักการของฝ่ายจีน นอกจากนี้ฝ่ายไทยได้ย้ำว่าต้องการจะควบคุมตรวจตราคุณภาพของสินค้าไทยซึ่งจะส่งไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนให้ถูกต้องตามสัญญาซื้อขายอีกด้วย

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ฝ่ายไทยจึงได้เตรียมวิธีส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศทั้งสองไว้เพื่อเลือก ๒ วิธี คือ

๑. จัดตั้งองค์การค้าของรัฐขึ้นเพื่อดำเนินการค้ากับสาธารณรัฐประชาชนจีน หรือ

๒. ให้ทางราชการออกใบอนุญาตให้แก่บริษัทเอกชนผู้ส่งสินค้าเข้าหรือส่งสินค้าออกในประเทศไทยซึ่งต้องการจะทำการค้ากับสาธารณรัฐประชาชนจีน

ฝ่ายไทยอธิบายเพิ่มเติมว่า วัตถุประสงค์ในการที่จะออกใบอนุญาตให้ผู้

ประสงค์จะทำการค้ากับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่ง ซึ่งเจ้าหน้าที่ไทย ดำริไว้ก็คือ เพื่อให้ทางราชการสามารถควบคุมการส่งออกสินค้าเข้าและการส่งออกสินค้า การควบคุมการส่งออกสินค้าเข้าไปในประเทศนั้นก็เพื่อช่วยป้องกันไม่ให้ผลิตภัณฑ์ภายใน ประเทศถูกระทบกระเทือนโดยผลิตภัณฑ์ประเภทเดียวกันซึ่งอาจมีผู้ส่งเข้าไปจากประเทศ อื่น ส่วนการควบคุมการส่งออกสินค้านั้นก็เพื่อไม่ให้มีการส่งออกมากเกินไปในบางระยะ จนถึงขั้นที่ทำให้เกิดความขาดแคลนผลิตภัณฑ์อย่างหนึ่งอย่างใดขึ้นภายในประเทศ

ฝ่ายจีนแสดงความเห็นว่า ในการค้าระหว่างประเทศไทยกับประเทศอื่นๆ นั้น ประเทศไทยมิได้ทำการค้าโดยผ่านองค์การของรัฐซึ่งตั้งขึ้นเป็นพิเศษแต่อย่างใด ด้วยเหตุ นี้ฝ่ายจีนจึงเห็นว่าถ้าประเทศไทยจะใช้วิธีออกใบอนุญาตให้ผู้ประสงค์จะทำการค้ากับ สาธารณรัฐประชาชนจีนโดยให้บริษัทค้าขายในประเทศไทยติดต่อกับผู้ซื้อผู้ขายในจีนเอง และเมื่อใดที่บริษัทค้าขายในประเทศไทยประสงค์จะส่งออกสินค้าเข้าจากจีนหรือส่งออกสินค้าจาก ประเทศออกไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ก็ให้ขอใบอนุญาตจากเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลก็ จะเป็นการดีกว่าที่รัฐบาลไทยจะตั้งองค์การของรัฐขึ้นเพื่อให้ทำการค้ากับจีนโดยเฉพาะ

๗.๑๑ รายการสินค้าที่ไทยกับจีนมีความสนใจที่จะซื้อขายซึ่งกันและกัน

ฝ่ายไทยได้เสนอขายปอกระเจาแก่ฝ่ายจีนและเป็นที่เข้าใจกันว่าในครั้ง แรกนี้ฝ่ายจีนสนใจจะพิจารณาซื้อปอกระเจาเกรด เอ. จากประเทศไทยจำนวน ๒,๐๐๐ เมตริกตัน กำหนดส่งมอบในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ถึงมีนาคม ๒๕๑๗ การชำระเงินให้ เป็นไปโดยการเปิดเลตเตอร์ออฟเครดิตให้แก่ผู้ส่งออกซึ่งจะเป็นคู่สัญญากับฝ่ายจีน เลตเตอร์ออฟเครดิตนี้เป็นแบบ irrevocable, divisible และ transferable การเสนอ ราคาให้เสนอราคา เอฟ. โอ. บี. กรุงเทพฯ ถ้าตกลงกันเรื่องราคาและเงื่อนไขอื่นๆ แล้ว บริษัทของจีนก็จะส่งสัญญาไปให้ผู้ส่งออกของไทยลงนาม

ฝ่ายไทยได้ขอทราบจากฝ่ายจีนว่า จีนมีเยื่อกระดาษและกระดาษและ เส้นไหมดิบที่พอจะส่งออกได้หรือไม่

ฝ่ายจีนกล่าวว่า เรื่องกระดาษเป็นปัญหาใหญ่และทั่วโลกกำลังขาดแคลน สาธารณรัฐประชาชนจีนยังไม่สามารถส่งเยื่อกระดาษหรือกระดาษไปต่างประเทศได้ส่วน เส้นไหมดิบนั้น จีนมีมากพอที่จะส่งออกต่างประเทศและยินดีจำหน่ายให้แก่ประเทศไทย ในการนี้ฝ่ายจีนกล่าวว่าสมาคมผลิตภัณฑ์ไหมไทยอาจติดต่อกับบริษัท China Resources

Co. ที่ฮ่องกงได้

ฝ่ายจีนแจ้งว่า อยากซื้อไม้ซึ่งยังไม่แปรรูปและใบยาสูบบางประเภทจากไทย นอกจากนี้ก็อยากซื้อน้ำตาลดิบด้วย

ฝ่ายไทยกล่าวว่า ในปัจจุบันไม้ที่ส่งออกจากประเทศไทยไปจำหน่ายในต่างประเทศต้องเป็นไม้แปรรูปแล้ว ส่วนน้ำตาลนั้นเท่าที่เป็นอยู่ไทยก็มีความผูกพันในระยะเวลายาวในการส่งน้ำตาลไปยังบางประเทศ สำหรับเรื่องใบยาสูบก็จะได้รับการพิจารณาว่าประเทศไทยมีใบยาสูบอย่างที่ฝ่ายจีนต้องการมากนักน้อยเพียงใด

๗.๑๒ การเชิญผู้แทนการค้าจีนให้มาเยือนประเทศไทย

ฝ่ายไทยได้เชิญคณะผู้แทนการค้าจีนให้มาเยือนประเทศไทยซึ่งฝ่ายจีนรับด้วยความยินดี และกล่าวว่าเจ้าหน้าที่ของทั้งสองฝ่ายอาจปรึกษาหารือเกี่ยวกับกำหนดการในโอกาสต่อไป

๘. ข้อเสนอ

เมื่อพิจารณาผลการเจรจาระหว่างไทยกับจีนครั้งนี้แล้ว กระทรวงการต่างประเทศใคร่ขอกราบเรียนมาตราบการที่รัฐบาลอาจดำเนินต่อไปในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองดังต่อไปนี้

๘.๑ ยืนยันในมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๑๖ เห็นชอบตามมติของสภาความมั่นคงแห่งชาติ ว่า “ในขณะที่ประเทศไทยยังมิได้ปรับความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนสู่สภาพปกติและในขณะที่ไทยยังคงมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐจีนอยู่นี้ ประเทศไทยก็จะยังคงความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐจีนในระดับที่เหมาะสมกับสภาวะทางการเมือง โดยไม่ให้เกิดไปกว่าเดิมเพื่อให้สาธารณรัฐจีนผูกมัดไทยไว้ หรือเพิ่มข้อผูกพันในทางที่จะเป็นผลเสียหายต่อการติดต่อ หรือการลดหย่อนผ่อนคลายความตึงเครียดกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ในฐานะผู้แทนทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐจีนก็ควรปล่อยให้คลี่คลายไปตามสภาวะทางการเมืองดังกล่าวด้วย” และมีคำสั่ง ให้หน่วยราชการทุกหน่วยปฏิบัติตามมติคณะรัฐมนตรีอย่างเคร่งครัด

๘.๒ ยืนยันในมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๑๖ เห็นชอบด้วยกับข้อเสนอของกระทรวงการต่างประเทศอินโดนีเซียว่าตำแหน่งเอกอัครราชทูตประจำ

สาธารณรัฐจีนไปยังประเทศอื่น (หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ฉบับที่ สร.๐๒๐๓/๑๐๒๔๘ ลงวันที่ ๑๘ กรกฎาคม ๒๕๑๖)

๘.๓ อนุมัติให้มีการเชิญคณะผู้แทนการค้าจีนมาเยือนประเทศไทย และมอบให้สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย (Board of Trade) เป็นเจ้าภาพ โดยประสานงานกับกระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงการต่างประเทศ

อนึ่ง ตามที่เมื่อวันที่ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๑๖ คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้รับพิจารณา ดำเนินการยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๓ ลงวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๐๒ (หนังสือ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ฉบับที่ สร.๐๒๐๓/๑๔๖๓๐ ลงวันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๑๖) และตามที่เมื่อวันที่ ๒ มกราคม ๒๕๑๗ คณะรัฐมนตรีได้ลงมติเห็นชอบ ด้วยกับข้อเสนอของกระทรวงพาณิชย์ให้เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำสหประชาชาติ ติดต่อกับฝ่ายจีนก่อนที่ฝ่ายไทยจะยกเลิกประกาศคณะปฏิวัติฯ เกี่ยวกับรูปการของการค้าระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งหากได้รับคำตอบที่ชอบแล้ว กระทรวงพาณิชย์กับกระทรวงการต่างประเทศก็อาจร่วมกันเจรจาทำความตกลงในรูปแบบบันทึกความตกลงทางการค้ากับฝ่ายจีน พร้อมกับพิจารณาดำเนินการยกเลิก ประกาศคณะปฏิวัติฉบับดังกล่าวต่อไปนั้น ขณะนี้เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรประจำ สหประชาชาติได้ทำการติดต่อกับฝ่ายจีนแล้ว และกำลังรอฟังคำตอบจากฝ่ายจีน ซึ่งต้องขอคำสั่งกลับไปยังกรุงปักกิ่ง

จึงขอกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาและเพื่อโปรดอนุมัติตามข้อเสนอ ๘.๑ ถึง ๘.๓

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง



การเจรจาซื้อน้ำมันโซล่าจากสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๑๖
ระหว่างรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงต่างประเทศ ขาดิชาญ ชุนหะวัน
กับนายหวัง เย่าถึง ประธานสภาส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของจีน
(นายอาสา สารสิน เลขาธิการรัฐมนตรี ที่สองจากขวา)



เดช บุนนาค และ นิตย พิบูลสงคราม ผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรี
ที่สถานีรถไฟเซินเจิ้น วันที่ ๑๙ ธันวาคม ๒๕๑๖

7.

การดำเนินการเพื่อให้มีการรับรอง
และมีความสัมพันธ์เป็นปกติ
กับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

ที่ กต. ๐๓๐๔/๑๘๒๔๐

๕ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง การดำเนินการเพื่อให้มีการรับรองและมีความสัมพันธ์เป็นปกติกับประเทศ
สาธารณรัฐประชาชนจีน

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

ตามที่ รัฐบาลนี้ได้แถลงนโยบายเกี่ยวกับการต่างประเทศต่อรัฐสภาแล้วว่าจะ
ดำเนินการเพื่อให้มีการรับรองและมีความสัมพันธ์เป็นปกติกับประเทศสาธารณรัฐ
ประชาชนจีนนั้น เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายดังกล่าว

ในการนี้ กระทรวงการต่างประเทศก็ได้เริ่มดำเนินการเพื่อให้บรรลุผลตามที่กำหนด
ไว้ในนโยบายดังกล่าวโดยได้มีคำสั่งไปยังเอกอัครราชทูตประจำสหรัฐอเมริกาให้ดำเนิน
การติดต่อกับผู้แทนของจีน ณ นครนิวยอร์ก ซึ่งเป็นสถานที่ที่ทั้งสองฝ่ายได้ตกลงกันไว้ให้
เป็นแหล่งติดต่อระหว่างประเทศทั้งสอง เพื่อแจ้งให้ทราบถึงนโยบายของรัฐบาลนี้ที่เกี่ยว
กับความสัมพันธ์กับสาธารณรัฐประชาชนจีนและในโอกาสเดียวกันก็ให้เชิญคณะผู้แทน
จีนมาเยือนประเทศไทย โดยมีประธานสภาส่งเสริมการค้าต่างประเทศของจีนเป็นหัวหน้า
คณะ และขอให้มีเจ้าหน้าที่ชั้นอาวุโสของกระทรวงการต่างประเทศจีนร่วมเดินทางมาด้วย
ทั้งนี้ เพื่อเปิดโอกาสให้มีการเจรจาปรึกษาหารือขั้นต้นเกี่ยวกับการรับรองและม
ีความสัมพันธ์เป็นปกติระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ณ กรุงเทพฯ ก่อนที่จะเปิด

การเจรจาอย่างเป็นทางการ ณ นครนิวยอร์ก **ขณะนี้กระทรวงการต่างประเทศกำลังรอ
รับทราบคำตอบจากฝ่ายจีนอยู่**

**เพื่อประกอบการพิจารณาในเรื่องนี้ กระทรวงการต่างประเทศใคร่ขอทราบเรียน
ให้ทราบเกี่ยวกับขั้นตอนของการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชน
จีนตามลำดับ กล่าวคือเริ่มแต่ปี พ.ศ. ๒๕๑๕ เป็นต้นมา ได้จัดให้มีการสร้างความเข้าใจ
ดีและไม่ตรีจิตระหว่างกันโดยได้จัดให้มีการแลกเปลี่ยนนักกีฬาและนักวิชาการ ตลอดจน
การฟื้นฟูการค้าระหว่างประเทศทั้งสองที่จะงักไปเป็นเวลา ๑๖ ปี โดยการยกเลิกประกาศ
คณะปฏิวัติฉบับที่ ๕๓ เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๑๗ แต่ทั้งนี้รัฐบาลในอดีตมิได้มีนโยบาย
แน่นอนว่าจะรับรองและมีความสัมพันธ์เป็นปกติกับจีนแต่อย่างใด**

**บัดนี้ โดยที่สถานการณ์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้ผันแปรอย่างรวดเร็ว
โดยเฉพาะในอินโดจีนได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญโดยรัฐบาลที่อยู่ภายใต้การ
อิทธิพลและการสนับสนุนของเวียดนามเหนือได้เข้ามามีอำนาจในประเทศทั้งสองแทน
รัฐบาลเดิม ในลาวรัฐบาลผสมก็มีแนวโน้มเอียงที่จะอยู่ภายใต้อิทธิพลของฝ่าย
ขบวนการปะเทดลาว ซึ่งมีเวียดนามเหนือสนับสนุนและบงการอยู่เบื้องหลัง เนื่องจาก
การแผ่ขยายอิทธิพลของเวียดนามเหนือเช่นนี้ จึงทำให้ความจำเป็นมากขึ้นที่จะต้อง
ทำการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อ
ให้จีนเข้ามามีบทบาทพร้อมกับมหาอำนาจอื่นๆ ในการฟื้นฟูสันติภาพ เสถียรภาพ และความ
มั่นคงในภูมิภาค**

อย่างไรก็ดี กระทรวงการต่างประเทศตระหนักดีว่า การสถาปนาความสัมพันธ์
ทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนนั้น เกี่ยวโยงกับปัญหาความมั่นคง
ภายใน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับคนจีนและลูกจีนในประเทศไทย ตลอดจนอิทธิพลใน
รูปต่างๆ ของไต้หวันในประเทศไทย ซึ่งปัญหาเหล่านี้สภาความมั่นคงแห่งชาติก็ได้ตั้งคณะ
กรรมการเพื่อทำหน้าที่เป็นศูนย์การติดต่อกับสาธารณรัฐประชาชนจีน และคณะอนุกรรมการ
หรือคณะทำงานเพื่อทบทวนนโยบายความมั่นคงแห่งชาติ เรื่อง นโยบายเกี่ยวกับคนจีนและ
ลูกจีนในประเทศไทยขึ้นเพื่อศึกษา**ปัญหาต่างๆ สำหรับเตรียมการในเมื่อมีการสถาปนา
ความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน**

ฉะนั้น เพื่อให้ทันต่อเหตุการณ์ กระทรวงการต่างประเทศจึงเห็นควรให้สภาความ

มันคงแห่งชาติเร่งรัดศึกษาปัญหาดังกล่าวข้างต้นให้เสร็จสิ้นโดยด่วน ทั้งนี้เพื่อให้ไทยสามารถสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีนได้ทันก่อนการประชุมสมัชชาสหประชาชาติสมัยต่อไป ซึ่งจะมีขึ้นในเดือนกันยายนศกนี้

จึงขอกราบเรียนมาเพื่อ ฯพณฯ โปรตพิจารณามีบัญชาตามที่กระทรวงการต่างประเทศกราบเรียนเสนอมา ณ ที่นี้ด้วย จักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

8.

การเจรจาด้วยข้อความ
ในแถลงการณ์ร่วมเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์
ทางการทูตระหว่างประเทศไทย
กับสาธารณรัฐประชาชนจีน

ขอประทานเสนอ

ตามที่ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ มีบัญชาให้กระผมและคณะประกอบด้วยนายชวาล ชวณิษฐ์ รองอธิบดีกรมการเมือง นายเดช บุณนาค หัวหน้ากองเอเชียตะวันออก กรมการเมือง นายสุจินดา ยงสุนทร เลขานุการโท (ชั้น ๑) กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย นายธนิต อัครสุต เลขานุการตรี กองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กรมการเมือง เดินทางไปสาธารณรัฐประชาชนจีน ระหว่างวันที่ ๑๖ - ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๘ เพื่อเจรจาว่าด้วยข้อความในแถลงการณ์ร่วมเพื่อสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างประเทศไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน นั้น กระผมและคณะได้เดินทางกลับถึงกรุงเทพฯ เรียบร้อยเมื่อคืนวันที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๑๘ ยกเว้นนายธนิต ซึ่งกระทรวงได้มีคำสั่งให้คงอยู่ต่อไป ณ กรุงปักกิ่ง เพื่อเป็นเจ้าหน้าที่ประสานงานกับฝ่ายจีนเนื่องในโอกาส ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี จะเดินทางไปเยือนประเทศจีนระหว่างวันที่ ๓๐ มิถุนายน - ๕ กรกฎาคม ๒๕๑๘

บัดนี้ กระผมใคร่ขอประทานเสนอรายงานการเจรจาโดยสังเขป ดังต่อไปนี้ ทั้งนี้ เพราะเวลาจำกัด และกระผมจะเสนอรายงานโดยละเอียดในโอกาสต่อไป

๑. นโยบายในการเจรจา

กระผมได้ยึดหลักนโยบายที่ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ มอบหมายให้ปฏิบัติตามดังต่อไปนี้

๑.๑ ให้ได้มาซึ่งแถลงการณ์ร่วมที่ทัดเทียมกับมาเลเซียและฟิลิปปินส์ทำขึ้นกับจีน โดยปรับให้เข้ากับสถานการณ์ในประเทศไทย และเพื่อผลประโยชน์ที่มากที่สุดที่พึงได้มาแก่ประเทศไทย

๑.๒ มิให้แสดงว่าไทยไม่ไว้วางใจสาธารณรัฐประชาชนจีนจนกระทั่งจะเป็นการบาดหมางฝ่ายจีน

๑.๓ มิให้ปรากฏข้อความในแถลงการณ์ร่วมที่ดูหมิ่นเหยียดหยามฝ่ายใดหัวน

๒. การเจรจา

ฝ่ายจีนได้มอบหมายให้ ขบวนการ เคอ หวู่ (Ko Hua) อธิบดีกรมเอเชีย กระทรวงการต่างประเทศจีน ซึ่งเคยดำรงตำแหน่งเอกอัครราชทูตจีนในต่างประเทศมาแล้วเป็นเวลา ๒๕ ปี เป็นหัวหน้าคณะ

การประชุมเป็นทางการมีขึ้น ณ เรือนรับรองของกระทรวงการต่างประเทศจีน ๒ ครั้ง

ครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๑๘ เวลา ๑๑.๐๐ - ๑๒.๐๐ น. ฝ่ายไทยได้เสนอร่างแถลงการณ์ร่วมของฝ่ายไทยให้ฝ่ายจีนพิจารณาและอธิบายเจตนารมณ์ของเอกสารดังกล่าว **พร้อมกับว่าจะยึดถือหลักการเจรจาอย่างฉันมิตร และอาศัยมูลฐานของความเข้าใจและไว้วางใจซึ่งกันและกัน**

ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๐ มิถุนายน ๒๕๑๘ เวลา ๑๕.๐๐ - ๑๙.๐๐ น. ฝ่ายจีนได้แก้ไขร่างแถลงการณ์ร่วมของจีนโดยรวมข้อเสนอของฝ่ายไทยเข้าไว้ในฉบับเดียวกัน การเจรจาดังนี้เป็น การเจรจาในสาระของร่างแถลงการณ์ร่วมอย่างแท้จริง ทั้งสองฝ่ายได้แก้ไขข้อความและคำพูดของอีกฝ่ายหนึ่ง จนกระทั่งเป็นที่ตกลงกันได้มากที่สุด ผลปรากฏในร่างแถลงการณ์ร่วมที่แนบมา ณ ที่นี้ พร้อมคำแปลภาษาไทย

๓. ข้อสังเกตโดยทั่วไปเกี่ยวกับร่างแถลงการณ์ร่วม

๓.๑ โดยสรุปสาระและหลักการในร่างแถลงการณ์ร่วมระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนคล้ายคลึงกับที่มาเลเซียและฟิลิปปินส์ทำกับจีน แต่โดยทั่วไปแล้วร่างของไทยกับจีนรวมข้อที่ดีที่สุดจากสองฉบับแรกที่อ้างถึง โดยปรับปรุงข้อความบางตอน

ให้หนักแน่นเข้มแข็งยิ่งขึ้น และบางตอนอาจกล่าวได้ว่าดีกว่าของมาเลเซียและฟิลิปปินส์

๓.๒ ฝ่ายไทยได้ยินยอมเปลี่ยนข้อความที่อาจแสดงว่าไทยไม่ไว้วางใจในจีน หรือข้อความที่ฝ่ายจีนอ้างว่าจะเป็นการเปิดโอกาสให้ประเทศที่ ๓ ใช้เป็นเครื่องบั่นทอนความเข้าใจอันดีระหว่างไทยกับจีน

๓.๓ ฝ่ายจีนยินยอมตัดข้อความที่เหยียดหยามได้วัน

๓.๔ ฝ่ายจีนยินยอมข้อเสนอของฝ่ายไทยให้มีการรับรู้ถึงการที่ในอดีตคนจีนในเมืองไทยได้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความราบรื่นกับคนไทย ภายใต้กฎหมายของแผ่นดินไทย และสอดคล้องกับขนบธรรมเนียม ประเพณีไทย

๔. ข้อความในแถลงการณ์ร่วมโดยละเอียด

๔.๑ ย่อหน้า ๑ ซึ่งเป็นอารัมภบทแสดงเจตนารมณ์และการตัดสินใจที่จะรับรองและสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างกัน นั้น โดยผิวเผินคล้ายคลึงกับของมาเลเซียและฟิลิปปินส์แต่เมื่อพิจารณาอย่างลึกซึ้งจะเห็นได้ว่า ของมาเลเซียใช้คำว่า “with a view to promoting the traditional friendship” และของฟิลิปปินส์ “desiring to promote the traditional friendship” แต่ของไทยใช้ “desiring to revive and strengthen further the traditionally close and friendly relations between the peoples of the two countries and in conformity with the interests and common desires of the two peoples” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงข้อเท็จจริงทางประวัติศาสตร์ของสัมพันธภาพพิเศษระหว่างชาวจีนกับชาวไทยและระหว่างเมืองจีนกับเมืองไทย

๔.๒ ย่อหน้า ๒ ซึ่งเป็นเรื่องการที่ประชาชนของแต่ละประเทศมีสิทธิ์ที่จะเลือกระบบการเมือง การเศรษฐกิจและสังคมของตนเองโดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก และการถือหลักปรัชญาศีลในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกัน นั้น ของมาเลเซียใช้กริยา “hold that” ของฟิลิปปินส์ใช้ “hold that” กับ “maintain” แต่ของไทยใช้ “reaffirm” กับ “share the conviction” ซึ่งเป็นกริยาที่หนักแน่นกว่า

๔.๓ ย่อหน้า ๓ ซึ่งเป็นเรื่องการไม่ใช้กำลังหรือแสดงท่าทีข่มขู่ว่าจะใช้กำลังในกรณีพิพาท แต่จะใช้วิธีสันติเท่านั้นเป็นการขยายความของหลักปรัชญาศีล ข้อความดังกล่าวมีในแถลงการณ์ร่วมของฟิลิปปินส์ แต่ไม่ปรากฏในของมาเลเซีย ฝ่ายไทยได้พยายามจะ

เดิมข้อความเกี่ยวกับกฎบัตรสหประชาชาติเข้าไว้ด้วย แต่ยอมถอนข้อความเมื่อฝ่ายจีน
ขอร้องว่า จีนไม่สามารถรับกฎบัตรสหประชาชาติ*บางข้อ*ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันได้ โดยเฉพาะ
ข้อความที่ให้เอกสิทธิ์บางประการแก่มหาอำนาจรวมทั้งจีนเองด้วย

๔.๔ ย่อหน้า ๔ เรื่องทั้งสองฝ่ายเห็นด้วยว่าการโจมตีและการบ่อนทำลาย
ทั้งหมดเป็นสิ่งไม่พึงกระทำ นั้น ร่างของไทยรวมกริยาจากของมาเลเซียและฟิลิปปินส์มา
เป็น “are impermissible and are to be condemned” ร่างของไทยตามฟิลิปปินส์
ในแง่ที่ว่ารวมคำว่า “all attempts by any country to control any other country
or to interfere in its internal affairs” ซึ่งของมาเลเซียไม่มีคำว่า “attempts” อนึ่ง ฝ่าย
ไทยพยายาม*อยู่นานที่จะเปลี่ยนคำว่า “any” เป็น “one” และ “any other country”*
เป็น “the other country” *เพื่อให้ความหมายแน่นอนขึ้น*แต่ยอมคงความเดิมไว้ เมื่อ
ฝ่ายจีนไม่สามารถรับได้ ทั้งนี้โดยปฏิบัติตามนโยบายฯ ฯพณฯ มิให้แสดงว่าไทยไม่ไว้ใจจีน
จนเป็นการบาดหมางใจจีน*และนอกจากนั้น จีนพึ่งตกลงกับฟิลิปปินส์ในเรื่องนี้ไปไม่*
(อ่านไม่ออก) จึงเป็นการยากที่ฝ่ายจีนจะยอมแก้ไขกับไทย

๔.๕ ย่อหน้า ๕ เป็นข้อความต่อต้านการสถาปนาประเทศผู้นำ (hegemony)
และการสร้างเขตอิทธิพลไม่ว่าที่ไหนในโลก เป็นสูตรมาตรฐานซึ่งมาเลเซียและฟิลิปปินส์ก็ใช้

๔.๖ ย่อหน้า ๖ ข้อความเรื่องรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นรัฐบาลที่ถูก
ต้องตามกฎหมายของจีน*แต่รัฐบาลเดียว* ได้หันเป็นส่วนหนึ่งของจีน และการปิดสำนักผู้
แทนของทางการ ณ ไทเป ภายในหนึ่งเดือน เป็นไปตามสูตรมาตรฐานที่มาเลเซียและ
ฟิลิปปินส์ตกลงกับจีน ไทยกับมาเลเซียใช้ “acknowledges” ฟิลิปปินส์ใช้ “fully
understands and respects” มาเลเซียมีเพียงสถานกงสุลที่ไทเป ส่วนฟิลิปปินส์มีสถาน
เอกอัครราชทูตและตกลงจะถอนเจ้าหน้าที่ภายในหนึ่งเดือน*ภายหลังจากวันลงนามใน*
แถลงการณ์ร่วม ซึ่งฝ่ายไทยเองก็ไม่ขัดข้องที่จะคล้อยตาม (*ดังที่ได้เคยมีการปรึกษาหารือ*
ภายในกระทรวงฯ ก่อนออกเดินทาง) โดยเฉพาะในเมื่อฝ่ายจีนได้ยินยอมไม่ใช้ข้อความที่
เหยียดหยามไต้หวันโดยสิ้นเชิง

๔.๗ ย่อหน้า ๗ เรื่องการรับรองซึ่งกันและกัน ฝ่ายจีนรับรองรัฐบาลไทยและ
เห็นชอบที่จะเคารพเอกราชอธิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนของประเทศไทย ย่อหน้า
นี้ของไทยดีกว่าของมาเลเซียและฟิลิปปินส์อย่างชัด โดยที่ของมาเลเซียไม่มีข้อความ

เกี่ยวกับบูรณภาพแห่งดินแดน (ยกเว้นตามหลักปัญญาศีล) และของฟิลิปปินส์ถึงจะมีก็โดยการแถลงการณ์ร่วมกัน แต่ของไทยฝ่ายจีนเป็นผู้แถลงแต่ฝ่ายเดียว

๔.๘ ย่อหน้า ๘ เรื่องสัญญาติ ร่างของไทยไม่ใช่ของฟิลิปปินส์เพราะขัดกับกฎหมายสัญญาติที่มีอยู่ในปัจจุบันว่าด้วยการถือสองสัญชาติ แต่ตามของมาเลเซีย เพราะไทยมีปัญหาชาวจีนที่ถือใบทะเบียนเงินต่างด้าวอยู่ประมาณ ๓๑๐,๐๐๐ คน อย่างไรก็ตาม ข้อความของไทยแตกต่างกับของมาเลเซียในประเด็นดังต่อไปนี้

๔.๘.๑ อารัมภบทของไทยผิดกับของมาเลเซียในแง่ที่ฝ่ายจีนรับทราบว่ามีชาวจีนที่พำนักอยู่ในประเทศไทยได้อยู่ร่วมกับชาวไทยมานับเป็นศตวรรษอย่างราบรื่นและฉันมิตร โดยเคารพนับถือในกฎหมายของบ้านเมืองและขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวไทย

๔.๘.๒ ฝ่ายจีนแถลงแต่เพียงฝ่ายเดียวว่า จีนไม่รับรองสองสัญชาติ ซึ่งตรงกับความต้องการของไทยซึ่งไม่มีความประสงค์ที่จะต้องแถลงเช่นนั้น เพราะ **ไม่สอดคล้องกับกฎหมายสัญญาติในปัจจุบัน**

๔.๘.๓ ร่างของไทย มีคำว่า “elect to” ในการคงสัญชาติจีนต่อไปซึ่งของมาเลเซียมีแต่คำว่า “retain” เฉยๆ คำนี้ตรงกับศัพท์กฎหมายสัญญาติของไทย

๔.๙ ย่อหน้า ๙ ว่าด้วยการพัฒนาความสัมพันธ์ทางการค้า เศรษฐกิจและวัฒนธรรมไม่ปรากฏในแถลงการณ์ร่วมของมาเลเซีย ข้อความของไทยเบาและกว้างกว่าของฟิลิปปินส์ ซึ่งเหมาะสมแก่สถานการณ์ปัจจุบันในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีน

๔.๑๐ ย่อหน้า ๑๐ เรื่องการแลกเปลี่ยนเอกอัครราชทูตและการอำนวยความสะดวกในการเปิดสถานเอกอัครราชทูตในแต่ละประเทศเป็นสูตรมาตรฐานที่มาเลเซียกับฟิลิปปินส์ก็ใช้

จึงขอประทานเสนอมาเพื่อโปรดพิจารณา หากเห็นชอบด้วยคำริ กระทบจะให้เจ้าหน้าที่ยกร่างหนังสือกราบเรียนรายงาน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีต่อไป

(นายอานันท์ ปันยารชุน)

เอกอัครราชทูตผู้แทนถาวรไทยประจำสหประชาชาติ

9.

บันทึกการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
ในข้อราชการระหว่าง
คณะผู้แทนรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย
กับคณะผู้แทนรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ
ประชาชนจีน ณ กรุงปักกิ่ง

ตามที่ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีและคณะเดินทางไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน
อย่างเป็นทางการ ระหว่างวันที่ ๓๐ มิ.ย. - ๖ ก.ค. ๑๘ นั้น ได้มีการแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นในข้อราชการ ๒ ครั้ง กับคณะผู้แทนรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีน
เมื่อวันที่ ๓๐ มิ.ย ๑๘ เวลา ๑๕.๓๐ - ๑๗.๓๐ น. และเมื่อวันที่ ๑ ก.ค. ๑๘ เวลา ๑๕.๓๐
- ๑๗.๐๐ น.

ในการประชุมดังกล่าวนี้ คณะผู้แทนรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยประกอบด้วย

๑. ฯพณฯ ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี
๒. ฯพณฯ ขาดิซาย ชุนหะวัน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ
๓. นายอานันท์ ปันยารชุน ออท.ผู้แทนถาวรประจำองค์การสหประชาชาติ
๔. นายประกายเพชร อินทุโสภณ เลขาธิการนายกรัฐมนตรี
๕. นายสิทธิ เศรษฐศิลา เลขาธิการสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติ
๖. นายนิสสัย เวชชาชีวะ ออท.ประจำกระทรวงการต่างประเทศ
๗. นายโกศล สินธวานนท์ อธิบดีกรมการเมือง
กระทรวงการต่างประเทศ

- | | |
|-----------------------|--|
| ๘. นายวิทยา เวชชาชีวะ | ผู้อำนวยการกองนโยบายและวางแผน
กระทรวงการต่างประเทศ |
| ๙. นายเดช บุญนาค | หัวหน้ากองเอเชียตะวันออก กรมการเมือง
กระทรวงการต่างประเทศ |
- คณะผู้แทนรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนประกอบด้วย
- | | |
|-------------------------|--|
| ๑. ๗พนฯ เต็ง เสี่ยวผิง | รองนายกรัฐมนตรี |
| ๒. ๗พนฯ เฉียว กว๊านหว่า | รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศ |
| ๓. ๗พนฯ หั่น เนียนหลง | รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงการต่างประเทศ |
| ๔. นายเคอ หั่ว | อธิบดีกรมเอเชีย กระทรวงการต่างประเทศ |
| ๕. นายจู จวนเซียง | อธิบดีกรมพิธีการทูต กระทรวงการต่างประเทศ |
| ๖. นายเฉิง จั๊ยเซิง | รองอธิบดีกรมเอเชีย กระทรวงการต่างประเทศ |
| ๗. นายจ่าง ฮั่นจื้อ | รองอธิบดีกรมเอเชีย กระทรวงการต่างประเทศ |
| ๘. นายจาง ลี | หัวหน้ากองเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
กระทรวงการต่างประเทศ |

ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในข้อราชการ ๗พนฯ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี เป็นผู้กล่าวในนามของรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย และ ๗พนฯ เต็ง เสี่ยวผิง รองนายกรัฐมนตรี เป็นผู้กล่าวในนามของรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน การสนทนาเป็นไปดังต่อไปนี้

การประชุมครั้งที่ ๑

ฝ่ายจีน ต้อนรับคณะผู้แทนไทย และแสดงความยินดีที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องระหว่างประเทศและเรื่องทวิภาคี

ฝ่ายไทย ขอบขอบคุณที่ ๗พนฯ โจว เอ็นไหล ได้เชิญให้มาเยือนประเทศจีนอย่างเป็นทางการ และกล่าวว่า มิได้มาเพื่อจะเริ่มสัมพันธ์ภาพกันใหม่ หากมาเพื่อยืนยันและกระชับ

มิตรภาพที่มีมาช้านานเป็นประเพณีระหว่างประชาชนของประเทศทั้งสองให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นอีก และกล่าวต่อไปว่า ได้มาด้วยเจตนารมย์ที่จริงจัง และจะขอแลกเปลี่ยนความคิดเห็นด้วยในเจตนารมย์นี้

ฝ่ายจีน มีความรู้สึกเช่นกัน

ฝ่ายไทย แจ้งว่า ในอดีตที่เพิ่งผ่านมา ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ในประเทศไทย และประเทศจีน ในประเทศไทย รัฐทหารได้เปลี่ยนแปลงมาเป็นรัฐบาลประชาธิปไตย รัฐบาลไทยปัจจุบันเป็นรัฐบาลที่ได้ตั้งขึ้นมาโดยกระบวนการเลือกตั้งโดยประชาชน สิ่งที่เราพูดเป็นการแสดงความต้องการและความมุ่งมั่นปรารถนาของประชาชนของเรา

ในอินโดจีนก็ได้มีการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่เช่นกัน ด้วยเหตุนี้ นโยบายการต่างประเทศของไทยจึงเน้นในความสำเร็จของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นฉันมิตรกับเพื่อนบ้าน เราได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับ ทั้งเวียดนามใต้และเวียดนามเหนือ ซึ่งต่างอ้างว่าเป็นผู้แทนที่แท้จริงของชาวเวียดนาม เราได้ติดต่อกับลาวและเขมร โดยมีได้เคยยกเรื่องการเปลี่ยนแปลงรัฐบาลของทั้งสองประเทศนี้ขึ้นเป็นปัญหา

ในขณะเดียวกัน ไทยยังคงรักษามิตรภาพกับเพื่อนเก่าไว้ โดยเฉพาะมิตรประเทศในสมาคมอาเซียนและประเทศออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่นและสหรัฐอเมริกา

วัตถุประสงค์ของนโยบายการต่างประเทศไทยอันดับหนึ่งคือสันติภาพและเสถียรภาพสำหรับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ฝ่ายจีน กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนของประเทศทั้งสองได้มีมาเป็นเวลายาวนานถึง ๒,๐๐๐ ปี ด้วยเหตุนี้สัมพันธภาพดังกล่าวจึงเปรียบเสมือนระหว่างญาติพี่น้อง ทั้งนี้ เป็นจริงระหว่างจีนกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย ฉะนั้นจึงไม่มีเหตุผลอันใดที่เราจะไม่สามารถเป็นมิตรกัน

แม้แต่เมื่อปีพ.ศ. ๒๔๙๒ จีนก็ปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีกับทุกประเทศในโลก โดยให้ความสำคัญอันดับหนึ่งแก่ประเทศในตะวันออก แต่ด้วยเหตุผลบางประการซึ่งเราท่านทราบอยู่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างเราถูกตัดขาดไป แม้กระนั้น ประชาชนทั้งสองก็ยังติดต่อกัน บัดนี้เรามองกลับไปในอดีต ช่วงระยะเวลาที่ความสัมพันธ์ขาดไปคู่สั้นมากเมื่อเทียบกับ ๒,๐๐๐ ปี บัดนี้เรายินดีที่ปัจจัยที่ทำให้เราเห็นห่างจากกันได้สลายตัวไปแล้ว

และหลังจากความสัมพันธ์เป็นปกติ เราก็จะใกล้ชิดกันยิ่งขึ้นอีก

แน่นอน เราตระหนักว่า ประเทศของเราทั้งสองมีระบอบสังคมแตกต่างกัน และเรามีวัฒนธรรมแตกต่างกัน เราอาจต่อเถียงทะเลาะกัน แต่มันไม่มีความหมาย เพราะเราอยู่ในโลกที่สามและควรมีเอกภาพ

ฝ่ายไทย มีความคิดเห็นเช่นเดียวกันและแน่ใจว่าสัมพันธ์ภาพระหว่างประเทศทั้งสองจะใกล้ชิดขึ้น ด้วยเหตุผลทางธรรมชาติ ไทยตระหนักว่า sẽ มีความคิดเห็นที่ไม่ตกลงกัน แต่จะเป็นไรระหว่างญาติพี่น้อง ความสนิทชิดชอบที่มีอยู่ระหว่างกันจะทำให้ราบรื่นไปในที่สุด ฝ่ายไทยมาเพื่อจะตกลงที่จะเลื่อนรายการทะเลาะกันไปไว้ในอนาคต (พูดในทำนองหยอกล้อ)

ฝ่ายจีน เราจะทะเลาะกันเล็กน้อยแต่จะมีเอกภาพที่ยิ่งใหญ่ (We will have a little quarrel but a great unity.)

ฝ่ายไทย มีสุภาชิตไทยว่า ลึกลับพินยอมกระทบกัน แต่ความจริงลึกลับพินนั้นสนิทกันมาก

ฝ่ายไทย ขอชี้แจงนโยบายการต่างประเทศเกี่ยวกับอินโดจีน เป้าหมายอันดับหนึ่งของเราคือความประสงค์ที่ใครเห็นทุกรัฐในอินโดจีนเป็นกลางอย่างแท้จริงและมีเอกลักษณ์ของตนเอง ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ประเทศเหล่านี้ตกอยู่ใต้อิทธิพลของเวียดนามเหนือ

เป้าหมายอันดับที่สองของการรักษาดุลยระหว่างประเทศในอินโดจีนกับประเทศไทย ทั้งนี้เพื่อเราจะได้สามารถอยู่ร่วมกันโดยสันติ ดุลยดังกล่าวนี้ถือกำเนิดจากความจำเป็นและจากความเป็นจริงทางภูมิศาสตร์การเมือง แต่ได้สลายหายไปเนื่องจากบทบาทของอิมโหอำนาจในประเทศในอินโดจีน

อย่างไรก็ดี มีข้อเท็จจริงประการหนึ่งที่เรามิสามารถหลีกเลี่ยงได้ นั่นคือจะมีอิมโหอำนาจอยู่ต่อไปในอนาคต ฉะนั้น ประเทศไทยจึงยากให้บทบาทของอิมโหอำนาจเป็นอิทธิพลทางเสถียรภาพอันจะก่อให้เกิดดุลยภาพขึ้น บทบาทดังกล่าวนี้จะเป็นผลดีแก่อิมโหอำนาจเองและแก่ประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

ฝ่ายไทยขอทราบความคิดเห็นของฝ่ายจีนเกี่ยวกับดุลยภาพในอินโดจีนและในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ฝ่ายจีน กล่าวว่า สถานการณ์ในอินโดจีน ในเอเชียและแปซิฟิกจะแยกออกจากสถานการณ์ระหว่างประเทศโดยทั่วไปไม่ได้ สาเหตุที่ทำให้สถานการณ์โลกในปัจจุบันใกล้จุดระเบิดก็คือการแย่งชิงอำนาจระหว่างอิมเพอริอัลทั้งสองที่ต้องการครองความเป็นใหญ่ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต และสักวันหนึ่งสงครามโลกครั้งที่ ๓ จะเกิดขึ้น

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ ขณะที่ประเทศจักรวรรดินิยมเก่าอ่อนแอ สหรัฐอเมริกาได้แผ่ขยายความเป็นเจ้าไปทั่วทั้งโลก ในลาตินอเมริกา แอฟริกา เอเชีย จากมหาสมุทรแอตแลนติกถึงมหาสมุทรแปซิฟิก ส่วนสหภาพโซเวียตนั้น ภายหลังมรณกรรมของสตาลิน ครุสชอฟ และเบรซเนฟได้ฟื้นฟูระบบนายทุน สหภาพโซเวียตกลายเป็นประเทศสังคมนิยมที่แสวงหาความเป็นเจ้าในโลก หลังจาก ๒๐ ปี สหภาพโซเวียตได้ขยายกองกำลังไปทั่วทั้งโลก

ทุกก้าวที่สหภาพโซเวียตย่างออกไปเป็นการตอบโต้สหรัฐอเมริกา แต่น้ำหนักนั้นอยู่ที่ยุโรป ตะวันออกกลางและอ่าวเปอร์เซีย ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า การชิงอำนาจในเขตอื่นจะไม่สำคัญหรือไม่เด็ด ยกตัวอย่าง ในภูมิภาคเอเชียและแปซิฟิกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ทุกเหตุการณ์สะท้อนให้เห็นความจริงดังกล่าวนี้

เกี่ยวกับดุลยภาพ อันที่จริงดุลยภาพที่แท้จริงจะเกิดขึ้นไม่ได้ เพราะเมื่อพิจารณายุทธศาสตร์ระดับโลกแล้ว สหรัฐอเมริกาเป็นฝ่ายรับ (defensive) สหภาพโซเวียตเป็นฝ่ายรุก (offensive) ทุกก้าวของสหภาพโซเวียตทำให้กองกำลังสหรัฐฯ อ่อนแอลง ยกตัวอย่าง ตะวันออกกลาง ที่แรกอียิปต์อยู่ภายใต้อิทธิพลของอังกฤษและสหรัฐ สหภาพโซเวียตมิได้มีอิทธิพลมากนัก แต่แล้วก็ขยายอิทธิพลจนกระทั่งมีอิทธิพลมากกว่าประเทศอื่น บัดนี้อียิปต์กำลังสะกิดกันอิทธิพลของสหภาพโซเวียต และสหรัฐอเมริกากำลังกลับเข้าไปมีอิทธิพลอีกครั้งดังกล่าวนี้อาจจะเป็นไปอีกหลายปีและเป็นลักษณะของการแย่งชิงอำนาจ

อย่างไรก็ดี ยังมีอีกแง่หนึ่งของสถานการณ์ นั่นคือ การตื่นตัวของโลกที่สามในอันที่จะทำลายการควบคุมของอิมเพอริอัลทั้งสอง ข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ในวันจะสำคัญขึ้น ยุคที่อิมเพอริอัลทั้งสองถืออำนาจบาทใหญ่ทั่วโลกได้ผ่านพ้นไปแล้ว ประเทศในโลกที่สามต้องการอิสรภาพของชาติ การปลดปล่อย การพัฒนาการแห่งชาติ จีนรู้สึกันว่าแนวโน้มนี้เป็นแนวโน้มที่ดี ประเทศในโลกที่สามไม่นำความหวังของเขาไปผูกกับดุลยภาพระหว่างอิมเพอริอัลทั้งสองแต่ยึดมั่นในความเข้มแข็งและเอกภาพของตนเอง

ยกตัวอย่าง ในตะวันออกกลาง สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตต่างต้องการจะเข้าควบคุม แต่ประเทศตะวันออกกลางต้องการอิสรภาพของชาติและการปลดปล่อย ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าเราสามารถใช้อำนาจขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียตให้เป็นประโยชน์แก่เราเอง ชาวอาหรับรู้สึกว่าการกำหนดอำนาจทั้งสองสร้างอุปสรรคในการพัฒนาการแห่งชาติ สหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียตต้องการ “ไม่มีสงคราม - ไม่มีสันติภาพ” แต่ชาวอาหรับเห็นชัดเจนว่าสถานการณ์ดังกล่าวนี้มิได้ช่วยให้เขาได้ดินแดนที่สูญเสียไปแก่พวกไซออนนิสต์อิสราเอลคืนมา

จีนรู้สึกว่าการกำหนดนี้เป็นเช่นนี้ในส่วนอื่นของโลก เราไม่สามารถมีความหวังในดุลยภาพระหว่างอิมมหาอำนาจ เพราะ ๑) ไม่มีดุลยภาพที่แท้จริง ๒) หากมีก็ไม่เป็นประโยชน์ ฉะนั้น จึงมีแต่เอกภาพของประชาชนของโลกที่สามเท่านั้น

เมื่อบางคนพูดถึงทฤษฎีโลกสามเสา กล่าวคือ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต จีน หรือโลกห้าเสา กล่าวคือ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต จีน ญี่ปุ่น ยุโรป จีนก็ถูกเกี่ยวข้องกับจีนแถลงว่าเราไม่ควรได้รับการปฏิบัติเช่นนั้น เพราะจีนเป็นประเทศสังคมนิยม เรื่องดุลยภาพขัดกับหลักการของเรา นอกจากนั้น เราไม่มีคุณสมบัติ เราเป็นประเทศที่ยากจน

คนกล่าวว่าจีนเป็นประเทศใหญ่ แต่เราอาจบอกว่าจีนเป็นประเทศเล็ก ประชากรของเรามาก อาณาบริเวณของเรากว้างขวาง แต่เศรษฐกิจของเรายังมิได้พัฒนาโดยสมบูรณ์ เกษตรกรรมของเราเพิ่งเริ่มผลิตพอเพียงแก่ความต้องการของประชาชน อุตสาหกรรมของเราอยู่ในระยะเริ่มต้น รายได้ถัวเฉลี่ยของเราคงต่ำกว่าของประเทศไทย ฉะนั้น จุดยืนชั้นมูลฐานของเราคือ จีนจะไม่มีวันเข้าร่วมในหมู่ประเทศอิมมหาอำนาจ นโยบายของเราคือการยืนหยัดอยู่กับโลกที่สามต่อต้านการขูดรีดและการครองความเป็นใหญ่

ประธานเหมากล่าวว่า ๑) ขูดอู๋โมงคี่ให้ลี้ก ๒) สะสมข้าวทุกแห่งหน ๓) ห้ามแสวงหาความเป็นใหญ่โดยเด็ดขาด เหตุผลที่ประธานเหมากล่าวดังนั้นก็เหมือนอันตรายจากสงคราม เราจำเป็นต้องเตรียมพร้อมการ “ขูดอู๋โมงคี่ให้ลี้ก” และการ “สะสมข้าวทุกแห่งหน” เป็นการเตรียมรับ มีซ์การบุกรุก จีนเผชิญอันตรายจากการบุกรุกโดยอิมมหาอำนาจ โดยเฉพาะโดยพันธมิตรจากทิศเหนือ แน่นอนเราไม่กังวลเกินไป เราคิดว่าเราจะสามารถเผชิญสถานการณ์ใดๆ ได้

หากจีนแสวงหาความเป็นใหญ่ก็หมายความว่าเราได้เจริญรอยตามนโยบายของ

สหภาพโซเวียตและสหรัฐอเมริกา เราจะกลายเป็นปฏิปักษ์ต่อประชาชนทั้งโลก เราขออย่า
ว่านโยบายดังกล่าวไม่ถูกต้องสำหรับ ๘ หรือ ๑๐ หรือ ๑๐๐ ปีข้างหน้า ขณะนี้เรายัง
ล่าช้า แต่เราจะทำอะไรในอนาคต หากเราสามารถผลิตเหล็กกล้าได้ถึง ๑๐๐ ล้านตัน
ต่อปี เราจะแสวงหาความเป็นใหญ่หรือไม่ ด้วยเหตุนี้ เราจึงสั่งสอนลูกของเราให้
แสวงหาความเป็นใหญ่อย่างเด็ดขาด และให้สอนลูกของเขาเช่นกัน เพราะหากเขาผลิต
เหล็กกล้าได้ ๑๐๐ ล้านตันต่อปี เขาอาจจะค้นมือและอยากที่จะแก่งแย่งประเทศเพื่อนบ้าน
ควบคุมเพื่อนบ้าน นั่นคือการครองความเป็นใหญ่ ฉะนั้น เราจึงเน้นในคำสอนของ
ประธานเหมาในการศึกษาของเด็ก และในการไม่ฟื้นฟูระบอบทุนนิยม เพราะ ระบอบ
ทุนนิยมและลัทธิการครองความเป็นใหญ่ไปด้วยกัน

ข้อเสนอของเราต่อประเทศในโลกที่สามคือ อย่าเป็นห่วงในระบอบสังคมนิยมของ
จีน แต่ควรเป็นห่วงว่าจีนจะฟื้นฟูระบอบทุนนิยมหรือไม่ เพราะนั่นคือหนทางไปสู่ลัทธิ
จักรวรรดินิยม เป้าหมายขั้นพื้นฐานของเราคือการต่อสู้ลัทธิจักรวรรดินิยมเก่าและใหม่ และ
ลัทธิการครองความเป็นใหญ่

ฝ่ายไทย รู้สึกโชคดีที่ได้รับฟังคำแถลงข้างต้น และรู้สึกชื่นใจขึ้น ฝ่ายไทยจะบอก
ลูกหลานให้บอกลูกหลานของเขาว่าจีนไม่แสวงหาความเป็นใหญ่

ฝ่ายจีน เสริมว่า หากจีนละเมิดหลักการดังกล่าว ลูกของท่านควรตำหนิจีนและ
ร่วมมือกับประชาชนจีนต่อต้านรัฐบาลจีนที่แสวงหาความเป็นใหญ่

ฝ่ายไทย กล่าวว่า เมื่อตกลงกันแล้วที่จะไม่ตกลงกัน ก็ขอแสดงความไม่เห็นด้วย
เป็นปฐมฤกษ์ กล่าวคือ ตั้งแต่ย่างเท้าเข้ามาบนผืนแผ่นดินจีน ก็รู้สึกงงวยในความยิ่งใหญ่
ของจีน ในความใหญ่โตของประเทศจีน ในความกว้างขวางของถนนหนทางของกรุงปักกิ่ง
ตลอดจนในความโอโง่งของชุดห้องนอนที่ฟันทกอยู่ ณ เรือนรับรอง

โดยที่เรามาจากประเทศเล็ก ถึงแม้จะเป็นประเทศที่อยู่ติดกัน เราหวังว่าท่านจะ
เข้าใจในความเกรงกลัวที่เรามีต่อลัทธิครองความเป็นใหญ่ซึ่งดูเหมือนว่าจะป้องกันมิได้
ด้วยเหตุนี้เราจึงมีคำถามบางประการ เช่นจีนมีพรรคอะไรต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
โดยเฉพาะต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอินโดจีนกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ฝ่ายจีน มีทรรศนะว่า ประเทศอินโดจีนกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะอยู่กันได้บนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันโดยสันติ และการไม่แทรกแซงในกิจการภายในของกันและกัน

ฝ่ายไทย ถามว่า เป็นไปได้หรือไม่ที่ประเทศหนึ่งอาจแสวงหาความเป็นใหญ่ในส่วนภูมิภาคเพราะความเข้าใจผิดในลัทธิสังคมนิยม

ฝ่ายจีน กล่าวว่าเราต่อต้านการนั้น

ฝ่ายไทย แสดงความยินดี และถามว่าจีนมีทรรศนะอย่างไรเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับมหาอำนาจ

ฝ่ายจีน รับว่าเป็นปัญหา และกล่าวว่าได้บอกประธานาธิบดีมาร์คอสแห่งฟิลิปปินส์ว่าให้ระงับการเสียดลอบเข้าบ้านทางประตูหลัง ขณะที่ไล่สุนัขป่าออกทางประตูหน้า ปัญหานี้เป็นปัญหาที่มีจริง เพราะแสดงออกถึงสถานการณ์แห่งการชิงอำนาจเพื่อการครองความเป็นใหญ่ระหว่างอภิมหาอำนาจทั้ง ๒ เมื่ออภิมหาอำนาจประเทศหนึ่งออกไปอีกประเทศหนึ่งก็จะพยายามเข้ามา เราจะไม่มีวันปล่อยให้เราอยู่โดยสันติ

เราเข้าใจปัญหาของไทยเกี่ยวกับฐานทัพสหรัฐ ในประเด็นนี้จุดยืนและหลักการของเรา คือ เราต่อต้านฐานทัพต่างประเทศ แต่ในขณะเดียวกันเราเคารพในความเป็นจริง เราเชื่อว่ารัฐบาลและประชาชนไทยจะดำเนินการที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของตน อาจมีทางที่จะเป็นไปได้ว่า สุนัขป่าถูกไล่ไปแต่เสือเข้ามา เราใคร่กล่าวว่า แม้การถอนตัวของสหรัฐเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ เสือตัวหนึ่งจะแสวงหาทางเข้ามา

จีนมีประสบการณ์ของตนเองเกี่ยวกับเรื่องนี้ ชาวจีนขับไล่สหรัฐและพวกเซียงไคเช็คซึ่งได้รับการสนับสนุนโดยสหรัฐออกไปยังไต้หวัน เปรียบเสมือนสุนัขป่าถูกไล่ แต่แล้วเสือก็หาทางเข้ามา ฝ่ายจีนถามว่าฝ่ายไทยเข้าใจหรือไม่ว่าเหตุใดความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตจึงพินาคลง

ฝ่ายไทย เคยได้ยินมาแต่ก็อยากทราบอีก

ฝ่ายจีน ยกตัวอย่างเพียงเรื่องเดียวก็พอ คือ ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ ๒ สหภาพโซเวียตคงรักษารฐานทัพเรือไว้สองแห่งในประเทศจีน ต่อมา นายครุสชอฟยกเรื่องเรียกร้องให้จีนมีกองทัพเรือร่วมกับสหภาพโซเวียต (common fleet) ทั้งนี้ ก็เพื่อสหภาพโซเวียต

จะได้มีฐานทัพเรือในจีนและควบคุมชายฝั่งทะเลของจีน โดยตลอดนั่นเอง

ฝ่ายไทย กล่าวเป็นเชิงขบขันว่า สุนัขป่าได้กินบ้านกินเมืองของเราแทบจะหมดสิ้นแล้ว เสือเล่าจะเป็นอย่างไร เราควรเก็บสุนัขป่าไว้อีกชั่วระยะหนึ่งเพราะกลัวเสือ หรือขับไล่สุนัขป่าไปแต่เพิ่มความระมัดระวังเสือ

ฝ่ายจีน กล่าวว่า หากท่านได้ตัดสินใจที่จะไล่สุนัขป่าไปแล้ว เราขอแสดงความยินดีต่อท่าน แต่ควรเพิ่มการสอดส่องที่ประตูหลังเพราะการคุกคามนั้นบังเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ

ไม่มีประเทศใดในเอเชียใต้ที่ต้องการรุ่มค้ำกันจากประเทศอื่นแต่ละประเทศเป็นประเทศอิสระ ทำไมเราถึงจะต้องมีรั้ว สหรั้วชอบที่จะให้อวดคุยโวว่ายุโรปและญี่ปุ่นต้องการความคุ้มกัน เราไม่ชอบศัพทนี้และตั้งคำถามว่า เป็นการคุ้มกันที่แท้จริงหรือเป็นการขูดรีดกันแน่

แน่นอน สถานการณ์ที่ดีที่สุดคือไม่มีสุนัขป่าหรือเสือ แต่เราเข้าใจว่าแต่ละประเทศมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน เราใคร่ที่จะเคารพในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันนี้ และแต่ละประเทศจะหาทางที่ต่างกันเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้

ฝ่ายไทย กล่าวว่า สุนัขป่าก็ยังอยู่ เสือก็กำลังพยายามที่จะเข้ามา ฉะนั้นจึงขอเชิญฯพณฯ ให้ไปดูสถานการณ์ด้วยตนเองในฤดูหนาวของปีนี้

ฝ่ายจีน หวังว่าจะหาโอกาสไปได้

การประชุมครั้งที่ ๒

ฝ่ายจีน เชิญให้ฝ่ายไทยแสดงความคิดเห็นต่อไป

ฝ่ายไทย แสดงความยินดีที่ฝ่ายจีนมีทัศนคติเดียวกับไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการแสวงหาความเป็นใหญ่ในอินโดจีน และขอกล่าวถึงสถานการณ์ในประเทศลาว

ไทยสนับสนุนรัฐบาลเพื่อความปรองดองแห่งชาติของลาว トラบใดที่ประชาชนชาวลาวคงควบคุมยุทธการและการพัฒนาของตนเอง แต่มีสิ่งชี้ให้เห็นว่าเราสามารถที่จะมีความสุขนิยมในสถานการณ์ได้ ทั้งนี้เพราะฝ่ายเวียดนามเหนือเข้าไปในลาวอยู่เต็มกำลังถึง ๔๖ กองพัน

ในฐานะที่ไทยให้ความช่วยเหลือแก่ลาว และจีนก็ให้ความช่วยเหลือแก่ลาวในด้านการสร้างถนน จึงขอถามว่าจีนมีทัศนคติอย่างไรเกี่ยวกับบทบาทในอนาคตของจีนในลาว

ฝ่ายจีน เห็นชอบในท่าทีที่รัฐบาลผสมของลาวแถลง กล่าวคือ นโยบายเกี่ยวกับสันติภาพ ประชาธิปไตย ความเป็นกลาง และการไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายใด

ในอดีต ฝ่ายขวาและฝ่ายซ้ายในลาวได้รับการสนับสนุนจากต่างประเทศเช่นเดียวกับในประเทศอินโดจีนอื่นๆ บัดนี้ฝ่ายประเทศลาวถือเบ้าบน ประเทศลาวเห็นชอบในสันติภาพ ประชาธิปไตย ความเป็นกลาง และการไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายใด ในการนี้เราสนับสนุนเขา จีนได้ให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศลาวเท่าที่พึงกระทำได้เพื่อช่วยให้เขาสามารถพึ่งตนเองได้

เรามีทหารช่างในลาว เพื่อการพัฒนาและโดยการขอร้องของลาว เมื่อการสร้างถนนในลาวเสร็จสิ้นแล้ว ทหารช่างเหล่านั้นจะกลับประเทศจีน วัตถุประสงค์มีเพียงนี้ ไม่มีจุดมุ่งหมายต่อต้านประเทศอื่นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย ซึ่งมีชายแดนกับลาว เราได้ช่วยสร้างถนนที่อื่นด้วย และในอนาคตก็จะกระทำต่อไป

สำหรับปรากฏการณ์ของทหารต่างชาตินั้น อย่างกังวล ประเทศใดที่มีทหารอยู่ต่างแดน ที่แรกจะไม่มีใครคัดค้าน แต่ทหารเหล่านั้นอยู่นานไปเท่าใด ปัญหาที่จะมีมากขึ้นเท่านั้น จีนกับไทยรู้เรื่องนี้เพราะเคยมีทหารต่างชาติอยู่บนผืนแผ่นดิน ทหารช่างจีนมิใช่กองกำลังติดอาวุธของจีน เราเคยส่งทหารช่างไปปากีสถานด้วย และปากีสถานก็ได้กังวล

แห่งเดียวที่กองทัพปลดแอกประชาชนของจีน (People's Liberation Army) ไปถึงคือเกาหลี และครั้งนั้นไปกันกว่าล้านคน หากทหารจีนมิได้เข้าเกาหลี สถานการณ์ คงลำบากสำหรับประชาชนเกาหลีและประชาชนจีน ทหารจีนเคารพทุกโบงญาของเกาหลี หลังจากการหยุดยิง จีนได้คงกำลังทหารไว้ในเกาหลีเพื่อป้องกันมิให้สถานการณ์แปรสภาพ และเพื่อช่วยบูรณะฟื้นฟูเกาหลี ทหารเหล่านั้นมีบทบาทเป็นทหารช่างและมีความสัมพันธ์ ที่ดีกับชาวเกาหลี ถึงกระนั้นก็ตาม ถ้าอยู่นานเกินไปเราคิดว่าปัญหาย่อมเกิดขึ้นและกระทบ กระเทือนศักดิ์ศรีของประชาชนเกาหลี เราจึงถอนกองกำลังทั้งหมดออกจากเกาหลีเมื่อ ๒๕๐๑

ระหว่างสงครามเวียดนาม เรามีกองกำลังทหารปืนต่อสู้อากาศยานอยู่ใน เวียดนามเหนือ ซึ่งเป็นประเทศพี่น้องของเรา เพราะเขาไม่มีสมรรถภาพทางด้านนั้นเพียงพอ แต่เราก็ถอนกองกำลังดังกล่าวทันทีที่สงครามสิ้นสุดลง ทหารจีนใช้การเมืองบังคับ บัญชาและมีวินัยดี แต่หากเขาอยู่นานเกินไป ปัญหาก็จะเกิดขึ้น

การที่ทหารสหรัฐตั้งฐานทัพอยู่ทุกหนแห่งได้ก่อภาพพจน์ที่ดีให้แก่ตนเองหรือไม่ ทหารสหภาพโซเวียตก็ตั้งฐานทัพอยู่บางแห่งของโลก ด้วยเหตุนี้พวกนี้จึงถูกเรียกว่าเจ้าโลก (Overlords) ฉะนั้นอย่ากังวล ทหารต่างชาติอยู่นานเกินไปในอีกประเทศหนึ่งจะเกิดปัญหา ขึ้นเสมอ

เรื่องลัทธิครองความเป็นใหญ่ ขณะนี้จีนกับญี่ปุ่นกำลังเจรจาสนธิสัญญาสันติภาพ และพันธไมตรีระหว่างกัน เรื่องลัทธิครองความเป็นใหญ่นี้ก็รวมในแถลงการณ์ร่วมจีน – ญี่ปุ่นและจีน – สหรัฐด้วย ประธานเหมา กล่าวกับท่านวันนี้ว่าท่านถือทานาคะกับนิกสัน เป็นเพื่อนของท่าน เพราะรวมข้อความนั้นไว้ในแถลงการณ์ร่วมดังกล่าว แต่มาบัดนี้มิ กิจะไม่รวมหลักการทั่วไปดังกล่าวในย่อหน้าสารัตถะของสนธิสัญญา ทั้งนี้เพราะมิ กิกับ โอฮิระเกรงว่าจะหมองใจสหรัฐอเมริกาและสหภาพโซเวียต จีนพยายามจะอธิบายให้ญี่ปุ่น เข้าใจว่า หากตัดข้อความเกี่ยวกับการครองความเป็นใหญ่ออกไปแล้ว ญี่ปุ่นคิดว่าจะได้ ๔ เกาะทางเหนือที่ถูกยึดครองคืนจากสหภาพโซเวียตหรือ ข้อความดังกล่าวนี้ญี่ปุ่นน่าจะ ชอบเพราะผูกมัดตัวเองและเป็นประโยชน์แก่ญี่ปุ่นด้วย

ท่าทีของจีนต่อต้านการครองความเป็นใหญ่ระดับโลกหรือระดับภูมิภาค

ฝ่ายไทย ไม่สงสัยในความปรารถนาดีของจีนในลาว เรายินดีที่จีนมีบทบาทในลาว

มีฉะนั้นจะเปิดทางให้แก่ทั้งสุนัขป่าและเสือ จีนและไทยเป็นเพื่อนบ้านของลาว เราทั้งสองเป็นสมาชิกของ ESCAP ซึ่งมีโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงตอนใต้ โครงการนี้ควรได้รับการพัฒนาเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันหรือไม่

ฝ่ายจีน เลียงว่าไทยสามารถช่วยเหลือลาวได้ด้วย

ฝ่ายไทย ย้ำว่า เราอาจสามารถใช้ความพยายามร่วมกัน เราจำต้องเริ่มที่ใดที่หนึ่ง เราอาจจะร่วมมือกันได้

ฝ่ายไทย กล่าวต่อไปถึงเรื่องเขมร ซึ่งเป็นประเทศที่มีชายแดนติดกับไทย และเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิดทางวัฒนธรรมและศาสนา เราได้แสดงความพร้อมเพรียงที่จะให้ความช่วยเหลือเขมรบัดนี้ที่สงครามสิ้นสุดลงแล้ว เราได้รับรองรัฐบาลสามัคคีแห่งชาติกัมพูชา (GRUNK) และเราใคร่สถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับเขา

อย่างไรก็ดี สถานการณ์ปัจจุบันในเขมรมืดมน มีการต่อสู้กันเพื่อชิงอำนาจหรือไม่ใครเป็นผู้ปกครองประเทศอย่างแท้จริง และอะไรจะเกิดขึ้น รู้สึกว่าสมเด็จพระเจ้าบรมโกศหุ่นน่าจะเป็นผู้นำของเขมร แต่ท่านยังอยู่นอกประเทศ ท่านจะเสด็จกลับไปในวันไหนเพื่อเข้าปกครองประเทศหรือไม่ โดยที่จีนมีความสัมพันธ์พิเศษกับเจ้าสีหนุ จึงใคร่ขอทราบทรรศนะของจีน

ฝ่ายจีน กล่าวว่า นายกรัฐมนตรี โจว เอินไหล ได้พูดถึงเรื่องนี้แล้วเมื่อวันที่ ๓๐ มิ.ย. ๑๘ เขมรต้องการความสัมพันธ์ที่ดีกับไทย จีนมีความรู้สึกที่ไม่มีปัญหามากนักเกี่ยวกับพรมแดนไทย - เขมร ซึ่งขัดแย้งอยู่แล้ว แต่อาจมีกรณีพิพาทเล็กน้อยเช่นเกี่ยวกับการประมง เพราะไทยมีเรือประมงขนาดใหญ่

ฝ่ายไทย เห็นด้วยว่าไม่มีปัญหาพรมแดนกับเขมรเลย มีแต่การปะทะกันระดับท้องถิ่นเท่านั้น ส่วนเรื่องการประมงนั้น หากเรือประมงใหญ่ก็ยากที่จะควบคุมได้

ฝ่ายจีน กล่าวว่า เรือประมงไทยใหญ่กว่าเรือประมงเขมร

ฝ่ายไทย แจ้งว่า ตามจำนวนน้ำหนักของปลาที่จับ ประมงของไทยใหญ่เป็นที่ ๗ ของโลก รัฐบาลยังเล็กกว่ากองเรือประมง ด้วยเหตุนี้ไทยจึงมีปัญหาเกี่ยวกับเพื่อนบ้าน

ฝ่ายจีน เห็นว่า เมื่อไทยมีความสัมพันธ์ปกติกับเขมรแล้ว ก็อาจตกลงกันอย่างสมเหตุสมผลได้

ในอินโดจีน บัดนี้มีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามด้านดุลยภาพแห่งกำลัง (balance of forces) สำหรับสถานการณ์ภายในของเขมรนั้น จีนทราบเพียงบางส่วนเท่านั้น สมเด็จเจ้าบรมมหาราชวงศ์เองกล่าวว่าพวกสีหนุในอดีต (past - Sihanoukists) หักหลังท่าน แต่ไม่ใช่ทุกคน เพียงพวกเช่นลอนนอลเท่านั้น

ภายในเขมร เขมรแดงเป็นผู้นำในการต่อต้านลอนนอลและสหรัฐอเมริกา เขาเริ่มด้วยมือเปล่าและประสบความสำเร็จภายหลัง ๕ ปี เราทราบจากคำแถลงสาธารณะของเขาว่า เขารับรองสมเด็จเจ้าบรมมหาราชวงศ์ในฐานะประมุขของรัฐบาลที่ถูกตั้งโดยกฎหมาย (de jure head of government) และเขายึดมั่นในประชาธิปไตย ความเป็นกลาง อิสระภาพ และการไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายใด เขมรแดงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสีหนุ สีหนุอาจจะกลับมาในเวลาไม่ช้าเกินไป

ฝ่ายไทย ต่อด้านอิทธิพลของสหภาพโซเวียตในอินโดจีน แต่มีท่าว่าสหภาพโซเวียตมีความสนใจทางด้านนาวิในเวียดนามใต้ หากเวียดนามเหนือและใต้รวมกัน ขอทราบทรรศนะของจีนต่อทฤษฎีว่าสหภาพโซเวียตจะมีอำนาจเหนืออินโดจีน

ฝ่ายจีน ไม่มีข้อสันนิษฐานมากนักเกี่ยวกับสถานการณ์ในเวียดนาม ในอดีตจีนสนับสนุนทุกประเทศในอินโดจีนอย่างหนักแน่นในการต่อสู้สหรัฐเท่าที่จะสามารถกระทำได้ แต่การสนับสนุนและความช่วยเหลือของจีนไม่น้อยไปกว่าของสหภาพโซเวียตแต่เราไม่เคยแทรกแซงในกิจการภายในของประเทศเหล่านี้ และถึงแม้ว่าเราได้กระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นหน้าที่สากลของเรา (our international duty) เรามีได้เสนอแนะการใดแก่เขา คนพูดกันว่า โดยที่จีนให้ความช่วยเหลือ จีนจำต้องมีอิทธิพล แต่เราไม่เชื่อถือในทฤษฎีนั้น

จีนไม่ทราบว่าสหภาพโซเวียตมีความตกลงใดกับเวียดนามหรือไม่ ปรากฏรายงานว่าสหภาพโซเวียตขอใช้ Camranh Bay และ Danang เป็นฐานทัพเรือ จีนไม่มีข้อสันนิษฐานประการใด แต่เราสามารถวิเคราะห์เรื่องได้

การวิเคราะห์ของเรา คือ สหภาพโซเวียตมีความปรารถนาเช่นนั้นต่อ Camranh Bay และ Danang เขาอาจจะขอร้องแล้วด้วยในรูปใดรูปหนึ่ง อย่างไรก็ตามดี ไม่เป็นการง่ายนักที่เวียดนามจะให้สิ่งเหล่านี้แก่สหภาพโซเวียตโดยไม่ตริตรอง เวียดนามเพิ่งขับไล่สหรัฐออกไป หากเขาปล่อยสหภาพโซเวียตเข้ามา ก็จะไม่ได้รับความเห็นชอบ (endorsed) จากประชาชนของโลกหรือประชาชนเวียดนาม

ความช่วยเหลือของจีนต่อเวียดนามส่วนใหญ่เป็นประเภทให้เปล่า (gratis) แต่สหภาพโซเวียตให้ในลักษณะเงินกู้ และเขาจะบีบคั้นให้ใช้คืน

หากสหภาพโซเวียตมีฐานทัพ ฐานทัพเหล่านี้จะไม่เป็นที่น่าเกรงขาม มันจะสามารถทำให้ชาวโลกเห็นธาตุแท้ของสหภาพโซเวียตได้ชัดยิ่งขึ้น บางคนกล่าวว่าสหภาพโซเวียตพยายามจะล้อมจีน เราไม่เชื่อและเราไม่กลัว

ฝ่ายไทย เข้าใจท่าทีของจีนเป็นอย่างดีแล้ว บัดนี้ขอถามถึงทรศนะของจีนต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยทั่วไป โดยเฉพาะเมื่อจีนสนับสนุนปฏิญญาบัวลาห์เปอร์ของประเทศอาเซียนว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง แล้วจีนมีทรศนะเช่นไรต่อการรับรองและการเคารพการนี้โดยมหาอำนาจ

ฝ่ายจีน สนับสนุนเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในลาตินอเมริกา และเขตสันติภาพทุกแห่ง เพราะเป็นการต่อต้านลัทธิครองความเป็นใหญ่โดยปริยาย เราใคร่พัฒนาความสัมพันธ์ทวิภาคี เพราะหากจีนมีบทบาทในเขตต่างๆ ดังกล่าว จะไม่เป็นการดี

ฝ่ายไทย ขอทราบทรศนะของจีนต่อการที่ประเทศอื่นอาจเข้าร่วมในสมาคมส่วนภูมิภาคปัจจุบันหรือช่วยกันจัดตั้งองค์การใหม่ขึ้น

ฝ่ายจีน ถามว่าสถานการณ์สุกงอมพอหรือ

ฝ่ายไทย ไม่ทราบและขอทราบทรศนะของจีน

ฝ่ายจีน ก็ไม่ทราบ วิธีแก้ปัญหามทางเดียวคือติดต่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประเทศเหล่านั้นโดยตรง จีนสนับสนุนเขตแห่งสันติภาพไม่ว่าจะใหญ่เพียงใด

ฝ่ายไทย ถามว่าจีนมีคำถามอะไรหรือไม่

ฝ่ายจีน ไม่มี และเสริมว่าประธานเหมาได้พูดถึงพรรคคอมมิวนิสต์ไทยและเรื่องชาวจีนโพ้นทะเลแล้ว

ฝ่ายไทย ขอบคุณที่ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และยืนยันว่าความสัมพันธ์ทวิภาคีระหว่างไทยกับจีนจะไม่ถูกรบกวนแม้แต่น้อย

นายเตช บุณนาค

ผู้จัดบันทึก

10.
คำปราศรัยตอบ
ของ
ฯพณฯ หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช
นายกรัฐมนตรีแห่งราชอาณาจักรไทย

าพณฯ

ท่านสุภาพสตรีสุภาพบุรุษ

ข้าพเจ้ารู้สึกเป็นเกียรติอย่างสูงที่ าพณฯ นายกรัฐมนตรี โจว เอิน ไล ได้เชิญข้าพเจ้ามาเยือนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เมื่อข้าพเจ้ารับคำเชิญดังกล่าวนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกยินดีเป็นอย่างยิ่งที่จะได้โอกาสมีส่วนร่วมในการฟื้นฟูและกระชับความสัมพันธ์ที่ได้มีมาช้านานอย่างใกล้ชิดและฉันมิตรระหว่างประชาชนของราชอาณาจักรไทยกับประชาชนของประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์และความปรารถนาาร่วมกันของประชาชนของประเทศทั้งสอง นับตั้งแต่ข้าพเจ้าได้เดินทางเข้ามาถึงประเทศจีน ข้าพเจ้าและคณะได้รับการต้อนรับด้วยไมตรีจิตที่อบอุ่นยิ่ง ดังนั้น ข้าพเจ้าจึงขอแสดงความขอบคุณต่อเจ้าภาพฝ่ายจีนของเราไว้ ณ ที่นี้ และขอฝากความขอบคุณดังกล่าวผ่านท่านไปยังประชาชนจีนด้วย

การมาเยือนประเทศจีนของข้าพเจ้าเป็นผลของการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นขั้น ๆ ในอดีตที่เพิ่งผ่านมา ในการติดต่อระหว่างกัน ทั้งสองฝ่ายได้ร่วมมือกันสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันด้วยความจริงใจและในการนี้นักกีฬาของทั้งสองประเทศได้มีบทบาทสำคัญ การค้าก็เป็นอีกหนทางหนึ่งที่ทำให้ประชาชนของประเทศของเราทั้งสองใกล้ชิดกันยิ่งขึ้น และข้าพเจ้าขอถือโอกาสนี้ขอบคุณรัฐบาลจีนด้วยที่ได้ตกลงขายน้ำมันดีเซลหมุนเร็วให้แก่ประเทศไทย

๒ จวด ในราคามิตรภาพ ระหว่างปี พ.ศ.๒๕๑๖ ถึง ๒๕๑๘ น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว ๒ จวดดังกล่าว นั้น รัฐบาลไทยได้จำหน่ายไปใช้ในภาคเกษตรกรรมของเศรษฐกิจ เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรโดยทั่วไป เกี่ยวกับเรื่องการค้านี้ รัฐบาลไทยชุดที่แล้วตระหนักดีว่าเคยมีกฎหมายที่เลือกปฏิบัติต่อประเทศจีน ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศของเราทั้งสอง ฉะนั้น จึงได้เสนอให้สภานิติบัญญัติแห่งชาติในสมัยนั้นยกเลิกเสีย และก็ได้มีการยกเลิกกฎหมายอันไม่เป็นที่พึงประสงค์ฉบับนั้นในที่สุด นี่คือภูมิหลังของวิวัฒนาการในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีนจนถึงสถานการณ์ที่น่ายินดียิ่งในปัจจุบัน

ฯพณฯ

ท่านสุภาพสตรีสุภาพบุรุษ

รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยซึ่งข้าพเจ้าได้รับเกียรติแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี เป็นรัฐบาลประชาธิปไตยที่ได้รับเลือกตั้งมาโดยประชาชนไทยและเป็นตัวแทนของประชาชนไทยทั้งหมด เมื่อนโยบายของรัฐบาลนี้ที่เสนอต่อรัฐสภาได้รับความเห็นชอบแล้ว ท่านจึงอาจถือได้ว่าข้าพเจ้าเป็นตัวแทนของประชาชนไทยโดยสมบูรณ์ และสิ่งใดที่ข้าพเจ้าพูดย่อมเปรียบเสมือนเสียงของประชาชนไทยด้วย

เป้าหมายทางการต่างประเทศของรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยคือการดำเนินนโยบายต่างประเทศอย่างอิสระ โดยส่งเสริมการค้าอยู่ร่วมกันโดยสันติ โดยยึดหลักการที่จะเป็นมิตรกับทุกประเทศที่มีเจตนาดีต่อประเทศไทย ไม่คำนึงถึงความแตกต่างในอุดมการณ์ทางการเมืองและระบอบการปกครอง แต่จะยึดหลักความยุติธรรมและความเสมอภาคเป็นสำคัญ ทั้งจะไม่แทรกแซงในกิจการภายในของกันและกัน และด้วยเหตุนี้การดำเนินการเพื่อให้มีการรับรองและมีความสัมพันธ์เป็นปกติกับประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จึงเป็นเป้าหมายสำคัญของการดำเนินนโยบายการต่างประเทศของรัฐบาลของข้าพเจ้า

เมื่อรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยใคร่แถลงยืนยันว่า ประชาชนของแต่ละประเทศเท่านั้นที่มีสิทธิเลือกระบอบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของตน โดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอก และเชื่อมั่นว่า ถึงแม้ราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนจะมีระบอบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่แตกต่างกัน แต่ก็ไม่น่าที่จะมี

อุปสรรคต่อการพัฒนาความสัมพันธ์อันสันติและฉันมิตรระหว่างประเทศและประชาชน ทั้งสองตามหลักการแห่งความเคารพอิปไตยและบูรณภาพแห่งดินแดนซึ่งกันและกัน การไม่รุกรานต่อกัน การไม่แทรกแซงกิจการภายในซึ่งกันและกัน ความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกัน และการอยู่ร่วมกันโดยสันติ และรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน พร้อมที่จะแถลงยืนยันและเชื่อมั่นเช่นเดียวกันนี้แล้ว การที่จะรับรองซึ่งกันและกันและการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตก็ย่อมไม่เป็นปัญหา เพราะนโยบายการต่างประเทศของทั้งสองประเทศตรงกัน

รัฐบาลทั้งสองยังตกลงกันด้วยว่า การรุกรานและการบ่อนทำลายทั้งปวงจากต่างประเทศ และความพยายามทุกประการของประเทศใดที่จะควบคุมประเทศอื่นใดหรือที่จะแทรกแซงกิจการภายในของประเทศอื่น นั้น เป็นสิ่งที่ต้องห้าม และต้องถูกประณาม รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยให้ความสำคัญแก่ข้อตกลงดังกล่าวนี้มาก เพราะใคร่เห็นหลักการของการไม่เข้าเกี่ยวข้องในกิจการใด ในทางใดหรือรูปใด โดยทางตรงหรือโดยทางอ้อม ซึ่งอาจเป็นการคุกคามเอกราช อิทธิพล เอกภาพ บูรณภาพแห่งดินแดนและความมั่นคงของประเทศอื่นเป็นที่ยึดถือโดยทั่วไป

การเป็นปฏิปักษ์ต่อความพยายามของประเทศหรือกลุ่มประเทศใดที่จะสถาปนาความเป็นใหญ่หรือสร้างเขตอิทธิพลเหนือส่วนหนึ่งส่วนใดของโลกเป็นความรู้สึกตามธรรมชาติของประชาชนไทยและเป็นของราชอาณาจักรไทยในปัจจุบันด้วย ทั้งนี้เพราะราชอาณาจักรไทยมีประสบการณ์ที่เข้มข้นอันเนื่องมาจากความพยายามของต่างประเทศที่จะทำลายเอกราชอิทธิพลและบูรณภาพแห่งดินแดนไทยในอดีต นับเป็นโชคยิ่งใหญ่ของราชอาณาจักรไทยและประชาชนไทยที่ผู้นำของไทยในยุคอาณานิคมนิยม กล่าวคือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวและพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงกอปรด้วยพระปรีชาสามารถในการปกครองประเทศและในการต่างประเทศ ราชอาณาจักรไทย จึงผ่านพ้นอันตรายของยุคนั้นมาและรักษาเอกราชไว้ได้

ในปัจจุบันความพยายามที่จะสถาปนาความเป็นใหญ่หรือสร้างเขตอิทธิพล ยังไม่สิ้นสุดลง และบรรดาประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ยังคงต้องต่อต้านการรุกรานและการบ่อนทำลายทั้งปวงจากต่างประเทศเพื่อรักษาไว้ซึ่งสิทธิที่จะเลือกระบอบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของตนโดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอกอยู่ ด้วยเหตุนี้

๕ ประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ กล่าวคือ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์

สิงคโปร์ และประเทศไทยจึงได้ประกาศ “ปฏิญญากรุงเทพฯ” เมื่อ ๒๕๐๙ ก่อตั้งสมาคมอาเซียนขึ้น นับแต่ ๒๕๐๙ เป็นต้นมา สมาคมอาเซียนซึ่งเป็นองค์การในส่วนภูมิภาคเพื่อความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ขยายกิจการให้ครอบคลุมไปถึงความเป็นปึกแผ่นทางการเมืองด้วย ตัวอย่างที่ดีของความเป็นปึกแผ่นดังกล่าวได้แก่การที่สมาคมอาเซียนออกแถลงการณ์ตกลงที่จะรับรองรัฐบาลสหภาพแห่งชาติแห่งกัมพูชา เมื่อวันที่ ๑๘ เมษายน ๒๕๑๘ เมื่อสถานการณ์ในเขมรได้คลี่คลายไปจนเป็นผลให้การสู้รบสิ้นสุดและสันติภาพกลับคืนมาและเมื่อเป็นที่ทราบว่รัฐบาลแห่งชาติแห่งกัมพูชาได้รับการสถาปนาขึ้นในเขมร

ความปรารถนาดีทางการเมืองของประเทศอาเซียนได้ปรากฏให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ชัดอีกครั้งหนึ่งเมื่อผู้แทนของประเทศของเราทั้ง ๕ ได้ประชุมกัน ณ กรุงกัวลาลัมเปอร์ เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๕๑๔ และออกประกาศ “ปฏิญญา กัวลาลัมเปอร์” ว่าด้วยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง ข้อสังเกตที่สำคัญเกี่ยวกับ “ปฏิญญา กัวลาลัมเปอร์” ก็คือประเทศอาเซียนต้องการที่จะให้ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ทั้งหมดเป็นเขตที่ปลอดจากการแก่งแย่งและขัดแย้งระหว่างมหาอำนาจทั้งปวง หรืออีกนัยหนึ่งเจตนารมณ์ของปฏิญญาดังกล่าวนี้นั้นมุ่งที่จะยังประโยชน์ให้แก่ทุกประเทศในภูมิภาค โดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างในระบอบการเมือง เศรษฐกิจและสังคมของแต่ละประเทศแต่ประการใด หาก “ปฏิญญา กัวลาลัมเปอร์” สมฤทธิ์ผลในการสร้างดุลย์แห่งผลประโยชน์ในความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจกับประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ขึ้นได้ ภูมิภาคนี้ก็อาจเป็นเขตที่มีเสถียรภาพซึ่งจะเป็นการช่วยลดความตึงเครียดในบริเวณหนึ่งของโลก และช่วยลดโอกาสที่จะมีสงครามโลกเกิดขึ้นอีก ซึ่งการนี้ย่อมเป็นที่พึงประสงค์ของประชาชนผู้ใฝ่สันติโดยทั่วไป ด้วยเหตุนี้รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยจึงต้อนรับด้วยความยินดียิ่งถ้อยแถลงของรัฐบาลสาธารณรัฐประชาชนจีนสนับสนุนสมาคมอาเซียนและความประสงค์ของประเทศอาเซียนที่ใคร่เห็นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพและความเป็นกลาง

อันที่จริง ความเข้าใจและความเห็นใจซึ่งกันและกันระหว่างประเทศจีนกับประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นั้น มีมาแต่โบราณกาล สำหรับประเทศไทยกับประเทศ

จีนโดยเฉพาะการติดต่อระหว่างชาวไทยกับชาวจีนมีมาเป็นพัน ๆ ปี แม้ในปัจจุบันก็เป็นที่ทราบกันดีว่าทางภาคใต้สุดของประเทศจีนมีคนสัญชาติจีนเชื้อชาติไทยเป็นจำนวนมาก ฟ่านกัอยู่อย่างผาสุก และได้รับความคุ้มครองของรัฐธรรมบุญแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ในประเทศไทยก็เช่นกัน ชาวจีนในประเทศไทยได้ดำรงชีวิตอยู่ด้วยความปรองดองและไม่ตรีจิตกับชาวไทยตามกฎหมายไทยและตามขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีของชาวไทยมานับเป็นเวลาหลายศตวรรษ ข้าพเจ้าไม่ยากที่จะอดโอ้อความเป็นจริงดังกล่าวนี้มากเกินไป แต่ด้วยความจริงใจข้าพเจ้าเห็นว่าความสำเร็จในการอยู่ร่วมกันของชาวจีนและชาวไทยเป็นสิ่งที่เราควรภูมิใจ เพราะเป็นความสัมพันธ์กรณีพิเศษซึ่งควรเป็นที่รับรู้อย่างทั่วถึง

ประเทศจีนเป็นประเทศใหญ่ ตลอดประวัติศาสตร์ อันยาวนานของความสัมพันธ์ระหว่างชาวไทยกับชาวจีน ชาวไทยได้ถือว่าประเทศจีนเป็นประเทศหนึ่งที่เป็นรูปแบบแห่งวัฒนธรรม ในระยะ ๒๖ ปีที่ผ่านมา ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีนได้ห่างเหินไปอย่างผิดปกติ จนก่อให้เกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและความหวาดระแวงซึ่งกันขึ้น ชั่วขณะหนึ่ง แต่เศษหนึ่งส่วนสี่ของศตวรรษหนึ่งนั้นเป็นช่วงเวลาที่ยาวนาน บัดนี้ในระยะสามปีที่ผ่านมา ชาวไทยสามารถเดินทางมาเยือนประเทศจีนได้อีกครั้งหนึ่ง และสามารถมาแลดูการพัฒนาที่น่าอัศจรรย์ในประเทศจีนใหม่ ในเรื่องนี้ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่าง ๒ - ๓ ประการ กล่าวคือ การพัฒนาทางการแพทย์ศาสตร์และทางวิทยาศาสตร์ของจีน ซึ่งมุ่งสอนให้นายแพทย์และนักวิทยาศาสตร์รับใช้ประชาชน และการพัฒนา “หมอเท้าเปล่า” เพื่อยังให้ประชาชนในชนบทได้รับบริการสาธารณสุขอย่างทั่วถึง ตลอดจนการพัฒนาการเกษตรให้เกิดความเสมอภาคและความยุติธรรมขึ้นในชนบท ควบคู่ไปกับการพัฒนาหน่วยผลิตทางการเกษตรให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นเพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ บทเรียนเหล่านี้เป็นประโยชน์อย่างยิ่งที่จะนำกลับไปประยุกต์ใช้ในประเทศไทย

อย่างไรก็ดี วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศนั้นย่อมแตกต่างกัน โดยธรรมชาติ สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ถือกำเนิดมาโดยการปฏิวัติที่รุ่งโรจน์ เปี่ยมไปด้วยเหตุการณ์ที่ตื่นเต้นและเร้าใจ ความสำเร็จของการปฏิวัติจีนเป็นสิ่งที่ได้รับการสรรเสริญเป็นเนืองนิจ สำหรับราชอาณาจักรไทย นั้น การปฏิวัติได้มีมาจากเบื้องบนภายใต้การนำของพระมหากษัตริย์ซึ่งทรงเข้าพระราชหฤทัยในความจำเป็นของการปฏิรูปการปกครองและสังคมให้ทันต่อเหตุการณ์เสมอมา ความสำเร็จของพระบรมราชาบายอันสุขุมนี้ได้ตก

เป็นประโยชน์แก่ประชาชนชาวไทยอย่างทั่วหน้า ดังนั้น จึงจะเห็นได้ว่าแม้วิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศอาจจะแตกต่างกันก็จริง แต่ผลลัพธ์ในที่สุดซึ่งเป็นที่ปรารถนาโดยทุกฝ่ายก็เหมือนกัน นั่นคือ การสร้างความเสมอภาคและความยุติธรรมในสังคม และการปรับการครองชีพของประชาชนทุกคนให้ทัดเทียมกัน เป้าหมายนี้เป็นนโยบายของรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทย และข้าพเจ้าทราบดีว่าเป็นนโยบายของรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนเช่นกัน

ฯพณฯ

ท่านสุภาพสตรีสุภาพบุรุษ

ในโอกาสที่ราชอาณาจักรไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีนฟื้นฟูและกระชับความสัมพันธ์ที่ได้มีมาช้านานอย่างใกล้ชิดและฉันมิตรระหว่างประชาชนของประเทศทั้งสองให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับผลประโยชน์และความปรารถนาร่วมกันของประชาชนทั้งสองประเทศ ข้าพเจ้าขอเชิญชวนให้ท่านดื่มเพื่อสุขภาพของ

- ฯพณฯ เหมาเจ๋อตุง ประธานพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

- ฯพณฯ ประธาน จู เต๋อ ประธานสภาผู้แทนประชาชนแห่งชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน

- ฯพณฯ โจว เอิน ไหล นายกรัฐมนตรีแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน

- เพื่อความเจริญก้าวหน้าของสาธารณรัฐประชาชนจีนและประชาชนจีนและเพื่อมิตรภาพระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับประเทศไทย

11.
ผลการเดินทาง
ไปสาธารณรัฐประชาชนจีน
ของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

กราบเรียน ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. บันทึกการสนทนาระหว่าง ฯพณฯ โจว เอิน ไหล นายกรัฐมนตรี
สาธารณรัฐประชาชนจีน กับ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี
๒. บันทึกการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในข้อราชการระหว่างคณะผู้แทน
รัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับคณะผู้แทนรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐ
ประชาชนจีน
๓. บันทึกการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การต่างประเทศกับนายหวัง เย่าอิง ประธานสภาส่งเสริมการค้าระหว่าง
ประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน
๔. คำปราศรัยของ ฯพณฯ เต็ง เสี่ยวผิง รองนายกรัฐมนตรีจีน เมื่อวันที่
๓๐ มิถุนายน ๒๕๑๘

ในการเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นทางการของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ระหว่าง
วันที่ ๓๐ มิถุนายน ถึง ๖ กรกฎาคม ๒๕๑๘ เพื่อลงนามในแถลงการณ์ร่วมสถาปนาความ
สัมพันธ์ทางการทูตระหว่างราชอาณาจักรไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน นั้น ฯพณฯ ได้
เข้าเยี่ยมคำนับ ฯพณฯ โจว เอินไหล เมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๑๘ และได้เป็นหัวหน้า
คณะผู้แทนรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในข้อราชการกับ

คณะผู้แทนรัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมี ๗๗ เติ้ง เสี่ยวผิง รองนายกรัฐมนตรี เป็นหัวหน้าคณะ ในวันที่ ๓๐ มิถุนายน และ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘

บัดนี้ กระบวนการต่างประเทศได้ยกร่างบันทึกการสนทนาระหว่าง ๗๗ กับ ๗๗ โจว เอินไหล และบันทึกการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในข้อราชการระหว่าง ๗๗ กับ ๗๗ เติ้ง เสี่ยวผิง ในโอกาสดังกล่าวขึ้นแล้ว จึงกราบเรียนเสนอมา พร้อมด้วยข้อสังเกตอันเป็นผลมาจากการที่ข้าพเจ้าได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพิ่มเติมกับ ๗๗ เฉียว ก้วนหัว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน ในวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘

สาระสำคัญของการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในโอกาสต่างๆ ที่อ้างถึง พร้อมทั้งข้อสังเกตเพิ่มเติม อาจสรุปได้ดังต่อไปนี้

๑. ความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต

ความตึงเครียดระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตไม่มีท่าทีว่าได้ผ่อนคลายลงแต่ประการใด ดังจะสังเกตได้จากกรณีสถานการณ์ทางยุทธศาสตร์ระดับโลกของเติ้ง เสี่ยวผิง ที่ว่า สหภาพโซเวียตกำลังเป็นฝ่ายรุก (offensive) และจากการที่เติ้ง เสี่ยวผิง ประการไว้ด้วยว่า “จีนเผชิญอันตรายจากการบุกรุกโดยอภิมหาอำนาจ โดยเฉพาะโดยพันธมิตรจากทิศเหนือ”

เติ้ง เสี่ยวผิง เปรียบเทียบสหภาพโซเวียต*เหมือนกับ*เสือ และสหรัฐอเมริกา*เหมือนกับ*สุนัขป่า และกล่าวซ้ำกับที่เคยพูดกับประธานาธิบดีมาร์คอสแห่งฟิลิปปินส์ว่า “ให้ระวังเสือลอบเข้าบ้านทางประตูหลัง ขณะที่ไล่สุนัขป่าออกทางประตูหน้า” ซึ่ง โจว เอินไหล เสริมว่า “ถ้าเสือสามารถเข้าหลังบ้านได้ เหตุการณ์จะร้ายแรงมากกว่ากรณีของสุนัขป่า*อยู่ในบ้าน*มาก”

ทั้ง เติ้ง เสี่ยวผิง และ โจว เอินไหล แสดงความกังวลต่อการขยายอำนาจทางทะเลของสหภาพโซเวียต อย่างชัดเจน เติ้ง เสี่ยวผิง นั้นถึงกับถือว่าเป็นสาเหตุดั้งเดิมที่ทำให้จีนกับสหภาพโซเวียตแตกแยกกัน กล่าวคือ จีนปฏิเสธการที่ครุสซอฟเรียกร้องให้จีนมีกองทัพอากาศร่วมกับสหภาพโซเวียต (Common fleet) เพราะถือว่าเป็นนโยบายของฝ่ายโซเวียตที่จะได้มาซึ่งฐานทัพเรือในประเทศจีนอันจะเปิดโอกาสให้สหภาพโซเวียตควบคุมชายฝั่งทะเลของจีนโดยตลอด

โจว เอินไหล แสดงความห่วงใยสถานการณ์ในอ่าวไทยว่า “เมื่อเรือสหรัฐออกจากบริเวณนั้นไปแล้ว เรือสหภาพโซเวียตคงจะพยายามเข้ามาแทนที่”

เรื่องการขยายกำลังทางทะเลของสหภาพโซเวียตทางด้านตะวันออกนี้เป็นปัญหาในความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตโดยตรงซึ่งเกี่ยวข้องกับเวียดนามเหนือด้วย ดังจะกราบเรียนต่อไปในหัวข้อ ๓.๑ เรื่องเวียดนาม

๒. ฐานทัพสหรัฐในประเทศไทย

เป็นที่น่าสังเกตว่าเต็ง เสี่ยวผิง เป็นผู้ยกเรื่องฐานทัพสหรัฐขึ้นพูดในวาระที่จะตอบคำถามของ ๗พณฯ นายกรัฐมนตรี ว่าจีนมีทรรศนะอย่างไรเกี่ยวกับสัมพันธ์ภาพระหว่างเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กับมหาอำนาจ

เต็ง เสี่ยวผิง ระบุว่าปัญหา เพราะใน “สถานการณ์แห่งการชิงอำนาจเพื่อการครองความเป็นใหญ่ระหว่างอภิมหาอำนาจทั้ง ๒ เมื่ออภิมหาอำนาจประเทศหนึ่งออกไป อีกประเทศหนึ่งก็จะพยายามเข้ามา เขาจะไม่มีวันปล่อยให้เราอยู่โดยสันติ”

เต็ง เสี่ยวผิง กล่าวต่อไปว่า “เราเข้าใจปัญหาของไทยเกี่ยวกับฐานทัพสหรัฐ ในประเด็นนี้จุดยืนและหลักการของเรา คือ เราต่อต้านฐานทัพต่างประเทศ แต่ในขณะที่เดียวกันเราเคารพในความเป็นจริง เราเชื่อว่ารัฐบาลและประชาชนไทยจะดำเนินการที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของตน อาจมีทางที่จะเป็นไปได้ว่า สุนัขป่าถูกไล่ไปแต่เสือเข้ามา เราใคร่กล่าวว่า แม้การถอนตัวของสหรัฐเป็นสิ่งที่พึงประสงค์ เสือตัวหนึ่งจะแสวงหาทางเข้ามา”

คำพูดของ เต็ง เสี่ยวผิง นี้อาจก่อให้เกิดความเข้าใจขึ้นได้ว่า จีนมีหลักการต่อต้านฐานทัพต่างประเทศ แต่ในทางปฏิบัติไม่ขัดข้องที่ฐานทัพสหรัฐจะคงอยู่ต่อไปในประเทศไทย นี่คือการตีความทางหนึ่ง แต่เมื่อ ๗พณฯ นายกรัฐมนตรี ขอความกระจ่างจาก เต็ง เสี่ยวผิง ว่าในทรรศนะของจีนนั้น ไทย “ควรเก็บสุนัขป่าไว้อีกชั่วระยะหนึ่งเพราะกลัวเสือ หรือขับไล่สุนัขป่าแต่เพิ่มความระมัดระวังเสือ”

เต็ง เสี่ยวผิง ได้ให้คำตอบอย่างชัดเจนว่า “หากท่านได้ตัดสินใจที่จะไล่สุนัขป่าไปแล้ว เราขอแสดงความยินดีต่อท่าน แต่ควรเพิ่มการสอดส่องที่ประดุจหลัง เพราะการคุกคามนั้นบังเกิดขึ้นได้ในหลายรูปแบบ ... แน่นอน สถานการณ์ที่ดีที่สุดคือไม่มีสุนัขป่าหรือเสือ

แต่เราเข้าใจว่าแต่ละประเทศมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน เราใครที่จะเคารพในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันนี้ และแต่ละประเทศจะหาทางที่ต่างกันเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้”

ฉะนั้น จึงมีอาจกล่าวได้ว่าหลักการและการปฏิบัติของจีนต่อปัญหาระหว่างประเทศใน ประเทศไทยแตกต่างกัน หรืออีกนัยหนึ่ง จีนไม่ขัดข้องที่ฐานทัพสหรัฐจะคงอยู่ต่อไปในประเทศไทย ตรงกันข้าม เต็ง เสี่ยวผิง กล่าวว่า หากไทยได้ตัดสินใจที่จะไล่สุนัขป่า (*คือ สหรัฐอเมริกา*) ออกไปแล้ว จีนขอแสดงความยินดีด้วย

ส่วนข้อแม้ของจีนว่า “แต่ในขณะเดียวกันเราเคารพในความเป็นจริง เราเชื่อว่ารัฐบาลและประชาชนไทยจะดำเนินการที่ถูกต้องเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ของตน” ก็ดี หรือ “แต่เราเข้าใจว่าแต่ละประเทศมีสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน เราใครที่จะเคารพในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันนี้ และแต่ละประเทศจะหาทางที่ต่างกันเพื่อแก้ปัญหาเหล่านี้” ก็ดี นั้น น่าจะตีความว่า แสดงให้เห็นถึงความระมัดระวังอย่างยิ่งยวดของฝ่ายจีนที่จะมิให้ดูเหมือนว่าตน*ออกแสดงความเห็นเกี่ยวกับ*กิจการภายในของไทย และไม่น่าที่จะตีความว่าจีนให้ทางแก่ไทยคงฐานทัพสหรัฐไว้

นอกจากนี้ ปัญหาระหว่างประเทศปรากฏขึ้นอีกในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานการณ์ในอินโดจีนโดยเฉพาะปรากฏการณ์ของทหารเวียดนามเหนือในลาว ซึ่งทำให้ท่าทีของจีนเกี่ยวกับเรื่องนี้แจ่มชัดยิ่งขึ้นอีก

๓. อินโดจีน

เมื่อ ๗ ๗๗ นายกรัฐมนตรี ถามเต็ง เสี่ยวผิง ว่า “จีนมีทรรศนะอย่างไรต่อเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอินโดจีนกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้”

เต็ง เสี่ยวผิง แจ้งทรรศนะของจีนว่า “ประเทศอินโดจีนกับประเทศอื่นๆ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะอยู่กันได้บนพื้นฐานของการอยู่ร่วมกันโดยสันติและการไม่แทรกแซงในกิจการภายในของกันและกัน”

ครั้น ๗๗ นายกรัฐมนตรี ย้ำถามว่า “เป็นไปได้หรือไม่ที่ประเทศหนึ่งอาจแสวงหาความเป็นใหญ่ในส่วนภูมิภาคเพราะความเข้าใจผิดในลัทธิสังคมนิยม” เต็ง เสี่ยวผิง ตอบอย่างชัดเจนว่า “เราต่อต้านการนั้น” ทั้งนี้ เป็นการตอบในการประชุมครั้งที่ ๑

ในการประชุมครั้งที่ ๒ เมื่อ เต็ง เสี่ยวผิง กล่าวถึงปัญหาที่จีนกำลังประสบอยู่กับ ญี่ปุ่นในการเจรจาทำสนธิสัญญาสันติภาพและพันธมิตร เนื่องด้วยญี่ปุ่นไม่เห็นด้วยกับการบรรจุข้อความเกี่ยวกับการต่อต้านแสงหาความเป็นใหญ่ของอภิมหาอำนาจไว้ในย่อหน้าสารัตถะของสนธิสัญญานั้น เต็ง เสี่ยวผิง ก็ได้เน้นอีกครั้งหนึ่งว่า “ท่าทีของจีนต่อต้านการครองความเป็นใหญ่ระดับโลกหรือระดับภูมิภาค” ซึ่งคำถลงดังกล่าวย่อมหมายถึงทรงสนของจีนต่อสถานการณ์ในทุกภูมิภาคของโลกรวมทั้งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ด้วย

ในโอกาสที่ ๗๗ นายกรัฐมนตรี หย่งดูว่าจีนมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใดในอินโดจีน เมื่อเปรียบเทียบกับสหภาพโซเวียต เต็ง เสี่ยวผิง กล่าวว่า “ในอดีต จีนสนับสนุนทุกประเทศในอินโดจีนอย่างหนักแน่นในการต่อสู้สหรัฐเท่าที่จะสามารถกระทำได้” และเน้นว่า “การสนับสนุนและความช่วยเหลือของจีนที่ให้กับเวียดนามเหนือไม่น้อยไปกว่าของสหภาพโซเวียต แต่เราไม่เคยแทรกแซงในกิจการภายในของประเทศเหล่านี้ และถึงแม้ว่าเราได้กระทำทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นหน้าที่สากลของเรา (our international duty) เรามิได้เสนอแนะการใดแก่เขา คนพูดกันว่า โดยที่จีนให้ความช่วยเหลือ จีนจำต้องมีอิทธิพล แต่เราไม่เชื่อถือในทฤษฎีนั้น”

อย่างไรก็ดี การที่เต็ง เสี่ยวผิง ออกตัวว่า “การสนับสนุนและความช่วยเหลือของจีนไม่น้อยไปกว่าของสหภาพโซเวียต” ซึ่งต่อมา เต็ง เสี่ยวผิง เสริมอีกว่า “ความช่วยเหลือของจีนต่อเวียดนามส่วนใหญ่เป็นประเภทให้เปล่า (gratis) แต่สหภาพโซเวียตให้ในลักษณะเงินกู้ และเขาจะบีบคั้นให้ใช้คืน” นั้น อาจตีความได้ว่า จีนต้องการให้เห็นว่าจีนมีบุญคุณต่อรัฐบาลต่างๆ ในอินโดจีนโดยเฉพาะรัฐบาลเวียดนามไม่น้อยไปกว่าสหภาพโซเวียต หรืออาจจะมากกว่าด้วยซ้ำ อันข้อเท็จจริงดังกล่าวนี้ย่อมมีผลตามมาได้ในรูปของอิทธิพลโดยการเพิ่มน้ำหนัก (leverage) ในการต่อรองให้แก่จีนในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอินโดจีน

๓.๑ เวียดนาม

ดังที่ได้กราบเรียนข้างต้น จีนแสดงความกังวลต่อการขยายอำนาจทางทะเลของสหภาพโซเวียต อย่างชัดแจ้ง โดยเฉพาะทางด้านตะวันออกซึ่งเกี่ยวพันกับเวียดนามด้วย เพราะปรากฏว่าสหภาพโซเวียตขอใช้อำนาจฐานทัพเรือสหรัฐที่ Camranh Bay และ

ดำนังบนชายฝั่งเวียดนามภาคกลาง ดังนั้น จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า ฝ่ายจีนได้เตรียมการไว้ล่วงหน้าแล้วในอันที่จะใช้โอกาสการไปเยือนประเทศจีนของ ๗๗ นายกรัฐมนตรี แลง ในที่สาธารณะปรัมเปียดนามมิให้อนุญาตสหภาพโซเวียตสามารถกระทำการดังกล่าวได้

ทั้งนี้ เห็นได้จากถ้อยความในย่อหน้าสารัตถะของคำปราศรัยของรองนายกรัฐมนตรี เต็ง เสี่ยวผิง ต้อนรับ ๗๗ นายกรัฐมนตรี ในคืนวันแรกที่ ๗๗ เดินทางไปถึงกรุงปักกิ่ง คือวันที่ ๓๐ มิถุนายน ๒๕๑๘ ซึ่งเจ้าหน้าที่จีนนำมามอบแก่ฝ่ายไทยก่อนที่จะมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในข้อราชการครั้งที่ ๑ โดยที่ฝ่ายจีนย่อมทราบดีว่าเอกอัครราชทูตเวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ ตลอดจนเอกอัครราชทูตสหภาพโซเวียตประจำประเทศจีน ได้รับเชิญไปในงานเลี้ยงดังกล่าวด้วย

ถ้อยความสำคัญต่อเรื่องนี้อยู่ในย่อหน้าที่จีนแสดงความยินดีต่อชัยชนะของประชาชนอินโดจีนที่ทำให้ภูมิภาคประเทศหนึ่ง “จำต้องถอนออกจากอินโดจีน” ซึ่งจีนถือว่า “สถานการณ์นี้ได้สร้างเงื่อนไขที่เป็นผลดียิ่งแก่ประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ในการผดุงไว้ซึ่งเอกราช ความเป็นตัวของตัวเอง และกฤษฎีการของประเทศชาติไว้ในมือของตน” ครั้นแล้ว เต็ง เสี่ยวผิง กล่าวต่อไปทันทีว่า “แต่ว่าสิ่งที่ควรแก่การสนใจก็คือ ภูมิภาคประเทศหนึ่งมีความทะเยอทะยานมาก ได้ยื่นมือออกไปไกลทีเดียว เขาพยายามแสวงหาฐานทัพใหม่ในเอเชียอาคเนย์อย่างละโมภโหลมาก ทัพเรือของเขาเล่นตระเวนไปในมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิกตะวันตก คุณภาพสันติภาพและความปลอดภัยของประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์คงเลือนร้ายที่คอยจับจ้องจะตะครุบ เขาปีศาจลัทธิขยายอิทธิพลของเขากำลังวนเวียนอยู่ในเอเชียอาคเนย์ เพื่อฝันที่จะเอาเขตเอเชียอาคเนย์เข้าไว้ในเขตอิทธิพลของเขาไม่วันใดก็วันหนึ่ง แต่ว่า ประชาชนประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ที่เคยประสบภัยพิบัติอันมหันตมาแล้วภายใต้การปกครองของจักรพรรดินิยมและลัทธิเมืองขึ้นจะไม่ยอมให้อภูมิภาคประเทศใดๆ รุกราน กดขี่ และครอบงำประเทศของตนอีกเด็ดขาด”

การอ้างถึง “ฐานทัพใหม่ในเขตเอเชียอาคเนย์” ก็ตี ปรากฏการณ์ของทัพเรือของภูมิภาคประเทศที่ไม่ระบุนามใน “มหาสมุทรแปซิฟิกตะวันตก” ก็ตี ตลอดจน “ประชาชนประเทศต่างๆ ในเอเชียอาคเนย์ที่เคยประสบภัยพิบัติอันมหันตมาแล้วภายใต้การปกครองของจักรพรรดินิยมและลัทธิเมืองขึ้น” ก็ตี ล้วนแล้วแต่เป็นการอ้างถึงเวียดนามและข่าวเกี่ยวกับการที่สหภาพโซเวียตขอใช้ฐานทัพเรือในเวียดนามทั้งสิ้น ซึ่งฝ่ายเวียดนามและ

สหภาพโซเวียตที่นั่งฟังคำปราศรัยอยู่ในโอกาสนั้นก็คงตระหนักดีว่าวัตถุประสงค์ของจีนคือการปรามเวียดนามให้พึงสังวรว่าจีนจะไม่เห็นชอบด้วยหากเวียดนามอนุญาตให้สหภาพโซเวียตใช้อิทธิพลฐานทัพเรือสหรัฐในเวียดนาม

ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในข้อราชการครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘ ๗๗ นายกรัฐมนตรี ได้หยั่งท่าทีของจีนเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยปรารภว่าสหภาพโซเวียตมีความสนใจทางด้านนาวิในเวียดนามได้ ซึ่งเติ้ง เสี่ยวผิง ตอบว่า “จีนไม่ทราบ**ข้อเท็จจริง**ว่าสหภาพโซเวียตมีความตกลงใดกับเวียดนามหรือไม่ ปรากฏรายงาน**ข่าว**ว่าสหภาพโซเวียตขอใช้ Camranh Bay และ Danang เป็นฐานทัพเรือ จีนไม่มีข้อสนทศประการใด แต่เราสามารถวิเคราะห์เรื่องได้”

การวิเคราะห์ของจีนโดยเติ้ง เสี่ยวผิง คือ “สหภาพโซเวียตมีความปรารถนาเช่นนั้นต่อ Camranh Bay และ Danang เขาอาจจะขอร้องแล้วด้วยในรูปใดรูปหนึ่ง อย่างไรก็ดี ไม่เป็นการง่ายนักที่เวียดนามจะให้สิ่งเหล่านี้แก่สหภาพโซเวียตโดยไม่ตรึงตรองเวียดนามเพ่งขับไล่สหรัฐออกไป หากเขาปล่อยให้สหภาพโซเวียตเข้ามา ก็จะไม่ได้รับความเห็นชอบ (endorsed) จากประชาชนของโลกหรือประชาชนเวียดนาม”

สิ่งที่เติ้ง เสี่ยวผิง มิสามารถจะกล่าวได้ เพราะจะเป็นการแสดงความยิ่งใหญ่และการแทรกแซงในกิจการภายในของประเทศอื่น ก็คือ จีนเองจะไม่เห็นชอบ (endorse) การที่เวียดนามจะปล่อยให้สหภาพโซเวียตเข้ามา และเวียดนามจะต้องตรึงตรองความเห็นของจีน ทั้งนี้ ข้าพเจ้าขอกราบเรียนว่ามีใช่เพราะบุญคุณที่จีนมีต่อเวียดนามดังที่กล่าวข้างต้นเท่านั้น แต่เพราะจีนมีศักยภาพ (potential) ทางทหารที่สามารถคุกคาม Camranh Bay และดานังได้ด้วย นั่นคือกองกำลังของจีนในหมู่เกาะ Paracels ที่จีนยึดไปจากอดีตสาธารณรัฐเวียดนามเมื่อปีที่แล้ว

เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อข้าพเจ้ายกเรื่องนี้ขึ้นขิมกลางความรู้สึกของจีนกับเฉียว ก้วนหัว รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศจีน โดยแสรังแสดงความคิดเห็นที่จีนเคลื่อนไหวกำลังเข้ายึดหมู่เกาะ Paracels ซึ่งอยู่ตรงข้ามกับ Camranh Bay และชายฝั่งเวียดนามทั้งหมด เปรียบเสมือนหมู่เกาะ Diego Garcia ของอังกฤษที่สหรัฐกำลังพัฒนา ซึ่งสามารถควบคุมมหาสมุทรอินเดียได้ทั้งมหาสมุทร เฉียว ก้วนหัว มิได้แสดงทรรศนะแต่อย่างใด

ปัญหาลาวเกี่ยวพันกับปัญหาอิทธิพลของเวียดนามในอินโดจีนโดยทั่วไป และมีผลสะท้อนถึงความสัมพันธ์ระหว่างจีนกับไทยด้วย เพราะจีนมีบทบาทสำคัญโดยตรงในลาว ดังที่ ๗พณฯ นายกรัฐมนตรี กล่าวแก่เต็ง เสี่ยวผิง ว่าไทยสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่รัฐบาลลาวในปัจจุบันเช่นเดียวกับจีนซึ่งช่วยเหลือลาวด้วยการสร้างถนนให้ แต่ไทยไม่สบายใจเกี่ยวกับสถานการณ์ในลาวเพราะฝ่ายเวียดนามเหนือได้ส่งกองกำลัง ๕๖ กองทัพเข้าไปอยู่ในลาว ฉะนั้นจึงขอทราบทรรศนะของจีนต่อบทบาทในอนาคตของจีนในลาว

เต็ง เสี่ยวผิง แสดงความอ่อนไหวต่อการที่ ๗พณฯ เอเชียถึงการสร้างถนนของจีนในลาวมาก เพราะคงคิดว่า ๗พณฯ วิจัยเงินว่ามีทหารอยู่ต่างประเทศ **และสร้างถนนยุทธศาสตร์ตรงดิ่งมาเมืองไทย** เปรียบเสมือนสหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต หรือเวียดนามเหนือ จึงออกตัวว่า “เรามีทหารช่างในลาวเพื่อการพัฒนาและโดยการขอร้องของลาว เมื่อการสร้างถนนในลาวเสร็จสิ้นแล้ว ทหารช่างเหล่านั้นจะกลับประเทศจีน วัตถุประสงค์มีเพียงนี้ ไม่มีจุดมุ่งหมายต่อต้านประเทศอื่นใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศไทย ซึ่งมีชายแดนติดกับลาว เราได้ช่วยสร้างถนนที่อื่นด้วย และในอนาคตก็จะกระทำต่อไป ... ทหารช่างจีนมีโช่กองกำลังติดอาวุธของจีน เราเคยส่งทหารช่างไปปากีสถานด้วยและปากีสถานก็มีได้กังวล”

อย่างไรก็ดี การอ้างถึงทหารช่างในลาวซึ่งฝ่ายจีนเปิดเผยจุดอ่อนของตนนี้เป็นประโยชน์ในทางอ้อมอีกทางหนึ่ง คือ ฝ่ายจีนให้ความกระจ่างในทรรศนะที่แท้จริงของตนต่อปัญหาทหารต่างประเทศ เมื่อเต็ง เสี่ยวผิง กล่าวในวาระเดียวกันว่า “สำหรับปรากฏการณ์ของทหารต่างชาตินั้นอย่ากังวล ประเทศใดที่มีทหารอยู่ต่างแดน ที่แรกจะไม่มีใครคัดค้าน แต่ทหารเหล่านั้นอยู่นานไปเท่าใด ปัญหาจะมีมากขึ้นเท่านั้น ... การที่ทหารสหรัฐตั้งฐานทัพอยู่ทุกแห่งหนได้ก่อภาพพจน์ที่ดีให้แก่ตนเองหรือไม่ ทหารสหภาพโซเวียตก็ตั้งฐานทัพอยู่บางแห่งของโลก ด้วยเหตุนี้พวกนี้จึงถูกเรียกว่าเจ้าโลก (overlords) ฉะนั้น อย่ากังวลทหารต่างชาติอยู่นานเกินไปในประเทศหนึ่งใดก็จะเกิดปัญหาขึ้นเสมอ”

สำหรับจีนเอง จีนถือว่าเคยส่งทหารเป็นกองทัพไปต่างประเทศครั้งเดียวคือไปร่วมรบในสงครามเกาหลี และเคยส่งกองกำลังทหารต่อสู้อากาศยานมาช่วยเวียดนาม แต่ก็ได้ถอนทหารทั้งหมดออกจากประเทศดังกล่าวเมื่อสถานการณ์อำนวย เพราะดังที่เต็ง เสี่ยวผิง

กล่าว แม้ว่า “ทหารจีนใช้การเมืองบังคับบัญชาและมีวินัยดี แต่หากเขาอยู่นานเกินไป ปัญหาที่จะเกิดขึ้น” เช่น การกระทบกระเทือนศักดิ์ศรีของพลเมืองในท้องถิ่น เป็นต้น

ความหมายในคำพูดของเติ้ง เสี่ยวผิง ต่อปรากฏการณ์ของทหารเวียดนามเหนือในลาวจึงแจ่มชัด กล่าวคือ ทหารเวียดนามเหนืออยู่ในลาวนานขึ้นเพียงใด ปฏิกริยาของชนลาวต่อทหารเวียดนามเหนือก็จะรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น จนกระทั่งทหารเวียดนามเหนือจะถูกขับไล่ไล่ส่งไปในที่สุด ฉะนั้น ฝ่ายไทยไม่น่าจะกังวลใจต่อเรื่องนี้ แต่อีกความหมายหนึ่งในคำพูดของเติ้ง เสี่ยวผิง ก็คือ ฉันทิกันฉันนั้นเกี่ยวกับทหารต่างชาติในประเทศอื่นๆ รวมทั้งประเทศไทยด้วยซึ่งยิ่งทหารสหรัฐคงอยู่นานขึ้นเท่าใด ปฏิกริยาของคนไทยต่อสหรัฐก็คงจะรุนแรงมากขึ้นเท่านั้น

เกี่ยวกับสถานการณ์ในลาวนี้ หลังจากที่เติ้ง เสี่ยวผิง ได้แสดงความห่วงใยต่อการเอ่ยถึงทหารช่างจีน และได้พูดถึงทรศนะของจีนต่อปัญหาทหารต่างประเทศโดยทั่วไปแล้ว ๗๗ นายกรัฐมนตรีได้กล่าวว่า “ไม่สงสัยในความปรารถนาดีของจีนในลาว เรายินดีที่จีนมีบทบาทในลาว มิฉะนั้นจะเปิดทางให้แก่ทั้งสุนัขป่าและเสือ” ๗๗ ย้ำว่าทั้งจีนและไทยเป็นเพื่อนบ้านของลาว และควรจะร่วมมือกันช่วยเหลือลาว โดนผ่านโครงการพัฒนาลุ่มแม่น้ำโขงตอนใต้ของ ESCAP เป็นต้น แต่เติ้ง เสี่ยวผิง มิได้ให้คำตอบแก่ข้อเสนอนี้ ถึงแม้ ๗๗ จะเน้นว่า “เราอาจสามารถใช้ความพยายามร่วมกัน เราจำต้องเริ่มที่ใดที่หนึ่ง เราอาจร่วมมือกันได้”

อย่างไรก็ดี เมื่อข้าพเจ้ายกเรื่องความห่วงใยที่ไทยมีต่อสถานการณ์ในลาวเนื่องจากอิทธิพลของเวียดนามเหนือกับเหียว ก้วน หั่ว โดยเน้นว่าสหภาพโซเวียตกำลังมีบทบาทสำคัญในลาว และกล่าวว่าจะสั่งให้เอกอัครราชทูตไทยประจำประเทศลาว ณ กรุงเวียงจันทน์ แลกเปลี่ยนทรศนะกับเอกอัครราชทูตจีนที่นั่น เหียว ก้วนหั่ว เห็นว่าข้อเสนอของข้าพเจ้าเป็นความคิดที่ดีมาก และรับจะสั่งการในนัยเดียวกันมายังสถานเอกอัครราชทูตจีนที่เวียงจันทน์

อนึ่ง เป็นที่น่าสนใจว่า อุปทูตจีน ณ กรุงเวียงจันทน์ได้ไปเยี่ยมคำนับเอกอัครราชทูตไทยเมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๑๘ และกล่าวว่าได้รับคำสั่งจากรัฐบาลของตนให้ติดต่อกับเอกอัครราชทูตไทยจึงได้มาขอพบ แต่การสนทนาในโอกาสนั้นยังไม่ปรากฏสาระสำคัญเพราะอุปทูตจีนออกตัวว่าเพิ่งไปปรับหน้าที่ใหม่จึงยังไม่ทราบสถานการณ์

ของลาวดี อย่างไรก็ตามหากมีการติดต่อยกเว้นระหว่างสถานเอกอัครราชทูตไทยกับจีน
ณ กรุงเวียงจันทน์อีก กระทรวงการต่างประเทศก็จะกราบเรียนผลให้ ฯพณฯ
นายกรัฐมนตรีทราบต่อไป

๓.๓ เขมร

เป็นที่น่าสังเกตว่า โจว เอินไหล เป็นผู้ยกเรื่องเขมรขึ้นพูดกับ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี
เอง โดยกล่าวว่า “รัฐบาลของเจ้าสีหนุประสงค์จะสถาปนาความสัมพันธ์กับไทยในอนาคต
อันใกล้” ซึ่งเมื่อ ฯพณฯ ตอบสนองว่า “ไทยก็หวังเช่นนั้น” โจว เอินไหลได้กล่าวต่อไปว่า
“ขณะนี้เจ้าสีหนุอยู่ที่เกาหลีเหนือ เมื่อกลับมาแล้วจะให้ท่านนำความระลึกถึงของ ฯพณฯ
นายกรัฐมนตรี ถวายเจ้าสีหนุหรือไม่” ซึ่ง ฯพณฯ ก็ได้ขอบคุณและ “ขอให้ ฯพณฯ โจว เอิน
ไหล นำความปรารถนาดีของท่านนายกรัฐมนตรีถวายด้วย รัฐบาลไทยยินดีที่จะมี
ความสัมพันธ์ปกติกับเขมร”

ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเรื่องนี้กับเต็ง เสี่ยวผิง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี
แสดงความคิดเห็นว่า “สมเด็จพระเจ้าบรมโกศสีหนุจะเป็นผู้นำเขมร แต่ท่านยังอยู่นอก
ประเทศ ท่านจะเสด็จกลับไปในวันไหนเพื่อเข้าปกครองประเทศหรือไม่” และขอทราบ
ทรรศนะของจีนโดยที่จีนมีความสัมพันธ์พิเศษกับเจ้าสีหนุ แต่เต็ง เสี่ยวผิง ออกตัวว่า
“สำหรับสถานการณ์ภายในของเขมรนั้น จีนทราบเพียงบางส่วนเท่านั้น” เต็ง เสี่ยวผิง
พร้อมที่จะกล่าวแต่เพียงว่า เขมรแดงซึ่งเป็นผู้นำในการต่อต้านลอนดอนและสหรัฐอเมริกา
“รับรองสมเด็จพระเจ้าบรมโกศสีหนุ ในฐานะประมุขของรัฐบาลที่ถูกต้องโดยกฎหมาย (de jure
head of government) และเขายึดมั่นในประชาธิปไตย ความเป็นกลาง อิสระภาพ และ
การไม่ฝักใฝ่กับฝ่ายใด เขมรแดงมีความสัมพันธ์ที่ดีกับสีหนุ สีหนุอาจจะกลับมาในเวลา
ไม่ช้าเกินไป”

ทั้งเต็ง เสี่ยวผิง และเสี่ยวกั๋ววันหัว เห็นว่าไทยกับเขมรไม่มีปัญหารุนแรงระหว่างกัน
ยกตัวอย่างเช่นเต็ง เสี่ยวผิง ทราบว่าไทยมีปัญหาทางการประมงกับเขมร แต่ก็เห็น
ว่า “เมื่อไทยมีความสัมพันธ์ปกติกับเขมรแล้ว ก็อาจตกลงกันอย่างสมเหตุสมผลได้” ส่วนเสี่ยว
กั๋ววันหัวนั้นแสดงความหวังต่อข้าพเจ้าว่า “ไทยจะมีความสัมพันธ์ฉันมิตรกับเขมรโดยเร็ว
วัน” และกล่าวว่าจีนมีความรู้สึกโดยทั่วไปว่า “ไทยมีข้อพิพาทกับเขมรน้อยที่สุดและปัญหา
ต่างๆ จะแก้ไขได้ง่าย”

อนึ่ง การที่โจว เอินไหล ยกเรื่องรัฐบาลของเจ้าสีหนุประสงค์จะสถาปนาความสัมพันธ์กับไทยในอนาคตอันใกล้ “และจะนำความระลึกถึงของ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีถวายสมเด็จพระเจ้าบรมโกศ” นั้น ย่อมแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์พิเศษที่จีนมีต่อเจ้าสีหนุเป็นการส่วนตัว แต่ความสัมพันธ์พิเศษดังกล่าวจะครอบคลุมไปถึงผู้นำเขมรแดงในเขมรมากน้อยเพียงใดย่อมยังเป็นปัญหาอยู่ เติ้ง เสี่ยวผิง เองก็สามารถกล่าวแต่เพียงว่า ผู้นำเขมรแดงรับรองสมเด็จพระเจ้าบรมโกศในฐานะประมุขของรัฐบาลที่ถูกต้องโดยกฎหมายเท่านั้น เรื่องนี้ ข้าพเจ้าได้ลองขมิกลงเพิ่มเติมกับฝ่ายจีนโดยถามเฉียวก้วนหัวว่า จีนได้เปิดสถานเอกอัครราชทูตที่พนมเปญ หรือยัง ซึ่งก็ได้รับคำตอบแต่เพียงว่ายังเท่านั้น

๔. ความเป็นกลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

โจว เอินไหลเองเป็นผู้อ้างถึงปฏิญญากัวลาลัมเปอร์ โดยกล่าวว่า “จีนสนับสนุนให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตแห่งสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลาง แต่รู้สึกว่าจะมีปัญหาเกี่ยวกับมหาอำนาจ ๒ ประเทศ” ทั้งนี้ กล่าวในวาระเดียวกันกับที่พูดถึงสถานการณ์ในอ่าวไทยว่า เมื่อเรือสหรัฐออกจากบริเวณนั้นไปแล้ว เรือสหภาพโซเวียตคงเข้ามาแทนที่

ส่วนเติ้ง เสี่ยวผิง นั้น เมื่อ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีถามว่า จีนมีทรรศนะเช่นไรต่อการรับรองและเคารพปฏิญญากัวลาลัมเปอร์โดยมหาอำนาจ มิได้เอ่ยถึงมหาอำนาจอื่นโดยตรง แต่ตอบว่าจีนสนับสนุนเขตแห่งสันติภาพทุกแห่ง เพราะเป็นการต่อต้านลัทธิครองความเป็นใหญ่โดยปริยาย

๕. ความสัมพันธ์จีน-ไทย

๕.๑ ลูกจีนในประเทศไทย

โจว เอินไหลเป็นผู้ยกเรื่องลูกจีนในประเทศไทยขึ้นพูดเอง โดยกล่าวว่า “อยากที่จะให้ถือสัญชาติไทย ขอให้ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ช่วยส่งเสริมด้วย และหลังจากที่จีนได้จัดตั้งสถานเอกอัครราชทูตขึ้นที่กรุงเทพฯ แล้ว ก็จะเป็นงานชิ้นแรกชิ้นหนึ่งของสถานเอกอัครราชทูตเช่นกัน ถ้าอยู่ร่วมกันได้ด้วยความเสมอภาคก็จะมีสันติสุข”

๕.๒ การค้า

เมื่อข้าพเจ้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเฉียวก้วนหัว ข้าพเจ้าได้ถือโอกาสปรารภว่า จีนมีโครงการช่วยเหลือต่างประเทศ ฉะนั้นจึงขอให้ซื้อข้าวไทยไปใช้ในกรณี ทั้งนี้

เพื่อจะแสดงให้เห็นด้วยว่า การค้าได้รับการพัฒนาเมื่อมีการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ซึ่งเฉียดก๊วนหัวขอให้ข้าพเจ้ายกเรื่องนี้ขึ้นพูดโดยตรงกับฝ่ายการค้าต่างประเทศของจีน แต่รับจะแจ้งความคิดของข้าพเจ้าไปให้ฝ่ายนั้นทราบ

ครั้นข้าพเจ้าพบกับนายหวัง เย่าถึง ประธานสภาส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของจีน ข้าพเจ้าก็ได้ยกเรื่องขึ้นพูดโดยตรง โดยเสนอให้จีนซื้อข้าวจากไทยเพื่อส่งไปช่วยประเทศเพื่อนบ้าน เช่น เขมรและลาว แต่นายหวัง ตอบว่า “สำหรับปีนี้ คงมีทางน้อยมากที่จีนจะซื้อข้าวจากไทยเพราะฝ่ายจีนได้กำหนดแผนการช่วยเหลือทางอาหารไว้เสร็จเรียบร้อยแล้ว อย่างไรก็ตาม ถ้าจีนยังต้องการข้าวเพิ่มในปีนี้อีกจะให้การพิจารณาซื้อข้าวไทยเป็นอันดับแรก สำหรับในปีต่อไป ถ้าจีนต้องการข้าวก็จะซื้อจากไทยอย่างแน่นอน”

อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าได้ถือโอกาสเสนอให้ฝ่ายจีนซื้อสินค้าไทยอีกหลายประเภท กล่าวคือ น้ำตาล ปอ แป้งมันสำปะหลัง ยาง ใบยา และผ้า ซึ่งฝ่ายจีนสนใจในทุกรายการ ยกเว้นแป้งมันสำปะหลัง ซึ่งนายหวังกล่าวว่า “จีนไม่เคยซื้อแป้งมันสำปะหลังจากต่างประเทศ แต่ก็จะสอบถามเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ว่า มีความสนใจหรือไม่เพียงใด”

ข้าพเจ้ากล่าวไว้ด้วยว่า ฝ่ายไทยก็สนใจที่จะซื้อสินค้าหลายชนิดจากจีน กล่าวคือ Coke A Coke B Anthracite ใบยา (บางชนิด) น้ำมันดีเซลหมุนเร็ว น้ำมันเตาและน้ำมันดิบ ซึ่งนายหวังกล่าวโดยทั่วไปว่า “หลังจากที่เรามีความสัมพันธ์กันแล้ว การติดต่อระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงจะทำได้สะดวกและรวดเร็ว” สำหรับเรื่องน้ำมันโดยเฉพาะ นายหวังกล่าวว่า “หากไทยต้องการซื้อก็ขอให้ส่งเจ้าหน้าที่ไปเจรจาได้โดยตรง จีนพร้อมที่จะขายได้ในราคาที่เหมาะสม”

อนึ่ง เรื่องการค้านี้ ๗๗ นายกรัฐมนตรีก็ได้มีบัญชาแล้วให้มีการติดตามผลการเดินทางของ ๗๗ โดยเร็ว โดยมอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์เป็นเจ้าของเรื่อง ข้าพเจ้าขอกราบเรียนว่า กระทรวงการต่างประเทศพร้อมที่จะให้ความร่วมมืออย่างใกล้ชิดแก่กระทรวงพาณิชย์ในการนี้

๖. สรุป

๖.๑ ผลสำคัญที่สุดของการเดินทางไปสาธารณรัฐประชาชนจีนของ ๗๗ นายกรัฐมนตรี ย่อมได้แก่การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างราชอาณาจักรไทยกับ

สาธารณรัฐประชาชนจีน การนี้เป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่แถลงต่อรัฐสภาและได้รับความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑๙ มีนาคม ๒๕๑๘ ซึ่งในส่วนที่เกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง มีข้อความว่า “เพื่อให้เกิดดุลยภาพในความสัมพันธ์กับประเทศอภิมหาอำนาจ รัฐบาลนี้จะดำเนินการเพื่อให้มีการรับรองและความสัมพันธ์เป็นปกติกับสาธารณรัฐประชาชนจีน”

บัดนี้ ดุลยภาพในความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมหาอำนาจทั้งหมดได้เกิดขึ้นแล้ว เพราะไทยมีความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งมีรัฐบาลที่ตั้งอยู่บนผืนแผ่นดินใหญ่จีน ปกครองประชากรจีนประมาณ ๘๐๐ ล้านคน เป็นผู้แทนของจีนทั้งมวลในสหประชาชาติมาแต่ ๒๕๑๔ และเป็น ๑ ใน ๕ มหาอำนาจในคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ สำหรับประเทศไทยโดยเฉพาะ การมีความสัมพันธ์เป็นปกติกับจีนย่อมเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาเป็นพิเศษ เพราะจีนเป็นมหาอำนาจแห่งเอเชีย เป็นเพื่อนบ้านกับไทย และมีอิทธิพลต่อเพื่อนบ้านของไทยในอินโดจีนซึ่งเป็นเขตที่ล่อแหลมที่สุดในวิเทษสัมพันธ์ของไทย

๖.๒ ผลอีกประการหนึ่งคือการยืนยันในข้อเท็จจริงที่ว่าฝ่ายจีนเองมีความปรารถนาที่จะพัฒนาความสัมพันธ์ฉันมิตรกับไทย ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากความตึงเครียดระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียต และการดำเนินวิเทโสบายของสหภาพโซเวียต ในอันที่จะห้อมล้อมจีนทั้งทางบกและทางทะเล

ในวาระที่ฝ่ายไทยยกเรื่องการที่สหภาพโซเวียตขอใช้อดีตฐานทัพเรือสหรัฐตามชายฝั่งทะเลเวียดนามใต้ เสียขมวด อาจกล่าวว่า “หากสหภาพโซเวียตมีฐานทัพฐานทัพเหล่านี้จะไม่เป็นที่น่าเกรงขาม มันจะสามารถทำให้ชาวโลกเห็นธาตุแท้ของสหภาพโซเวียตได้ชัดยิ่งขึ้น บางคนกล่าวว่าสหภาพโซเวียตพยายามจะล้อมจีน เราไม่เชื่อและเราไม่กลัว” ก็จริง แต่คำพูดของเติ้ง เสี่ยวผิง รู้สึกว่าจะมีลักษณะหนักไปในทาง **ปลุกใจตัวเองและประเทศอื่นๆ มากกว่า**

เติ้ง เสี่ยวผิงเองก็ยอมรับว่าจีนกลัวถูกบุกรุกจากทิศเหนือ ส่วนโจว เอินไหลปรารภว่า “ที่สองแห่งที่ยอมรับเรือของสหภาพโซเวียต คือ ฮองกงและสิงคโปร์ นี่เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้อย่างจริงจัง และจีนก็รู้สึกวิตกกังวลไปด้วย” และถามว่า “ประเทศไทยมีอยู่ซ่อมเรือหรือไม่” เมื่อคำนึงถึงข้อพิจารณาทางด้านยุทธศาสตร์ในสายตาของจีนแล้ว ทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้นว่าด้วยเหตุใดโจว เอินไหลจึงกล่าวถึงลี้กวนยิว

หลายครั้งในลักษณะวิจารณ์และเป็นเชิงปรับทุกข์กับ ๒๒๗ นายกรัฐมนตรี

ดังที่ข้าพเจ้ากราบเรียนข้างต้น เมื่อข้าพเจ้าแสวงเปรียบเทียบหมู่เกาะ Paracels กับหมู่เกาะ Diego Garcia นั้น เฉียวกวันหัวมิได้แสดงทศนะแต่อย่างใดต่อความคิดเห็นของข้าพเจ้า แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าเฉียวกวันหัวกลับยกเรื่องช่องแคบจีนถามข้าพเจ้าว่าไทยสนับสนุนทฤษฎี Free Passage หรือ Innocent Passage ซึ่งข้าพเจ้าตอบว่านโยบายของเราเห็นชอบใน Free Passage เพราะยกตัวอย่างช่องแคบมะละกาโดยเฉพาะเราจำเป็นต้องมี Free Passage เพื่อจะเดินเรือจากอ่าวไทยรอบแหลมมาลายูไปชายฝั่งตะวันตกของไทยได้ เฉียวกวันหัว กล่าวว่าจีนโน้มน้าวให้ทาง Innocent Passage และปรารถนาเป็นปัญหาทั่วโลก ซึ่งจึงจะต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประเทศในโลกที่สามอื่นๆ

ท่าทีของเฉียวกวันหัวดังกล่าวนี้ ข้าพเจ้าขอกราบเรียนความคิดเห็นว่ายืนยันและสะท้อนให้เห็นถึงความกังวลที่จีนมีต่อการขยายกำลังทางทะเลของสหภาพโซเวียต การที่จีนนิยมที่จะให้มี Innocent Passage ผ่านช่องแคบและจะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับประเทศในโลกที่สามหรืออีกนัยหนึ่งคงจะพยายามโน้มน้าวให้ประเทศเหล่านั้นคล้อยตามจีน เพราะตามหลัก Innocent Passage นั้น รัฐชายฝั่งย่อมจะมีอำนาจและการควบคุมการเดินเรือในช่องแคบมากขึ้น ซึ่งย่อมมีผลโดยทางอ้อมในการจำกัดความเคลื่อนไหวของกองทัพเรือสหภาพโซเวียตลงบ้างหรืออย่างน้อยก็กีดขวางมิให้สามารถเดินได้อย่างเสรี

การที่จีนหวาดระแวงเกรงกลัวสหภาพโซเวียตย่อมเป็นประโยชน์แก่การดำเนินวิเทศব্যของไทย เพราะตามหลักสูตรของจีนที่ว่าประเทศตะวันออกกลางอาจสามารถใช้ข้อขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกากับสหภาพโซเวียตให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองนั้น ไทยก็อาจสามารถใช้ข้อขัดแย้งระหว่างจีนกับสหภาพโซเวียตให้เป็นประโยชน์แก่ตนเองได้บ้างเช่นกัน

๖.๓ ผลที่ไทยได้รับอีกประการหนึ่งจากการที่ ๒๒๗ นายกรัฐมนตรีเดินทางไปสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตกับสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ การเพิ่มน้ำหนักในการต่อรองระหว่างไทยกับเวียดนาม ทั้งนี้ เป็นผลสืบเนื่องมาจากข่าวว่าสหภาพโซเวียตขอใช้ฐานทัพเรือบนชายฝั่งทะเลเวียดนาม ดังนั้น ในคำปราศรัยของเติ้ง เสี่ยวผิงต้อนรับ ๒๒๗ นายกรัฐมนตรีที่อ้างถึงข้างต้น ฝ่ายจีนจึงได้ถือโอกาสปรามเวียดนามในทางอ้อม

ว่าเงินจะไม่เห็นชอบหากเวียดนามอนุญาตให้การดังกล่าวบังเกิดขึ้น

ความหวาดระแวงที่จีนเริ่มมีต่อความสัมพันธ์ระหว่างเวียดนามกับสหภาพโซเวียตนี้ย่อมเป็นประโยชน์แก่การดำเนินวิเทศนโยบายของไทยในลาว เขมร และเวียดนาม เพราะเปิดโอกาสให้ไทยสามารถทำให้จีนเห็นว่าการขยายอิทธิพลของเวียดนามในสามประเทศดังกล่าวมีสหภาพโซเวียตหนุนหลังอยู่ และเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายสหภาพโซเวียตที่จะห้อมล้อมจีนนั่นเอง ควรที่จีนจะช่วยสกัดกั้นอิทธิพลของเวียดนามออกไปจากลาวและเขมร

เมื่อพิจารณาคำพูดของเติ้ง เสี่ยวผิงเป็นการภายในกับ ๗๗ นายกรัฐมนตรีที่ว่าจีนต่อต้านการแสวงหาความเป็นใหญ่ระดับโลกหรือระดับภูมิภาค ประกอบกับการที่เฉียวกวันหัวได้สั่งให้สถานเอกอัครราชทูตจีน ณ กรุงเวียงจันทน์ ติดต่อกับสถานทูตที่เห็นกับสถานเอกอัครราชทูตไทย ณ กรุงเวียงจันทน์ เกี่ยวกับสถานการณ์ในลาว ซึ่งเวียดนามมีทหารตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก และสหภาพโซเวียตกำลังมีบทบาทสำคัญตลอดจนการที่โจวเอนโหล ยกเรื่องรัฐบาลของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอจะสถาปนาความสัมพันธ์กับไทยในอนาคตอันใกล้นี้ ก็อาจจะตีความได้ว่าจีนไม่ต้องการให้เวียดนามครองอำนาจในลาวและเขมรเช่นเดียวกับไทย

๖.๔ ความกระแ้างที่ฝ่ายไทยได้รับจากฝ่ายจีนเกี่ยวกับทรศนะของจีนต่อปัญหาทหารต่างชาติที่น่านจะเป็นประโยชน์แก่การกำหนดนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วย ทรศนะของจีนนั้นแยกคายและควรแก่การตรกครองอย่างย่งนั้นคือ ทหารต่างชาติมีว่จะเป็นทหารสหรัฐ สหภาพโซเวียต เวียดนามเหนือ หรือแม้แต่ทหารจีนเองหากไปตั้งฐานทัพอยู่ต่างประเทศนานเกินไปก็จะก่อให้เกิดปฏิกิริยา**รุนแรง**ในหมู่ประชาชนในท้องถิ่นขึ้น จนกระทั่งประชาชนเหล่านั้นเกลียดชัง ต่อต้านและขับไล่ทหารต่างชาติไปในที่สุด ฝ่ายที่ได้รับความเสียหายก็คือประเทศที่ส่งทหารต่างชาติไปประจำในต่างประเทศและรัฐบาลของประเทศที่รับทหารต่างชาติเหล่านั้นเข้าไว้

ทรศนะดังกล่าวนี้ จีนมีต่อทั้งฐานทัพสหรัฐในประเทศไทย และทหารเวียดนามในประเทศลาว

๖.๕ ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในข้อราชการกับฝ่ายจีน ผลที่ไทยได้รับอีกประการหนึ่งก็คือจีนแสดงความมั่นใจที่จะไม่แสวงหาความเป็นใหญ่ กลั่นแกล้งประเทศเพื่อนบ้านหรือควบคุมเพื่อนบ้าน เติ้งเสี่ยวผิง กล่าวว่า คนจีนรุ่นปัจจุบันได้สั่งสอน

ลูกหลานให้ปฏิบัติตามนี้ และหากจีนละเมิดหลักการดังกล่าว คนไทยก็ควรตำหนิจีนและร่วมมือกับประชาชนจีนต่อต้านรัฐบาลจีนที่แสวงหาความเป็นใหญ่ หลักการของจีนที่จะไม่แสวงหาความเป็นใหญ่นี้ระบุไว้ในแถลงการณ์ร่วมไทย - จีน ลงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๑๘ รวมทั้งข้อความเกี่ยวกับสิทธิของประชาชนของแต่ละประเทศที่จะเลือกการเมือง ระบบเศรษฐกิจและสังคมของตนโดยปราศจากการแทรกแซงจากภายนอกด้วย

จริงอยู่คำพูดของผู้นำจีนก็ดี แถลงการณ์ร่วมไทย - จีนก็ดี ไม่มีพันธะทางกฎหมาย แต่ก็ยังเป็นการแสดงเจตจำนงทางการเมืองที่มีความหนักแน่นพอสมควร และหากจีนไม่ปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของแถลงการณ์ร่วมซึ่งนายกรัฐมนตรีจีนเป็นผู้ลงนามร่วมกับนายกรัฐมนตรีไทย หรือตามที่รองนายกรัฐมนตรีเต็ง เสี่ยวผิง ได้แสดงความมั่นใจไว้ ฝ่ายไทยก็จะมีเอกสารและคำพูดที่จะอ้างอิงได้ว่าจีนไร้สัจจะ และควรแก่การประณามในที่สาธารณะว่าเป็นประเทศที่ไร้หิริโอตัมปะ

จึงขอกราบเรียนมาเพื่อ ๗พณฯ นายกรัฐมนตรีโปรดทราบ

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง



หม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช นายกรัฐมนตรี และคณะ
ที่นครเซี่ยงไฮ้ วันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๑๘

新华社记者谈

参加会见和谈话的有邓小平副总理，王海容副外长，章含之、唐闻生副司长。

156

“ผมไม่ได้เข้าร่วมในการสนทนาระหว่าง ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช กับประธาน
เหมา เจ๋อตุง แต่ยกเว้นโอกาสนั้นผมได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์อื่นๆ ทั้งหมด
ในฐานะหัวหน้ากองเอเชียตะวันออก กรมการเมือง ซึ่งผมเป็นผู้บันทึก
การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยกร่างรายงานทุกครั้ง ส่งให้เสมียนพิมพ์ขึ้น
เสนอผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น ผมได้เก็บร่างทั้งหมดไว้จนถึงทุกวันนี้
เพราะตระหนักดีว่าผมได้มีส่วนในเหตุการณ์ที่สำคัญยิ่งเหตุการณ์หนึ่งใน
ประวัติศาสตร์ไทย”

ดร. เตช บุนนาค

เคยดำรงตำแหน่งปลัดกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
การต่างประเทศ ดร. เตช เริ่มรับราชการในกระทรวงการต่างประเทศเมื่อ
พ.ศ. 2512 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางประวัติศาสตร์ที่ St Antony's
College, Oxford University สหราชอาณาจักร ปัจจุบันดำรงตำแหน่งเลขาธิการ
สภาภาษาชาวไทย